

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**ISPARTA İLİ YALVAÇ İLÇESİ’NİN BEŞERİ VE EKONOMİK
COĞRAFYASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Öğr. Gör. Dr. Tahsin TAPUR

HAZIRLAYAN

Gültekin Cem GÜRSAL

KONYA 2009

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı

Gültekin Cem GÜRSAL

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xiv

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMA SAHASININ YERİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMA SAHASI İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	4
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE METODU	5
1.4. ARAŞTIRMA SAHASININ TARİHÇESİ	5

BÖLÜM 2

FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	7
2.1. JEOLojİK ÖZELLİKLER.....	7
2.1.1. Paleozoik.....	7
2.1.2. Mesozoik.....	8
2.1.3. Tersiyer	8
2.1.4. Kuaterner	9
2.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER.....	11
2.2.1. Dağlık Sahalar.....	11
2.2.2. Ovalar.....	11
2.2.2.1. Yalvaç Ovası.....	11
2.2.2.2. Hoyran (Kumdanlı) Ovası	13
2.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ	16
2.3.1. Sıcaklık	16
2.3.2. Yağış	17
2.3.2.1. Yağış Etkinliği	19
2.3.3. Nem, Buharlaşma ve Bulutluluk.....	20
2.3.4. Basınç ve Rüzgârlar	20

2.4. HİDROĞRAFİK ÖZELLİKLER	22
2.4.1. Akarsular.....	22
2.4.1.1. Hoyran Deresi	22
2.4.1.2. Sücüllü Deresi.....	23
2.4.1.3. Yalvaç Deresi.....	23
2.4.2. Göller	24
2.4.2.1. Hoyran Gölü	24
2.4.2.2. Sücüllü Baraj Gölü.....	25
2.4.2.3. Hisarardı Göleti.....	25
2.4.2.4. Dedeçam Göleti	25
2.4.2.5. Körküler Göleti	26
2.4.2.6. Çetince Göleti	26
2.4.3. Yeraltı Suları ve Kaynaklar	26
2.4.3.1. Yeraltı Suları.....	26
2.4.3.1.1. İşletmeye Açılmış Yeraltı Suyu Tesisleri	27
2.4.3.2. Kaynaklar.....	27
2.4.4. Taşkın Koruma Tesisleri.....	28
2.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ.....	30
2.5.1. Zonal Topraklar	30
2.5.1.1. Kestane Rengi Topraklar	30
2.5.1.2. Kireçsiz Kahverengi Topraklar.....	31
2.5.2. İntrazonal Topraklar	31
2.5.2.1. Kahverengi Orman Toprakları.....	31
2.5.3. Azonal Topraklar	32
2.5.3.1. Alüvyal Topraklar.....	32
2.6. BİTKİ ÖRTÜSÜ	32

3. BÖLÜM

BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	34
3. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	34
3.1. NÜFUS MİKTARI VE ARTIŞI.....	34
3.1.1. Nüfus Hareketleri.....	36

3.1.1.1. Doğumlar Ve Ölümler	36
3.1.1.2. Göçler.....	37
3.1.1.2.1 Dış Göçler	37
3.1.1.2.2 İç göçler	38
3.1.2. Nüfusun Sosyal, Ekonomik Nitelikleri	39
3.1.2.1. Cinsiyet ve Yaş Yapısı	39
3.1.2.2. Nüfusun Eğitim Ve Kültür Durumu	45
3.1.2.3. Nüfusun Ekonomik Faaliyetlerine Göre Dağılımı.....	49
3.1.3. Aile Büyüklüğü.....	51
3.1.4. Nüfusun Beslenme Ve Sağlık Durumu.....	51
3.1.5. Nüfusun Dağılışı ve Yoğunluğu	53
3.2. YERLEŞME ve BAŞLICA ÖZELLİKLERİ.....	55
3.2.1. Yerleşmenin Tarihçesi	55
3.2.2. Yerleşme Şekilleri.....	57
3.2.2.1. Şehir Yerleşmeleri	57
3.2.2.2. Kır Yerleşmeleri	58
3.2.2.2.1. Belde Yerleşmeleri	58
3.2.2.2.2. Köy Yerleşmeleri	60
3.2.2.2.3. Köyaltı Yerleşmeleri.....	61
3.2.2.2.3.1 Yayla Yerleşmeleri.....	62
3.2.3 Yerleşmelerin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı.....	62
3.3. KONUT TİPLERİ.....	62
3.3.1. Yalvaç’ın Genel Yerleşim İlkeleri	62
3.3.2. Yalvaç Evleri’nin Mimari Özellikleri.....	63
4. BÖLÜM	
EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	67
4. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	67
4.1. TARIM.....	67
4.1.1. Arazi Büyüklüğü Ve Mülkiyet Durumu	69
4.1.2. Tarım Arazilerinin Sulama Durumu	69

4.1.3. Başlıca Tarım Ürünleri ve Ekiliş Sahaları	71
4.1.3.1. Tahıllar	72
4.1.3.2 Sanayi Bitkileri	73
4.1.3.3. Bağcılık ve Meyvecilik	73
4.1.3.4. Baklagiller	75
4.1.3.5. Sebze Tarımı	76
4.1.3.6. Yem Bitkileri Tarımı	77
4.1.3.7. Yumrulu Bitkiler	77
4.1.4. Tarımda Karşılaşılan Sorunlar	77
4.2. HAYVANCILIK	79
4.2.1. Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılık	79
4.2.2. Kümes Hayvancılığı	81
4.2.3. Arıcılık	81
4.2.4. Balıkçılık	82
4.2.5. Hayvancılığın Özellikleri ve Temel Sorunları	82
4.3. SANAYİ	84
4.3.1. Yalvaç'ta Sanayinin Tarihi ve Bugünkü Durumu	84
4.3.2. Sanayi Kuruluşları	84
4.3.2.1. Deri Sanayi	84
4.3.2.2. Tekstil ve Hazır Giyim Sanayi	85
4.3.2.3 Metal Sanayi	85
4.3.2.4. Un Sanayi	85
4.3.2.5 Süt ve Mamülleri Sanayi	86
4.4. MADENCİLİK	86
4.5. TİCARET	87
4.6. EL SANATLARI	89
4.7. ULAŞIM	92
4.8. TURİZM	96
4.8.1. Tarihi Eserler	96

4.8.1.1. Psidia Antiocheia Antik Kenti	96
4.8.1.2. Men Kutsal Alanı	98
4.8.1.3. Limnea Adası ve Kaya Mezarları	98
4.8.1.4. Kuyucak ve Tokmacık Fosil Alanı	99
4.8.1.5. Devlethan Camii	99
4.8.1.6. Leblebiciler Camii	99
4.8.1.7. Eski Hamam.....	99
4.8.1.8. Kocaçınar	100
4.8.2. Mesire Alanları	100
4.8.2.1. Hıdırlık Tepesi	100
4.8.2.2. Hisarardı Mesire Alanı.....	100
4.8.2.3. Hoyran Gölü Plajı	100
4.8.2.4. Gemen Korusu	101
4.8.2.5 Çamlık.....	101
4.8.2.6. Su Gözü Mesire Alanı.....	101
4.8.3. Mağaralar	101
4.8.3.1. Akar - Donar Mağarası	101
4.8.3.2. Ay İni Mağarası	102
4.8.3.3. Değirmen Önü Mağarası.....	102
5.BÖLÜM	
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	103
FOTOĞRAFLAR	108
KAYNAKLAR	118

ÖNSÖZ

Yalvaç ilçesini beşeri ve ekonomik coğrafya açısından değerlendirmeyi amaçladığımız bu araştırma bir yüksek lisans çalışmasıdır.

Bölgesel coğrafya metoduna uygun olarak ilçenin genel coğrafya özellikleri ile asıl tez konusu olan beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri analiz ve sentez edilerek, yöre ilgili coğrafi sonuçlara varılmaya çalışılmıştır. Fiziki çevre şartları, beşeri ve ekonomik özellikler ile ilgili sorunlar tespit edilerek, çözüm yollarının belirlenmesine çaba gösterilmiştir.

Tez konusunun seçiminde ve araştırmamın tüm aşamalarında büyük yardımlarını gördüğüm danışman hocam Dr. Tahsin TAPUR başta olmak üzere Prof. Dr. Akif AKKUŞ, Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT, Yrd. Doç. Dr. Adnan PINAR ve diğer Coğrafya anabilim dalı hocalarına teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca gezi, gözlem ve dokümanter veri toplama aşamasında yardım eden tüm kamu kurum ve kuruluşlarının yetkililerine teşekkür ederim.

Çalışmamın başından sonuna kadar, her türlü desteğini benden esirgemeyen babam Mevlüt GÜRSAL ve eşim Alime GÜRSAL'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Gültekin Cem GÜRSAL
KONYA-2009

ÖZET

Araştırma Sahasını oluşturan Yalvaç, Isparta'ya bağlı bir ilçedir. Göller Yöresi'nin en kuzeyinde, Sultan Dağları'nın güney eteklerinde yer alan Yalvaç, doğuda Akşehir, batıda Senirkent, kuzeyde Çay ve Sultandağı, güneyde ise Şarkikaraağaç ve Gelendost İlçeleri ile çevrilidir. 1415 km² yüzölçümüne ve ortalama 1096 m. yükseltiye sahiptir.

Araştırma sahasının yaşı Paleozoik sonuna kadar inmektedir. Çevresi normal faylarla çevrelenmiş bir çöküntü alanı özelliği gösterir.

Yalvaç, Akdeniz ve İç Anadolu ikliminin geçiş bölgesinde yer almaktadır. Dolayısıyla yazlar sıcak ve kurak, kışlar kar yağışlı ve soğuktur.

Bitki örtüsü, araştırma sahasının sahip olduğu iklim özellikleri, yükselti ve toprak özelliklerine bağlı olarak değişiklik gösterir. Ovalık alanlarda step ve makiler, dağlık alanlarda ise çam, meşe, ardıç ve mazi ormanları görülür.

Yalvaç'ın 2008 nüfus sayımına göre toplam nüfusu 56 563 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırma sahasında 13 kasaba ve 25 köy yerleşmesi vardır.

Araştırma sahasının kırsal kesiminde geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Meyvecilik ve bağcılık önemli tarımsal faaliyetlerdir. İlçe merkezinde hizmet sektörü önemli gelişme göstermiştir. Hizmet sektörünü sanayi sektörü takip eder. Deri sanayi Yalvaç'ta önemli bir iş koludur.

Araştırma sahasında Yukarıkaşıkara Beldesinde ve Yarıkkaya Köyünde linyit kömürü yatakları bulunmaktadır. Fakat kömürün kalorisi çok yüksek değildir.

Yalvaç turizm açısından çok çeşitli tarihi ve doğal güzelliklere sahiptir. İlçenin bu potansiyeli henüz yeterince değerlendirilememiştir.

ABSTRACT

Yalvaç, which is the topic of this research, is an administrative district of Isparta. It takes place on north of the Lakes Area and south of the Sultan Mounts. In the east part of the province there is Akşehir province, in the west part of it there is Senirkent province, in the north part of it there are Çay and Sultandağı provinces, in the south part of it there are Şarkikaraağaç and Gelendost provinces. It has 1415 square metres area and mean 1096 metres altitude.

The age of the area lasts till the end of Paleozik period. It shows a breakdown area confined normal faults.

Yalvaç is between the climates of the regions Akdeniz climate and land climate. That's why summer is hot and arid, winter is snowy and cold.

The features of the flora changes according to the climate features, altitude and soil features. In the plain steps and small trees can be seen, whereas in the mountainous areas pinus quercus, juniper, cedrus libani, cyprus oak forests can be seen.

The population of Yalvaç province is 56 563 according to 2008 census. There are 13 town and 25 villages in the research area.

The main means of living in the rural part of the research area is agriculture and animal-breeding. Fruit growing and grapery are important agriculturél activities. In the center of the research area sector of service has grown a great deal. Industrial sector fallows sector of service. Leather industry is an important branch of industry-try economic activity.

There are lignite mines in the Yukkarıkışıkara town and Yarikkaya village. But kalori of lignite is not high.

Yalvaç city has so many naturel and historical beauties. This potential has not been evaluated appropriately.

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası	2
Şekil 2: Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası	10
Şekil 3: Araştırma Sahasının Topoğrafya Haritası	12
Şekil 4: Araştırma Sahasının Jeomorfoloji Haritası	15
Şekil 5: Araştırma Sahasında Ortalama Sıcaklığın Aylara Dağılışı Grafiği.....	16
Şekil 6: Araştırma Sahasında Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı Grafiği.....	18
Şekil 7: Araştırma Sahasında Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılışı Grafiği	18
Şekil 8: Araştırma Sahasının Thorntwaite Göre Su Bilançosu.....	19
Şekil 9:Araştırma Sahasının Rüzgâr Gücü Diyagramı	22
Şekil: 10: Araştırma Sahasının Hidrografi Haritası:	29
Şekil 11: Araştırma Sahasının Toprak Dağılışı Haritası.....	33
Şekil 12: Araştırma Sahasının Nüfus Piramidi	42
Şekil 13: Araştırma Sahasının Geniş Aralıklı Yaş Grafiği	43
Şekil 14: Araştırma Sahasının Nüfus Dağılışı Haritası.....	44
Şekil 15: Yalvaç Merkezinde Eğitim Durumu	49
Şekil 16: Yalvaç Merkezinde Çalışanların Sektörlere Dağılımı.....	50
Şekil 17: Araştırma Sahasının Yerleşim Birimleri Haritası.....	65
Şekil 18: Araştırma Sahasında Yerleşim Birimlerinin Yükselti Basamaklarına Dağılışı Haritası	66
Şekil 19: Araştırma Sahasının Arazi Kullanış Oranı	68
Şekil 20: Araştırma Sahasında Tahıl Ürünleri Ekiliş Oranı	73
Şekil 21: Araştırma Sahasında Sanayi Bitkileri Ekiliş Oranı	75
Şekil 22: Araştırma Sahasında Baklagillerin Ekiliş Oranları	76
Şekil 23: Araştırma Sahasının Ulaşım Haritası	95

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Sahasının Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri (1984-2007)	16
Tablo 2: Araştırma Sahasının Ortalama Yüksek ve Düşük Sıcaklık Değerleri	17
Tablo 3: Araştırma Sahasında Don Olaylı Günlerin Aylara Dağılımı	17
Tablo 4: Araştırma Sahasında Yıllık Yağış Miktarının Aylara Dağılışı	17
Tablo 5: Araştırma Sahasında Ortalama Kar Yağışlı Gün Sayısı	18
Tablo 6: Araştırma Sahasının Thorntwaite Yöntemiyle Elde Edilen Su Bilançosu ..	19
Tablo 7: Araştırma Sahasında Ortalama Nisbi Nem Miktarları	20
Tablo 8: Araştırma Sahasında Ortalama Bulutlu Gün Sayısı	20
Tablo 9: Araştırma Sahasının Aylık Ortalama Rüzgâr Hızı	21
Tablo 10: Araştırma Sahasında Rüzgârların Yıllık Esiş Sayısı	21
Tablo 11: Hoyran Deresinin Yıllık Ortalama Akımının Aylara Dağılışı	23
Tablo 12: Sücüllü Deresinin Yıllık Ortalama Akımının Aylara Dağılışı	23
Tablo 13: Araştırma Sahasında Yeraltı Sularının Yeri ve Kapasiteleri	27
Tablo 14: Araştırma Sahasında Bulunan Taşkın Koruma Tesisleri	28
Tablo 15: Yalvaç Merkezi Sayım Yıllarına Göre Nüfus Sayısı ve Artış Oranları	35
Tablo 16: Araştırma Sahasındaki Belediye Nüfusları ve Cinsiyet Oranları	40
Tablo 17: Araştırma Sahasında Bulunan Köy Nüfusları ve Cinsiyet Oranları	41
Tablo 18: Araştırma Sahasındaki Nüfusun Dar Aralıklı Yaş Bileşimi	42
Tablo 19: Araştırma Sahasındaki Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Bileşimi	43
Tablo 20: Yalvaç ve Komşu İlçelerin Nüfus ve Tahsil Durumu	45
Tablo 21: Yalvaç Merkez ve Köy İlkokullarından Mezun Durumu	46
Tablo 22: Araştırma Sahasındaki İlkokullar, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları	46
Tablo 23: Araştırma Sahasındaki Beldelerde Bulunan İlköğretim Okulları, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları	47
Tablo 24: Araştırma Sahasındaki Köylerde Bulunan İlköğretim Kurumları, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları	47
Tablo 25: Araştırma Sahasında Bulunan Ortaöğretim Kurumları Öğretmen ve Öğrenci Sayıları	48
Tablo 26: Yalvaç İlçe Merkezinde Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı	50
Tablo 27: Araştırma Sahasındaki Hane Halkı Büyüklüğü ve Sayısı	51
Tablo 28: İlçe Hastanesi Personel Durumu	52

Tablo 29: Yalvaç Devlet Hastanesi İstatistikleri	52
Tablo 30: Araştırma Sahasındaki Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları	53
Tablo 31: Araştırma Sahasının Aritmetik Nüfus Yoğunluğu	54
Tablo 32: Araştırma Sahasının Tarımsal Nüfus Yoğunluğu	54
Tablo 33: Araştırma Sahasındaki Köy Yerleşmelerinin Nüfus Büyüklüğüne Göre Sayısı ve Oranı	55
Tablo 34: Araştırma Sahasındaki Yerleşim Birimlerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı.....	62
Tablo 35: Araştırma Sahasındaki Arazi Kullanılışı	67
Tablo 36: Araştırma Sahasının Arazi Verimlilik Durumlarına Göre Dağılımı	68
Tablo 37: Araştırma Sahasında Büyüklüklerine ve Çiftçi Sayısına Göre Arazi Dağılımı	69
Tablo 38: A. Tırtar Pompaj Sulamasına Ait Bilgiler	70
Tablo 39: Tokmacık-Çaltı Sulamasına Ait Bilgiler	71
Tablo 40: Araştırma Sahasındaki Ekili-Dikili Alanların Ürünlere Dağılışı	72
Tablo 41: Araştırma Sahasındaki Tahıl Ürünleri Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları	72
Tablo 42: Araştırma Sahasındaki Sanayi Bitkilerinin Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları	73
Tablo 43: Araştırma Sahasındaki Meyve Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları	74
Tablo 44: Araştırma Sahasındaki Baklagillerin Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları	75
Tablo 45: Araştırma Sahasında Sebze Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları	76
Tablo 46: Araştırma Sahasında Yem Bitkilerinin Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları	77
Tablo 47: Araştırma Sahasında Yumrulu Bitkilerin Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları	77
Tablo 48: Araştırma Sahasındaki Tarımsal Alet ve Makine Varlığı	78
Tablo 49: Araştırma Sahasındaki B. Baş Hayvan Varlığı	79
Tablo 50: Araştırma Sahasındaki K. Baş Hayvan Varlığı	80
Tablo 51: Araştırma Sahasındaki Aş Yapılan Hayvan Sayısı	80
Tablo 52: Araştırma Sahasındaki Tek Tırnaklı Hayvan Sayısı	80

Tablo 53: Araştırma Sahasındaki Kümes Hayvanları Varlığı	81
Tablo 54: Araştırma Sahasındaki Arı Varlığı ve Sayısı	81
Tablo 55: Araştırma Sahasındaki Esnaf ve Sanatk�r Sayısı	87
Tablo 56: Komşu İlçelerin Yalvaç'a Olan Uzaklığı... ..	93
Tablo 57: Belde Yerleşmelerinin Yalvaç'a Olan Uzaklığı	94

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1: Yalvaç-Akşehir İlçeleri Arasında Sultandağları'ndan Bir Görünüm	108
Foto 2: Hoyran Ovası ve Elma Tarımı.....	108
Foto 3: Hoyran Gölü	109
Foto 4: Hisarardı Göleti	109
Foto 5: Sultandağları Üzerinde Çam Ormanı	110
Foto 6: Yalvaç İlçe Merkezi	110
Foto 7: Çetince Kasabası	111
Foto 8: Bağkonak Kasabası	111
Foto 9: Kozluca Kasabasında Buğday Tarlası.....	112
Foto 10: Bağkonak Kasabasında Üzüm Bağı	112
Foto 11: Yalvaç'ta Elma Tarımı	113
Foto 12: Küçükbaş Hayvancılık (Koyun).....	113
Foto 13: Yalvaç'ta Deri Sanayi	114
Foto 14: Yalvaç Sanayi Sitesinden Görünüm.....	114
Foto 15: Yukarıkaşıkara Kasabasında Kömür Madeni.....	115
Foto 16: Sergilenen El Sanatları	115
Foto 17: Tarihi Yalvaç Evi.....	116
Foto 18: Yalvaç Otogarı.....	116
Foto 19: Antik Şehirde Su Kemerleri	117
Foto 20: Kocaçınar	117

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMA SAHASININ YERİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasını oluşturan Yalvaç ilçesi, Akdeniz Bölgesi'nde bulunur. Isparta iline bağlıdır. 30° 45'-31° 20' doğu boylamları ile 38° 10'-38° 35' kuzey enlemleri arasında yer alır. İlçenin kuzeyinde Çay (Afyon) ve Sultandağı (Afyon) ilçeleri ile güneyinde Gelendost (Isparta) ve Şarkikaraağaç (Isparta) ilçeleri, doğusunda Akşehir (Konya), batısında Senirkent (Isparta) ilçeleri bulunmaktadır (Şekil 1).

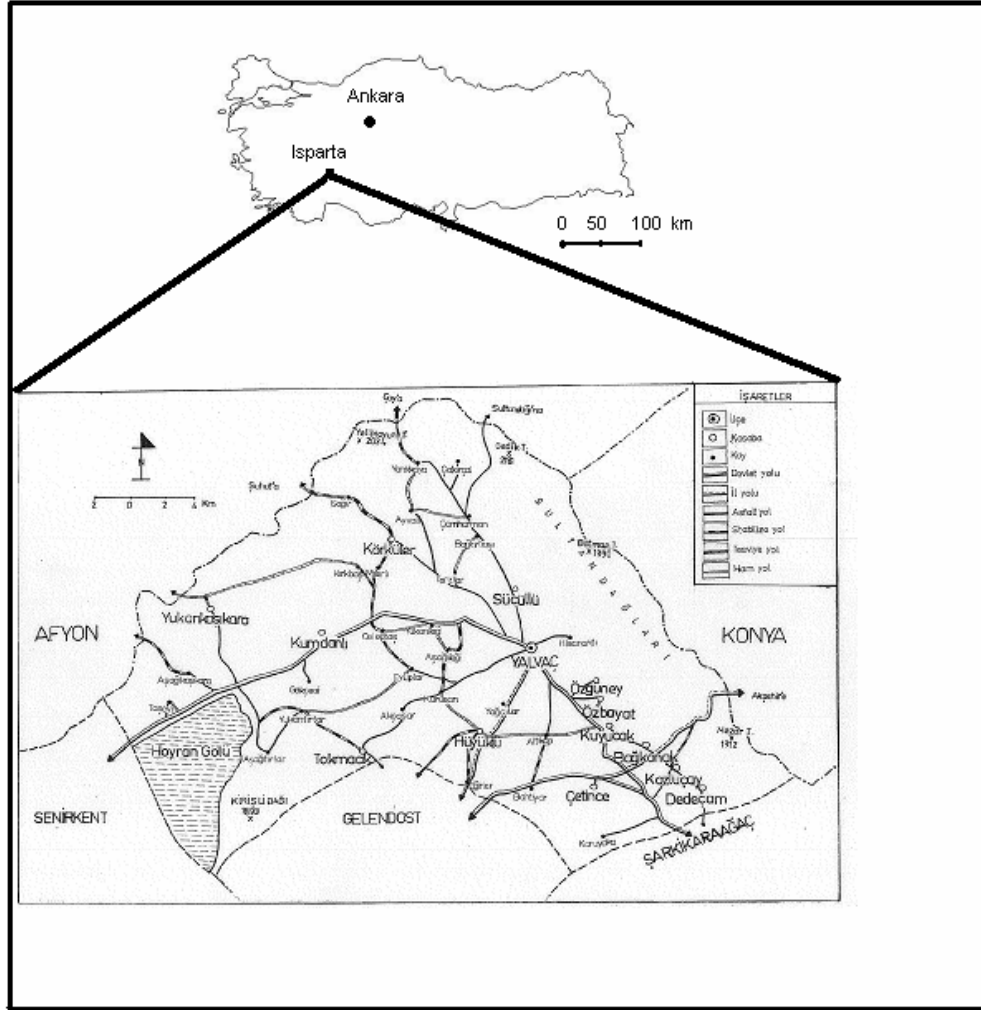
Isparta ili sınırları içerisinde yer alan Yalvaç, çevresi normal faylarla çevrilmiş bir çöküntü alanı özelliği gösterir. Kuzeyden ve doğudan Sultandağları, güneybatıdan Kirişli Dağı, güneyden Anamas Dağları ile çevrilidir.

Sahada Paleozoik araziler bulunmakla beraber araştırma sahasının genel oluşumunda 3.jeolojik zaman etkileri görülür. Bu zamandaki sıkışma neticesinde özellikle araştırma sahasının çevresi fay hatlarıyla çevrilmiş, çöküntü alanı oluşmuştur.

Yalvaç, Akdeniz Bölgesi'nde yer almasına rağmen bölgenin kuzeybatı ucunda yer almaktadır. Bulunduğu bu coğrafi konumdan dolayı iklim özellikleri de buna göre gelişmiştir. Akdeniz iklimi ile karasal iklimin geçiş bölgesinde yer alan çalışma alanımızda kışlar daha soğuk ve yağışlı, yazlar ise sıcaktır.

Araştırma sahasının suları, Hoyran Deresi, Yalvaç Deresi ve Sücüllü Deresi vasıtasıyla drene edilerek Hoyran Gölü'ne akıtılmaktadır.

İlçenin nüfusu Cumhuriyetten sonraki yıllarda hızla artış göstermiştir. 1935'de 8347 olan Yalvaç nüfusu 1970'de 13 545, 1980 de 19 750, 1990'da 28 028, 2000'de 35 316, 2007'de 20 853, 2008'de 19 822 kişi olarak tespit edilmiştir. Genç nüfusu oluşturan 0–30 yaş arası nüfus, toplam nüfusun % 50'den fazlasını oluşturur.

Şekil 1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası

Araştırma sahasında Süleyman Demirel Üniversitesi'ne bağlı 1 meslek yüksek okulu, 10 lise, 40 ilköğretim okulu, 1 anaokulu olmak üzere toplam 52 eğitim- öğretim kurumu bulunmaktadır.

Tarım sahalarının durumuna baktığımız zaman; 141 500 ha. alana sahip bütün arazi varlığı içerisinde tarım alanı 58 014 ha'dır. Bunun 48 114 ha. kuru, 9900 ha. alanı da sulu tarım arazisidir.¹

2008 yılı itibariyle ilçede 15 558 büyükbaş, 64 080 küçükbaş, 49 653 kanatlı hayvan, 1248 tek tırnaklı hayvan, 3315 arı kovanı bulunmaktadır. Hayvancılık faaliyetlerinin büyük bir kısmını küçükbaş hayvancılık oluştursa da son dönemde ilçede büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinde gelişme olmuştur.

Araştırma sahasında 1 hastane, 1 doğum ve çocuk bakımevi, 1 toplum sağlığı merkezi, 3 tanesi merkezde olmak üzere 8 tane aile sağlığı merkezi bulunmaktadır. 2008 yılındaki verilere göre ilçe hastanesinde 141 502 hasta muayene edilmiş olup bunun 2241 tanesini yatan hasta oluşturmuştur. Bu yılda 424 tane ameliyat gerçekleştirilmiştir.²

Araştırma sahasında zengin bir turizm potansiyeli bulunmaktadır. "Pisidia Antokheia" antik kenti M.Ö. 3. yüzyıla dayanan geçmişi ile tarihi eser olarak durmaktadır. Bu şehrin belirli bir kısmı yeryüzüne çıkarılmış ve ziyarete açılmıştır. Kazı çalışmaları devam etmektedir. Yine Tokmacık Kasabası'nda 8 milyon yıl öncesine ait hayvan fosilleri ilçenin tarihin çok eski olduğunu göstermektedir. "Yalvaç Müzesi" ve tarihi "Yalvaç Evleri" görülmeye değer diğer güzelliklerdir.

Yalvaç İlçesi; ticaret ve hizmet sektörlerinin hızlı geliştiği, tarım ve hayvancılığın yaygın olarak uğraş alanı olduğu, ekonomik problemi çok az olan, gelişime müsait bir ilçedir. Okuryazar oranının fazla olduğu ilçede eğitim seviyesi giderek artmaktadır.

¹ Yalvaç İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008: Yalvaç'ta Arazi Durumu, Yalvaç.

² Yalvaç Devlet Hastanesi, 2008: Brifing Raporu, Yalvaç.

1.2. ARAŞTIRMA SAHASI İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Araştırmamıza konu olan Yalvaç ilçesi ile ilgili çalışmalar gerek ilçenin kendisi gerekse çevresi ile ilgili olmuştur.

ABDÜSSELAAMOĞLU. (1958), «Sultandağı'nın Jeolojisi» adlı raporunda, Sultan Dağları'nın yatık bir antiklinal olduğunu belirtmiştir.

DEMİRKOL, C. ve YETİŞ, C. (1990), Batı Toroslar'ın kuzeyinde yer alan Hoyran Gölü kuzeyinin stratigrafisini incelemiştir. İnceleme alanındaki kaya stratigrafi birimleri litoloji ve yapı özelliklerine göre “otokton ve allokton birimler” olarak ayırmıştır.

EREN, Y. (1990), Bağkonak (Yalvaç) ve Engilli (Akşehir) köyleri arasında Sultandağları orta kesiminin tektonik tarihçesini aydınlatmaya yönelik bu çalışmada, Engilli, Kirazlı, Harlak ve Deresine formasyonları, Sultandağları Masifi'nin metatortul birimleri olarak incelenmiştir.

SOYASLAN, İ. (1994), “Eğirdir Gölü Doğusunun Hidrojeoloji İncelemesi ve Yeraltısu Modellemesi” adlı doktora çalışmasında sahanın yeraltı ve yerüstü sularını incelemiş ve bunlarla ilgili haritaları oluşturmuştur.

BAŞAYİĞİT, L. (2002), “Eğirdir Gölü Havzasında Erozyon Riskinin Saptanması Üzerine Araştırmalar” adlı doktora tezinde Eğirdir göl havzası için şimdiye kadar hazırlanmış olan haritalar kullanılarak erozyon haritalarını oluşturmak ve göl havzalarında uygulanabilir bir model geliştirmek amacını gütmüştür. Uydu fotoğrafları da kullanılan çalışmada erozyon durumu tespit edilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

ÇETİN, T. (2003), Yalvaçtaki nüfus hareketlerini incelemiştir. Nüfusun yaş ve cinsiyet gruplarına dağılımını, gelişimini, doğum ölüm oranlarını, iç göç ve dış göç faaliyetlerini, nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılımı gibi nüfus özelliklerini ele almıştır.

TEMURÇİN, K. (2004), “Isparta İli Ekonomik Coğrafyası” adlı doktora çalışmasında bölgenin fiziki ve ekonomik coğrafyasını incelemiştir.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE METODU

Bu çalışma bir yüksek lisans tezi çalışmasıdır. Amacımız Yalvaç'ın beşeri, ekonomik ve çevre özelliklerini analiz ve sentez ederek, bu özelliklere etki eden faktörleri ortaya koymak ve sorunun çözümüne yönelik öneriler getirmektir.

Araştırma sahası çeşitli özellikleri ile incelenmiş olup, ilçe geneli ve sahip olduğu potansiyel coğrafi açıdan değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma birkaç aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşamada Yalvaç ve çevresine ait basılı kaynaklar ve eserler incelenmiştir. Harita Genel Komutanlığı'nın 1/100 000 ölçekli Topoğrafya Haritası, 1/500 000 ölçekli M.T.A. Jeoloji Haritası, Isparta ili toprak envanteri, D.M.İ. Genel Müdürlüğünden alınan iklim verileri, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü verileri, TÜİK yayınları, ilçedeki kamu kurum ve kuruluşları ile meslek odalarından alınan beşeri ve ekonomik özellikler ile ilgili veriler ve raporlar araştırmamıza kaynak olmuştur.

Dokümanter veri toplama aşamasından sonra, yazım aşamasına geçilmiştir. Coğrafya biliminin temel ilkeleri olan korelatif ilişkiler, dağılım, nedensellik gibi ilkelere bağlı kalınarak elde edilen veriler değerlendirmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra çizilen haritalar, tablolar, grafikler ve çekilen fotoğraflar, sahanın doğal, beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerinin ortaya konmasında, yardımcı teknikler olarak ihtiyaç görüldüğü yerlerde kullanılmıştır.

1.4. ARAŞTIRMA SAHASININ TARİHÇESİ

Hitit tabletlerinde (MÖ 1800-1200) bugünkü Yalvaç'ın da içinde bulunduğu bölgenin adı Pitaşşa olarak geçmektedir. Hitit (MÖ 1800–1200), Frig (MÖ 750–690), Lidya (MÖ 690–547) ve Pers (MÖ 547–334) , Makedonya, Seleukoslar, Pergamon Krallığı, Roma ve Bizanslılar yöreye hakim olmuşlardır. İmparator Augustus döneminde Roma egemenliğinin simgesi olan koloni kentleri kurulmuştur. Bunlardan en önemlisi Yalvaç ilçesi içindeki Pisidia Antiocheia kentidir.³

³ TAŞLIALAN, M. (1997) : Yalvaç Pisidia Antiocheia, *Göлтаş Kültür Dizisi 3, sayfa:12,13*, Ankara.

Malazgirt Savaşı'ndan (1071) sonra Oğuz boyları bölgeye yayılmaya başlamıştır. Ancak Bizanslılar ile Anadolu Selçukluları sürekli çatışmış, Isparta yöresi de her ikisi arasında sürekli el değiştirmiştir. Sultan II. Murat döneminde (1421-1451) Yalvaç'ın da içerisinde bulunduğu Hamideli sancağı kesin olarak Osmanlı topraklarına katılmıştır.

XIX. yüzyıl sonlarında Yalvaç, Konya vilayetinin Hamid Sancağı'na bağlı bir kaza olarak yönetilmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Konya'daki Delibaş İsyanından Yalvaç da etkilenmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra Isparta'ya bağlanmış ve ilçe konumunu sürdürmüştür.

2. BÖLÜM

FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2. 1. JEOLJİK ÖZELLİKLER

Araştırma sahasındaki kaya stratigrafi birimlerini, litoloji ve yapısal özelliklerine göre “Otokton” ve “Allokton” birimler olmak üzere iki bölümde toplamak olanaklıdır. İnceleme alanı ve dolayında Paleozoik, Mesozoik ve Senozoik’e ait birimler vardır.⁴

2.1.1. Paleozoik

Araştırma sahasında Paleozoik kökenli yapılar havzayı kuzeyden ve doğudan çevreleyen Sultandağlarında karşımıza çıkar (Foto 1). Bu dağların temelini metamorfik sist, kuvarsit ve kireçtaşı mercekleri oluşturur. Kuzeydoğuya yatık bir şekilde antiklinaldir.⁵ Yöredeki tüm Paleozoyik birimler düşük derecede, bölgesel başkalaşıma uğramıştır. Bunlara karşılık, Alpin hareketler, Toridlerin Mesozoyik - Senozoyik gelişimine koşut olarak, Trias’taki riftleşme, Geç Eosen’deki bindirme ve nap-tektoniği ile Geç Miyosen’deki blok-faylanmalar oluşturmuş ve Sultandağları Masifi’nin bugünkü yapısal görünümünü ortaya çıkarmıştır.⁶

Sultan dağları büyük bölümüyle Ordovisiyen-Permiyen yaşlı alçak dereceli metamorfik kayalar ile karbonatlardan (Triyas-Kretase) oluşur. Sahadaki Neojen öncesi temel kayaları, meta-sedimentitlerden, karbonat kayalarından ve ofiolit karmaşığından yapılıdır. Özellikle Sultan dağları bölgesinde geniş bir yayılım gösteren ve Ordovisiyen ile Permiyen arasında değişen meta-sedimanter kayalar, sleyt, fillit, meta-kumtaşı ve meta-çakıl taşı ile yersel kuvarsit bileşenlerinden oluşur.⁷

⁴ DEMİRKOL, C. & YETİŞ, C. 1990: Hoyran Gölü Kuzeyinin Stratigrafisi, *MTA. Dergisi* 101-102, Ankara.

⁵ ABDÜSSELAMOĞLU, 1958: Sultandağı’nın Jeolojisi, *MTA. Dergisi*, 2665, Ankara.

⁶ EREN, Y. 1990: Engilli (Akşehir) ve Bağkonak (Yalvaç) Arasında Sultandağları Masifinin Tektonik Özellikleri, *Türkiye Jeoloji Bülteni*, C. 33, 39-50, Ankara.

⁷ YAĞMURLU, F. (1991): Yalvaç-Yarıkkaya Neojen Havzasının Tektono-Sedimanter Özellikleri ve Yapısal Evrimi, *MTA. Dergisi* 112, s. 2, 4, Ankara.

2.1.2.Mesozoik

Araştırma sahasında mesozoik temelli yapılar jura ve kratese döneminde oluşmuştur. Yarikkaya, Çakırçal, Sücüllü, Çamharman, Bağlarbaşı, Kırkbaş yerleşim birimlerinde görülmektedir (Şekil 2).

Sahanın güneyinde yer alan Anamas Dağları'na ait karbonat istifi, egemen olarak ammonit, rudist ve megalodon içerikli ve yersel resifal özellikteki masif kireçtaşları ile dolomitik kireçtaşı ve ince katmanlı pelajik kireçtaşı bileşenlerinden oluşur. Havzanın batısında yer alan ofiyolitlerse egemen olarak ileri derecede makaslanmış serpantinit, diyabaz, katmanlı çört ve değişik boyutlardaki bloklardan ve olistrostromal oluşuklardan yapıldır.⁸

2.1.3. Tersiyer (Senozoik)

Araştırma sahasında bulunan neojen sahaları geniş yer kaplar. Özellikle akarsuların etkisiyle parçalanmış olan sahalarda ve ovaların etrafında göze çarpmaktadır (Şekil 2).

Yalvaç - Yarikkaya havzasını dolduran Neojen istifi egemen kaya bileşenlerine dayanılarak formasyon aşamasında beş ayrı kaya birimine bölünmüştür. Bunlar alttan üste doğru; Bağkonak, Madenli, Yarikkaya, Göksöğüt ve Kırkbaş formasyonlarıdır. Bu kaya birimleri alüvyal yelpaze, göl ve akarsu ortamlarında çökelmiş tortul bileşenleri içerir. Havzanın kenar bölümlerinde alüvyal yelpaze ve akarsu tortulları, orta bölümlerde ise gölsel tortullar egemen olarak çökelmişlerdir. Tortul fasiyesler arasındaki sınırlar genellikle yanal ve düşey yönde girik olabilen özellikler gösterir. Yörede ekonomik sayılabilecek nitelikteki linyit yatakları, Yarikkaya çevresinde ve Yarikkaya formasyonunun alt bölümünde kilaşları içinde yer alır. Palinolojik veriler, bu kömürlerin Orta Miyosende oluştuğunu belgeler. Yöredeki kömür kalınlığı en fazla 150 cm. olup, havzanın güneyine doğru düşük ivmeli bir hızla incilir.⁹

⁸ YAĞMURLU, F. (1991): Yalvaç-Yarikkaya Neojen Havzasının Tektono-Sedimanter Özellikleri ve Yapısal Evrimi, *MTA, Dergisi 112*, s. 5, Ankara.

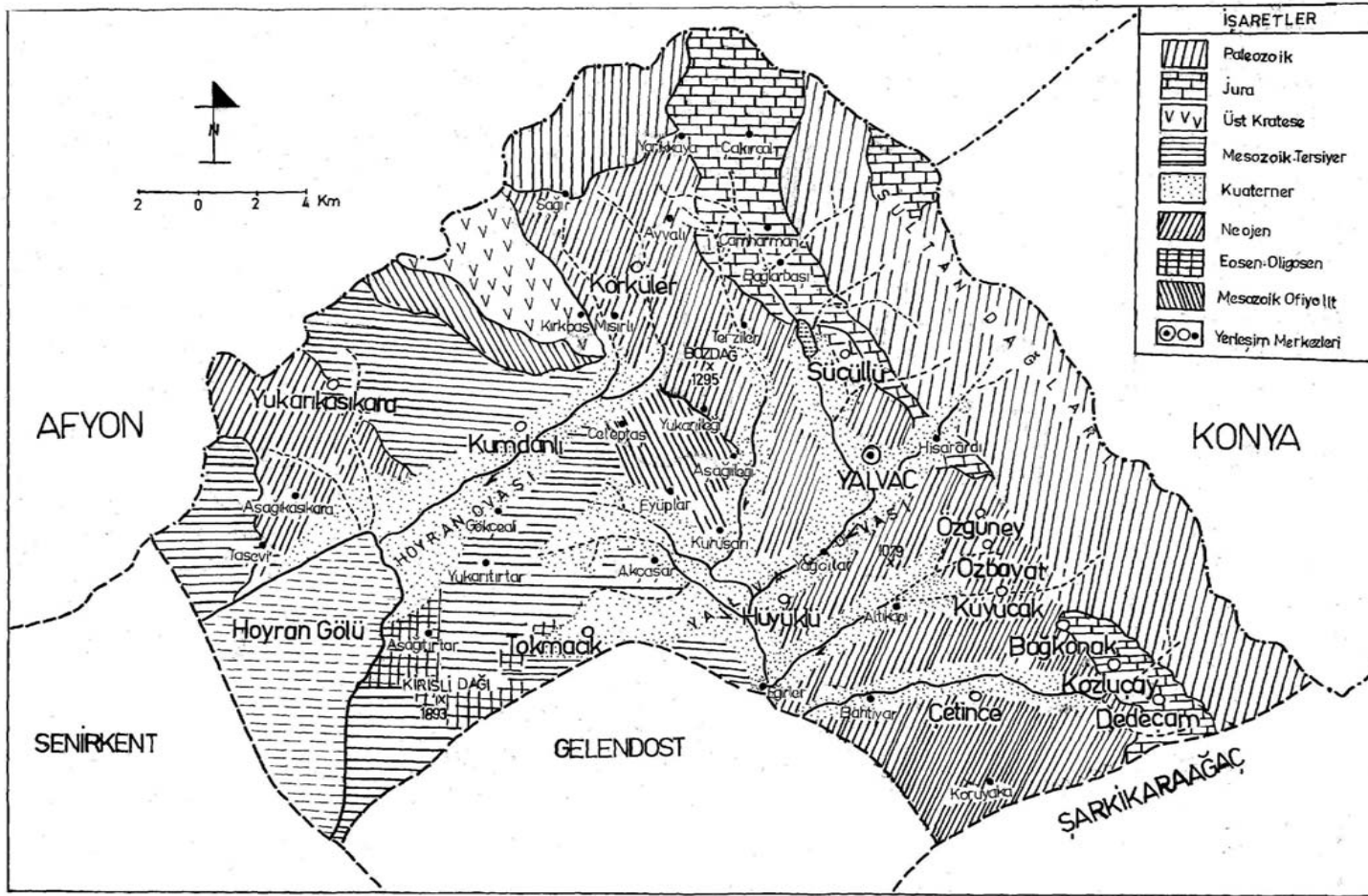
⁹ YAĞMURLU, F. (1991): Yalvaç-Yarikkaya Neojen Havzasının Tektono-Sedimanter Özellikleri ve Yapısal Evrimi, *MTA, Dergisi 112*, s. 5, Ankara.

Araştırma sahasında jeolojik formasyonlar içerisinde en çok yer kaplayan Neojen; kil, marn ve kireçtaşları ile temsil edilir. Aşağıkaşıkara, Tokmacık, Eyüpler, Ayvalı, Yarikkaya, ve Koruyaka'da aflöre olurlar. Neojenin killi marnlı seviyelerine ise Körküler, Kurusarı, Altıkapı köylerinde rastlamak mümkündür (Şekil 2). Çalışma sahasının 3/4'nü kaplayan Neojenin üst serilerini teşkil eden Pliosen; kil, kum çakıl ve konglomeradan ibarettir.¹⁰

2.1.4. Kuaterner

Araştırma alanındaki alüvyal malzemeye vadilerde, göl kenarındaki ovalık sahalarda ve dere yataklarında rastlanmaktadır. Vadi ve dere yataklarında bu malzemelere rastlanmaktadır. Vadi ve dere yataklarında malzeme seviyesi fazla ve kalındır. Özellikle Yalvaç Ovası ve Hoyran Ovası civarında kuaterner formasyonları daha geniş alanlı olarak görülür (Şekil 2).

¹⁰ YAĞMURLU, F. (1991): a.g.e. , Sayfa: 3-5, Ankara.

Şekil 2: Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası
(M.T.A. 1/ 500 000 ölçekli Jeoloji haritasından faydalanılmıştır.)

2.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER

Araştırma sahası kuzeyden ve doğudan Sultandağları, güneyden Anamas Dağları ile çevrili bulunur. Güneybatısında Kirişli Dağı yer almaktadır. Sahadaki jeomorfolojik alanlar dağlık sahalar, ovalık sahalar ve plato alanları olarak üç kısımda incelenebilir.

2.2.1. Dağlık Sahalar

Araştırma sahasında en önemli yükselti Sultandağları'dır. Ortalama yükseltisi 2000m. civarındadır (Foto 1). Hoyran Gölü'nün doğusunda, çalışma alanının güneybatısında yer alan Kirişli Dağı (1893m.) önemli bir yükseltidir (Şekil 3, Şekil 4).

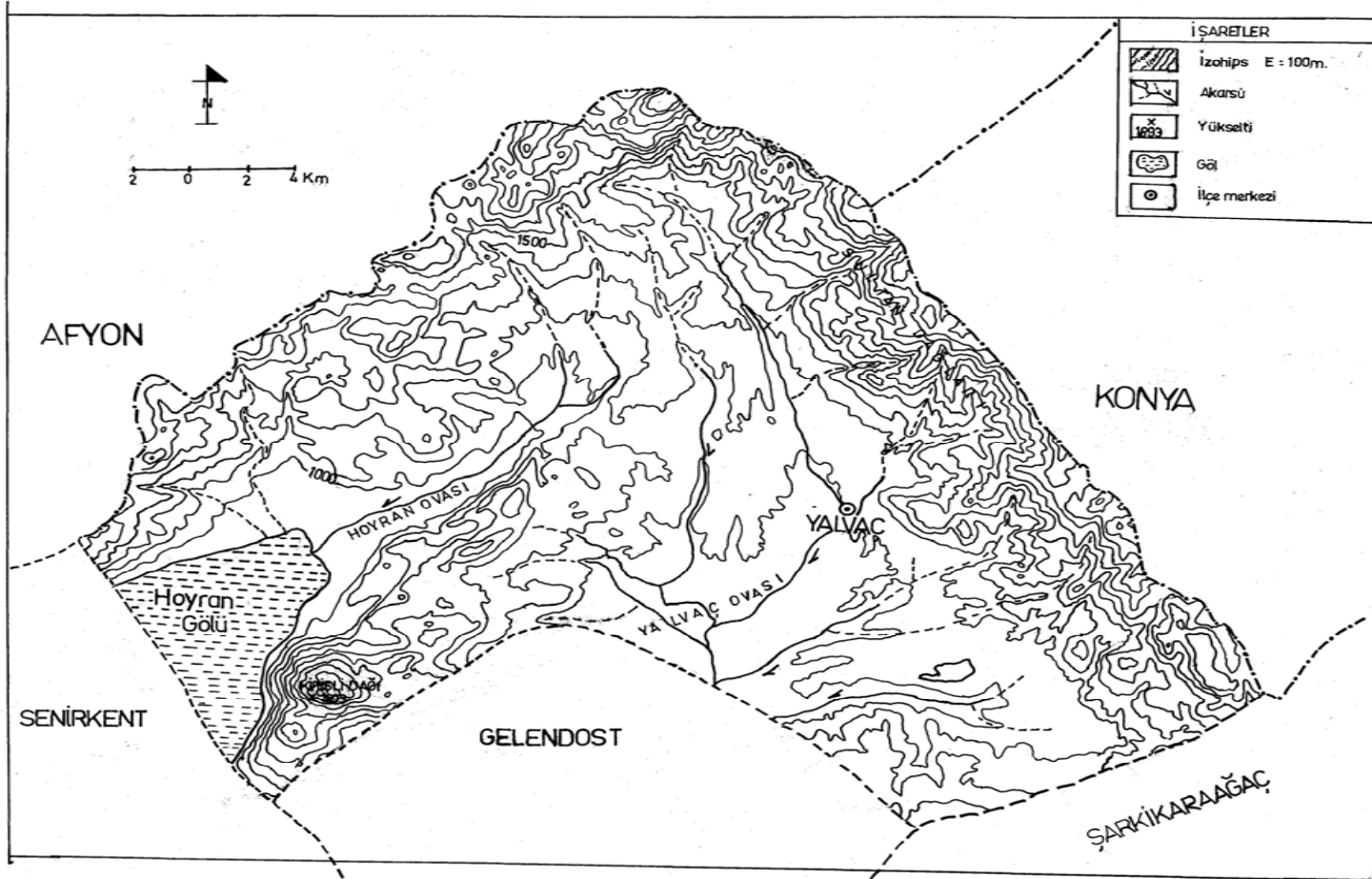
Araştırma sahasını çevreleyen yükselti kuzeybatıdan kuzeydoğuya doğru; Karagüneytepe (1650m.), Kırsurat Tepe (1724m.), Tekke Tepe (1757m.), Yellikoyun Tepe (2034m.), Gedik Tepe (2181m.), Batman Tepe (1990m.), Boz Tepe (1930m.) ve Mezartepe (1912m.)'dir (Şekil 4).

2.2.2. Ovalar

2.2.2.1. Yalvaç Ovası

Yalvaç ovası, Yalvaç'ın batısında yer alıp, geniş bir şerit halinde devam eder. Ovanın yüzölçümü 126 km²' dir. Batısında; Akçaşar, Kurusarı, İleğiköy yer alır. Ayrıca ilçe merkezi, Yağcılar, Hüyük, Eğirler bu ova içerisindeki yerleşmelerdir (Şekil 4).

Yalvaç Deresi'nin getirdiği alüvyonlar ovanın etrafında yer almaktadır. Ova tabanına bakıldığında killi, kumlu seriler göze çarpmaktadır. Yalvaç Ovası ortalama 1000m. yükseltiye sahiptir. Neojen havzası içerisinde yer alan Yalvaç, çöküntü alanı özelliği gösterir. Çöküntü alanında yerleşmiş olan Yalvaç Deresi, Yalvaç Ovasının oluşumunda etkili rol oynamıştır. Ovada tahıl tarımının yanında meyve tarımı da yapılmaktadır.

Şekil 3: Araştırma Sahasının Topoğrafya Haritası

2.2.2.2. Hoyran (Kumdanlı) Ovası

Eğirdir Gölü'nün kuzeyinde ortalama 930 m. yüksekliğindeki ve yaklaşık 50 km²'lik alana sahip olan Kumdanlı Ovası, NE-SW yönünde üçgen şeklinde, 12–13 km. uzunluğundadır (Foto 2). Ova tamamen alüvyonlardan meydana gelmiş ve alüvyon ortalama 100 m kalınlığındadır. Ova, Temmuz ve Ağustos aylarında tamamen kuruyan Hoyran Deresi ve kolları tarafından drene edilir. Kumdanlı Ovası, 1989 yılında sulamaya açılmış ve kuru arazilerinin önemli bir kısmı suya kavuşmuştur (Şekil 4).

Ovada bulunan fay hattı SW-NE yönlüdür. Bu fay, güneyde Mesozoik Kalkerleri ile Neojen formasyonlarını net bir şekilde birbirinden ayırmakta ve burada bir diklik oluşturmaktadır. Fay dikliği, hem Neojen hem de kuaterner formasyonlarına (alüvyon) egemendir. Güneydeki E-W yönlü fay da aynı özellikleri taşır. Dikkat edilirse, ovaya üçgen görünüşü veren bu faylardır. Ancak, ovanın bu oluşumunda esas rolü NE-SW yönlü ana fay oynamıştır. Bu fay boyunca Mezozoik formasyonları, neojen formasyonları ile birlikte çökmüş, çöken kısma ise alüvyonlar dolarak ova bugünkü görünümünü elde etmiştir.¹¹

¹¹ ARDOS, M. (1985): *Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3321, Cilt; 2, Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3215, s. 90,91, İstanbul.

2.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahası, Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş bölgesinde yer alır. Her iki iklimin özellikleri de görülür. Güneyde Akdeniz İklimi'nin özellikleri hissedilir. Kuzeye doğru gidildikçe karasal iklimin tesirleri görülmeye başlar. Burada yazlar sıcak, kışlar güneye göre daha soğuk geçer. En soğuk ay Ocak ayı, en sıcak ay ise Temmuz ayıdır. En fazla yağış kış mevsiminde görülür. Bunu ilkbahar takip eder. Yaz mevsiminde yağış miktarının düştüğü gözlenir.

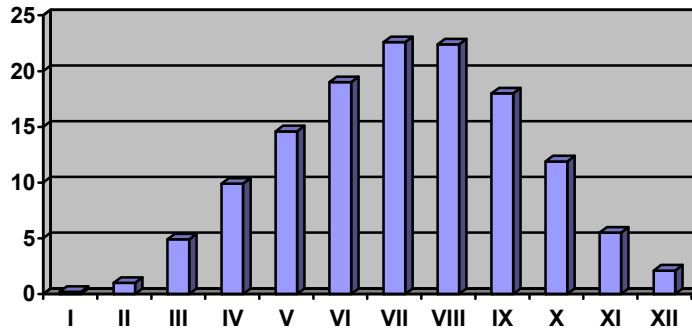
2.3.1. Sıcaklık

Yalvaç'ın iklim özellikleri ile ilgili çalışma yapılırken, Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü ve ilçedeki meteoroloji müdürlüğünden faydalanılmıştır. Alınan verilere (1984-2007) göre Yalvaç'ta yıllık ortalama sıcaklık 11.0 C°'dir. En soğuk aylar Ocak ve Şubat (0.3-1.1 C°), en sıcak aylar ise Temmuz (22.8 C°) ve Ağustos (22.7 C°) aylarıdır. Sadece bu aylarda sıcaklık 20 C°'nin üstünde olup bu iki ayın değeri birbirine çok yakındır (Tablo1, Şekil5).

Tablo 1: Araştırma Sahasındaki Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri (1984-2007)

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Y.Ort.
0.3	1.1	4.7	9.9	15.1	19.5	22.8	22.7	17.9	11.6	5.3	1.6	11.0

Kaynak: Isparta ili Yalvaç Meteoroloji İstasyonu, 2008.

Şekil 5: Araştırma Sahasında Ortalama Sıcaklığın Aylara Göre Dağılışı Grafiği (1984-2007)

Ortalama yüksek sıcaklık değerleri aylara göre değişirken en sıcak ay 34.9 C° ile Temmuz ayıdır. Araştırma sahasının 23 yıllık en yüksek sıcaklık ortalaması ise 24.1

C° 'dır. En düşük sıcaklık ortalaması -2.6 C° olup, en soğuk ay -12.8 C° ile Şubat ayıdır (Tablo 2).

Tablo 2: Araştırma Sahasında Yıllık Ortalama Yüksek Ve Ortalama Düşük Sıcaklık Değerleri (1984-2007).

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Y.Ort.
Ort. Yük. Sıc.	11.4	13.3	19.1	23.9	28.0	32.1	34.9	34.6	32.0	27.1	19.8	12.9	24.1
Ort. Düş. Sıc.	-12.4	-12.8	-9.3	-3.2	1.4	4.9	9.2	8.4	3.1	-1.9	-7.0	-1.6	-2.6

Kaynak: Isparta ili Yalvaç Meteoroloji İstasyonu, 2008.

En düşük sıcaklık -23.6 C° ile Şubat ayında, en yüksek sıcaklık ise 38 C° ile 2002 yılının Ağustos ayında ölçülmüştür. 23 yıllık ortalama don olaylı gün sayısı 9.2'dir. Don olayının en sık görüldüğü ay Ocak ayıdır. Haziran, Temmuz, Ağustos ayları hariç don olayları görülmüştür. Yıllık toplam donlu gün sayısı 110 gündür (Tablo 3).

Tablo 3: Araştırma Sahasında Don Olaylı Günlerin Aylara Dağılımı (1984-2007).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Y.T
23.0	20.8	21.3	6.9	0.5				0.1	4.4	14.0	19.0	110

Kaynak: Isparta ili Yalvaç Meteoroloji İstasyonu, 2008.

2.3.2. Yağış

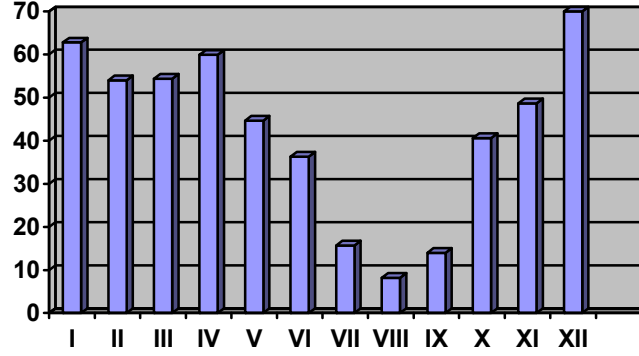
Araştırma sahasında meteorolojik rasat verileri incelendiğinde yıllık toplam yağış ortalaması 514.4 mm.'dir. Buna göre en yağışlı ay 75.1 mm. ile Aralık ayıdır. En fazla yağışlı gün sayıları kış aylarında görülür. En kurak ay ise 8.20 mm. ile Ağustos ayıdır. İlçede Ağustos ayından sonra artış gösteren yağışlar, Aralık ve Ocak aylarında maksimuma ulaşır (Tablo 4, Şekil 6).

Tablo 4: Araştırma Sahasında Yıllık Yağış Miktarının Aylara Dağılışı (1984-2007)

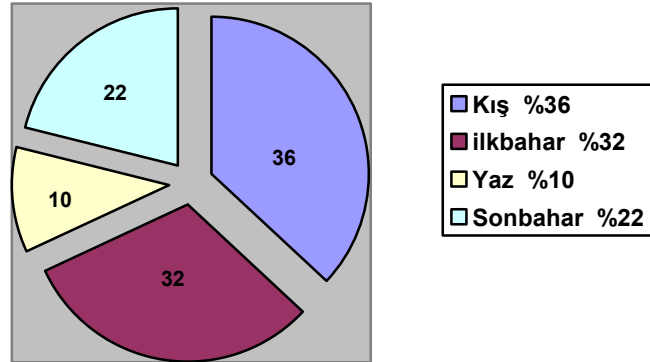
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Y.Top.
62.8	54.0	54.40	59.90	44.70	36.30	15.70	8.20	14.0	40.60	48.70	75.1	514.40

Kaynak: Isparta İli Yalvaç Meteoroloji İstasyonu, 2008.

Yağışların mevsimlere dağılışına baktığımız zaman en çok yağış %37'lik dilimle ile kış mevsimindedir. Bunu %31'lik yağışla ilkbahar, %11'lik yağışla yaz ve %21'lik yağışla sonbahar mevsimi izlemektedir (Şekil 7).

Şekil 6: Araştırma Sahasında Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı Grafiği (1984-2007)

Şekil 7: Araştırma Sahasında Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılışı Grafiği (1984-2007)

Araştırma sahasında yıl içerisinde ortalama kar yağışlı gün sayısı 5.08 gündür (Tablo 5). Kar örtülü gün sayısı ise ortalama 2,9 gün olarak tespit edilmiştir. En yüksek kar örtüsü kalınlığı 2000 yılının Ocak ayında 49 cm. olarak ölçülmüştür.

Tablo 5: Araştırma Sahasında Ortalama Kar Yağışlı Gün Sayısı (1984-2007)

Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Y.Ort.
O.Karlı G.	10	8	8	7	5				3	5	7	8	5.08

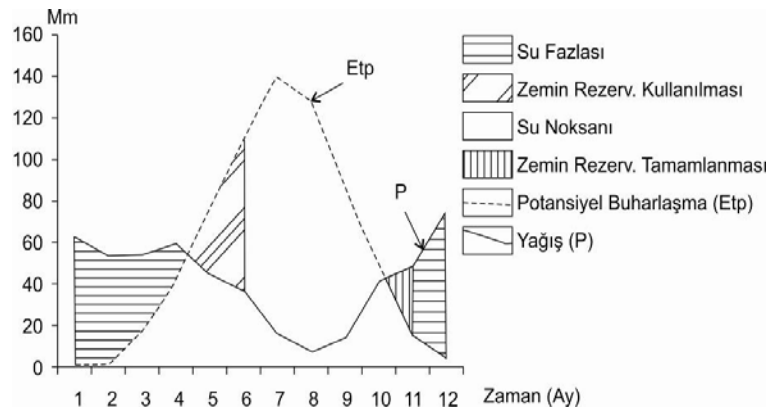
Kaynak: Isparta ili Yalvaç Meteoroloji İstasyonu, 2008.

2.3.2.1. Yağış Etkinliği

Araştırma sahasında Haziran ayından Ekim ayına kadar su yetersizliği olan bir kurak dönem söz konusudur. Araştırma sahası kurak mezotermal, su fazlası kış mevsiminde deniz etkili $C_1B'_3sb'_3$ iklim bölgesinde yer alır. Haziran, Ekim ayları arasındaki dönemde su eksiği kasım ayından itibaren yağışların artmasıyla, toprakta su birikmesi, Aralık ve Nisan ayları arasında ise su fazlası görülmektedir (Tablo 6, Şekil 8)

Tablo 6: Araştırma Sahasında Thornthwaite Göre Su Bilançosu

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	TOP.
Aylık Sıcaklık	0.3	1.1	4.7	9.9	15.1	19.5	22.8	22.7	17.9	11.6	5.3	1.6	11.0
Aylık endeks	0.01	0.09	0.97	2.81	5.07	7.55	9.81	9.68	6.95	3.72	1.16	0.27	48.08
Etp (mm)	0.26	1.88	16.87	43.45	78.36	109.85	138.71	128.40	85.97	48.24	16.09	4.71	672.81
Yağış (mm)	62.8	54.0	54.40	59.90	44.70	36.30	15.70	8.20	14.0	40.60	48.70	75.1	514.40
Etr (mm)	0.26	1.88	16.87	43.45	78.36	102.64	15.70	8.20	14.00	40.60	16.09	4.71	342.77
Zemin Rezervi	100	100	100	100	66.34	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	32.61	100	
Zemin Rez.Değ.					-33.66	-66.34					32.61	67.39	
Su Noksanı (mm)						7.21	123.01	120.20	71.97	7.64			330.03
Su Fazlası(mm)	62.54	51.12	37.53	16.45								3.00	171.64
Enlem Düz.Kats.	0.86	0.84	1.03	1.10	1.22	1.23	1.25	1.17	1.03	0.97	0.85	0.83	

Şekil 8: Araştırma Sahasının Su Bilançosu Diyagramı

2.3.3. Nem, Buharlaşma ve Bulutluluk

Nisbi nem havada bulunan su buharı ve sıcaklığa bağlı olarak değişir. Kuraklığı hafifletmesi ve aşırı buharlaşmaya engel olması nedeniyle tarım sektörü için çok önemlidir. Araştırma sahasında nem miktarı yaz aylarında en alt seviyeye inmektedir. Kış aylarında ise en üst seviyeye çıkmaktadır. Bunun sebebi yaz aylarında sıcaklığın yüksek, zeminin kuru ve bulutluluk oranının az olması; kış aylarında ise düşük sıcaklık ve fazla yağışın varlığıdır.

Nisbi nemin yıllık dağılışı incelendiğinde, en yüksek değerler Aralık (%58.5) ve Ocak (%56.7) aylarında, en düşük değerler ise Haziran (%44.4) ve Ağustos (%41.6) aylarındadır (Tablo 7).

Tablo 7: Araştırma Sahasında Ortalama Nisbi Nem Miktarı (%), (1984-2007).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Y.Ort
56.7	54.4	51.6	49.7	48.2	44.4	62.3	41.6	43.8	50.3	55.7	58.5	51.4

Kaynak: Isparta ili Yalvaç Meteoroloji İstasyonu, 2008.

Araştırma sahasında bulutlu günler durumu ise şöyledir. Maksimum bulutluluk Aralık (6 gün), minimum bulutluluk ise Ağustos (1.8 gün) aylarında görülür (Tablo 8).

Tablo 8: Araştırma Sahasında Ortalama Bulutlu Günler Sayısı (0-10), (1984-2007).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Y.Ort.
5.5	5.5	5.1	5.4	4.4	2.8	1.9	1.8	2.1	3.5	4.6	6.0	4.0

Kaynak: Isparta ili Yalvaç Meteoroloji İstasyonu, 2008.

Bulutlu gün sayısı o yerin enlemine, etkisi altında olduğu hava kütlelerine, fiziki şartlara ve bitki örtüsüne bağlıdır. Bölgede bulutlu günler en çok yağışın olduğu kış ve ilkbahar aylarına tekabül etmektedir.

2.3.4. Basınç ve Rüzgârlar

Türkiye, Avrupa'nın her mevsimi yağışlı ılıman iklimi ile yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk, sert ve kar yağışlı özellik gösteren karasal iklim arasında geçiş bölgesinde yer alır. İklim özellikleri bakımından bu iki kuşaktan da etkilenir.

Yalvaç ve çevresinde aylık rüzgâr hızları incelendiğinde; aylık ortalama rüzgâr hızları az olup, aylar arasında fazla farklar görülmemektedir. Yalvaç'ta aylık ortalama

rüzgâr hızına ait en üst değer 2.2 m/s. ile Temmuz ayına aittir. En düşük değer ise 1.5 m/s ile Ekim ayına aittir. Bu değerler arasındaki fark ise 0.7 m/s'dir. Rüzgâr hızları farklılık göstermekle birlikte hızının en fazla olduğu mevsimler ilkbahar ve yaz mevsimleridir. Yıllık ortalama rüzgâr hızı 1.8 m/s.'dir (Tablo 9).

Tablo 9: Araştırma Sahasında Aylık Ortalama Rüzgar Hızları (1984-2007).

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Y.O
m/s	1.7	1.9	1.9	1.9	1.8	1.9	2.2	2.0	1.7	1.5	1.7	1.8	1.8

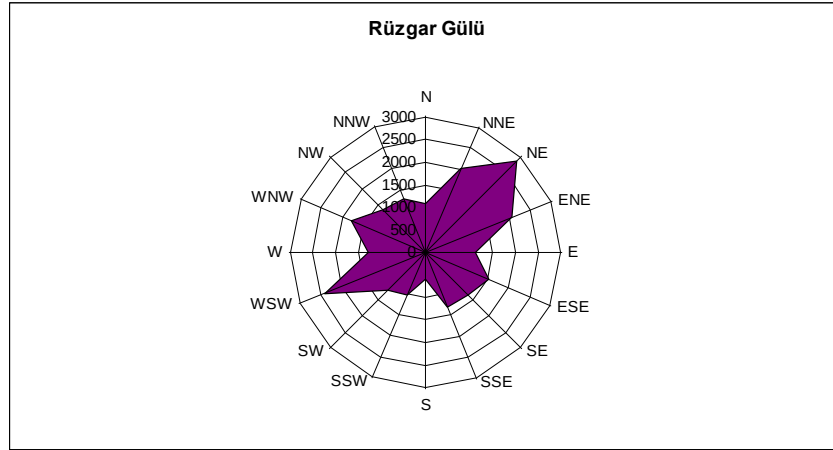
Kaynak: Isparta ili Yalvaç Meteoroloji İstasyonu, 2008.

Araştırma sahasında hakim rüzgar yönü topoğrafya ile uyum içindedir. Yıl içerisinde hakim olan rüzgarlar kuzeydoğu sektörlü rüzgarlardır. Yıl içerisinde 2850 gün kuzeydoğudan esiş göstermiştir. Kuzeydoğu sektörlü rüzgârların arkasından ikinci olarak en fazla frekansa sahip rüzgâr yönü ise güneybatı sektörlü rüzgârlardır. Yıllık esiş sayısı 2410 gündür (Tablo 10).

Tablo 10: Araştırma Sahasında Rüzgârların Yıllık Esiş Sayısı

Aylar-Yönler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
N	70	72	84	84	106	93	118	80	120	76	85	88	1076
NNE	138	126	128	170	175	216	249	223	159	150	144	132	2010
NE	155	144	193	164	185	317	413	418	279	229	185	168	2850
ENE	140	150	140	81	129	180	286	278	189	207	152	129	2061
E	103	91	83	56	68	58	85	84	100	124	92	152	1096
ESE	237	185	148	79	78	66	77	88	91	132	142	217	1540
SE	172	148	130	76	101	62	71	54	67	119	136	180	1316
SSE	183	126	126	90	93	58	60	73	69	107	159	179	1323
S	63	56	50	41	44	32	29	32	48	66	67	64	592
SSW	95	95	97	116	93	72	58	70	71	80	92	86	1025
SW	121	95	138	135	35	100	79	58	105	106	97	99	1168
WSW	167	170	251	321	265	178	151	158	192	193	196	168	2410
W	93	78	106	138	114	115	107	92	128	110	114	71	1266
WNW	126	137	151	191	190	176	124	128	127	125	143	142	1760
NW	73	87	112	127	130	119	121	138	125	99	104	117	1352
NNW	72	82	99	104	120	128	117	97	104	127	117	97	1264

Kaynak: Isparta ili Yalvaç Meteoroloji İstasyonu, 2008.

Şekil 9: Araştırma Sahasının Rüzgâr Gülü Diyagramı

2.4. HİDROĞRAFİK ÖZELLİKLER

Araştırma alanındaki hidrografik unsurlar; Hoyran Deresi, Sücüllü Deresi, Yalvaç Deresi (Sel Çayı), Eğirdir (Hoyran) Gölü, yapay göller Sücüllü Göleti, Hisarardı Göleti, Dedeçam Göleti, Çetince Göleti, Kördüler Göleti, Bağkonak Göleti ve çeşitli kaynaklardır.

2.4.1. Akarsular

Araştırma sahasındaki akarsular büyük olmamakla birlikte özellikle yaz aylarında kuruma noktasına gelmektedirler. Bu yüzden Yalvaç'ta büyük bir akarsu yoktur. Bu dere ve çayların geneli, kaynağını Sultandağları'ndan alır. Batıya doğru devam ettikten sonra Yalvaç ve Kumdanlı Ovaları'nı geçerek Eğirdir Gölü'ne dökülürler (Şekil 10).

2.4.1.1. Hoyran Deresi

Sağır Köyünden doğan Ovadere ile Körküler'in kuzeyinden doğan Köydere'nin birleşmesi ile Hoyran Deresi adını alır. Güneye doğru devam ederek, Hoyran Gölü'ne dökülür. Yaklaşık uzunluğu 20 km dir¹² (Şekil 10). Hoyran Deresi'nin

¹² SOYASLAN, İ. (2004): Eğirdir Gölü Doğusunun Hidrojeoloji İncelemesi ve Yeraltı Suyu Modellemesi, *Doktora Tezi, SDÜ Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı*, Isparta.

uzun yıllara ait akım değerlerine bakıldığı zaman derenin ilkbahar aylarında taşıdığı su miktarı maksimum seviyeye çıkmaktadır. Yaz aylarında ise minimum değerlere inerek kurumaktadır (Tablo 11).¹³

Tablo 11: Hoyran Deresi'nde Yıllık Ortalama Akımın Aylara Dağılışı (uzun yıllar)

Aylar	E	K	A	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Y.O
Akım m ³ /sn	0.05	0.05	0.13	0.18	0.35	0.67	1.18	0.52	0.26	0.02	0.01	0	0.29

Kaynak: DSİ XVIII. Bölge Müdürlüğü, 9-57 Nolu Akım İstasyonu Değerleri, 2009

2.4.1.2. Sücüllü Deresi

Yarıkkaya'nın yaklaşık 6 km. kuzeybatısında yer alan Sağdöven Tepe batısındaki kaynak boşalımlarından doğar. Yarıkkaya batısından güneye doğru akışa geçer. Dere, yan kollarını oluşturan Avcaalanı Pınarı'ndan beslenen Çağlan Dere, Körpınar'dan beslenen Çaydere ile birleşerek Çamharman'ın güneyinde Okur Çayı adını alır. Okur Çayı Sücüllü içinden geçerek Sücüllü Dere adını alarak güneye doğru akar. Eğirdir Gölü'ne dökülür¹⁴ (Şekil 10). Bu dere üzerinde DSİ Genel Müdürlüğü tarafından taşkınları önlemek ve sulama sağlamak amacıyla eski adı Yalvaç Barajı olan Sücüllü Barajı yapılmıştır. Sücüllü Deresi'nin uzun yıllara ait ortalama akım değerlerine göre dere; ilkbahar aylarında maksimum akım değerlerine ulaşmaktadır. Yaz aylarında ise akım değerleri minimum seviyelere inmektedir (Tablo 12).

Tablo 12: Sücüllü Deresi'nde Yıllık Ortalama Akımın Aylara Dağılışı (uzun yıllar)

Aylar	E	K	A	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Y.O
Akım m ³ /sn	0.06	0.05	0.21	0.53	0.49	1.30	1.83	0.94	0.18	0.03	0.02	0.05	0.47

Kaynak: DSİ XVIII. Bölge Müdürlüğü, 9-7 Nolu Akım İstasyonu Değerleri, 2009

2.4.1.3. Yalvaç Deresi

Yalvaç İlçesinin 10 km. kuzeybatısındaki Suçikan Pınarı'ndan doğar, kuzeyden gelen Kemer Dere, Dereyolu Dere ve güneyden gelen Karakaya Dere ile birleşerek Suçikan Dere ismini alır. Yalvaç içinden geçerek Yalvaç Deresi ismini alan dere, Yağcılar kuzeyinde Sücüllü Deresi ile Eğirler kuzeyinde ise Germen Çayı ve

¹³ www.dsi.gov.tr/agibilgi/agibilgi.aspx, Erişim: 24 Eylül 2009.

¹⁴ SOYASLAN, İ. (2004): *a. g. e. , s. 80*, Isparta.

Karayer Dere ile birleşerek güneye doğru akışına devam eder (Şekil 10). Eğirdir Gölü'ne dökülen Yalvaç Deresi'nin uzunluğu yaklaşık 55 km.'dir. Yalvaç Deresi'nin yaz aylarında debisi azalmakta, Madenli ile Eğirler arasında Kötürnekteşi Tepe doğusunda taban alüvyonlarından yeraltına süzülmemektedir. Buradan tabanda bulunan Hacıalabaz Formasyonu'na ait karstik sisteme boşaldığı tahmin edilmektedir. Bu noktadan öncesinde bir eşel kurulmasının, karstik sisteme boşalan su miktarının belirlenmesi ve kirlilik yayılımı açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Yalvaç Deresi ilkbahar aylarında maksimum seviyelere ulaşmakta, yazın ise taşıdığı su miktarı çok azalmaktadır.¹⁵

2.4.2. Göller

Araştırma sahasında Eğirdir Gölü'nün kuzeyinde yer alan ve Eğirdir Gölü'nün bir parçası olan Hoyran Gölü bulunmaktadır. Bu tabii gölün dışında birçok gölet bulunmaktadır.

2.4.2.1. Hoyran Gölü

Hoyran Gölü, Eğirdir Gölü'nün bir parçasıdır. Bu gölden bahsedebilmek için öncelikle Eğirdir Gölü hakkında bilgi vermek gerekmektedir. Beyşehir Gölü'nden sonra Türkiye'nin 2. büyük tatlı su gölüdür. Eğirdir Gölü yağışlı yıllarda kış aylarında derinliği en fazla 13.6 m.'yi bulmakta; kurak yıllarda yazın 12 m.'ye düşmektedir. Eğirdir Gölü 487.76 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye'nin 4. büyük gölüdür. Kuzey-Güney uzunluğu 50 km. olan gölün, doğu-batı genişliği 3-15 km. arasında değişmektedir. Gölün esas kotları 914.62 m. ile 918.96 m. arasında değişmektedir. Suyun sınıfı C2S1 olup sulamada ve içmede kullanılmaktadır. Max. kot olan 918.96 m. de 4005.10 hm³ su bulunmakta ve 487.76 km² alanı yüzey alanında olmaktadır. Göl çıkışındaki sular Kovada Kanalları ile Kovada-1, Kovada-2 ve Kovada-3 elektrik santrallerine ve daha sonra da Karacaören Barajı'na ulaşır.¹⁶

¹⁵ SOYASLAN, İ. (2004): *a. g. e. , s. 80*, Isparta.

¹⁶ GEYLAŞA- BİR, (2008): "*Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Proje Tanıtım Dosyası, Yalvaç İlçesi, Isparta*", Ankara.

Eğirdir Gölü'nün kuzeyi dar bir boğazla ayrılmış ve birbirine bağlı iki göl oluşmuştur. Kuzeyde kalan çalışma alanımızın içerisinde yer alan bu göl Hoyran Gölü ismiyle anılmaktadır (Foto 3). Akdağ ve Barla Dağı arasında 3 km.'ye kadar inen dar bir boğazla Eğirdir Gölü'nden ayrılmıştır. Gölün kıyıları sığdır, kenarları sazlıklarla kaplıdır. Suları tatlıdır. Hoyran, Sücüllü ve Yalvaç Dereleri tarafından beslenmektedir. Gölün asıl besleme kaynağı yeraltı suları ve karstik kaynaklardır. Kanlı Palamut Pınarı, Kunduz Pınarı, Karaot Avlığı Pınarı, Kocapınar, Havutlu Pınar yeraltı kaynaklarının başlıcalarıdır.¹⁷

2.4.2.2. Sücüllü Baraj Gölü

DSİ tarafından Sücüllü Deresi üzerinde sulama amacıyla 1969-1973 yılları arasında inşa edilmiştir. Toprak dolgu şeklinde inşa edilen barajın gövde hacmi 0.93 hm³ olup yüksekliği 35.5 m.'dir. Sulama alanı 2062 ha.'dır.¹⁸

2.4.2.3. Hisarardı Göleti

Yalvaç İlçe merkezinin doğusunda Hisarardı Köyü'nde DSİ tarafından yapılan bu gölet kaynağını Sultan Dağları'ndan alan ve Özdere ile birleşen Killet Deresi'nin sularını toplar. Sulama amacıyla inşa edilmiş olan Hisardı Göleti 1987-1991 yılları arasında yapılmıştır (Foto 4). 204 ha. brüt, 179 ha. net sulama alanı bulunan gölet, toprak dolgu tipinde yapılmıştır.¹⁹

2.4.2.4. Dedeçam Göleti

Yalvaç İlçe merkezinin doğusunda Dedeçam Kasabasında yapılan bu gölet Kazık Deresi'nin sularını toplamaktadır. 1996 yılında faaliyete geçmiştir. Toprak dolgu şeklinde yapılmış olup, 143 ha. alan sulamasında kullanılmaktadır.

¹⁷ SARAÇOĞLU, H. (1990): *Bitki Örtüsü, Akarsular Ve Göller*, MEB Yayınevi, İstanbul.

¹⁸ www.dsi.gov.tr/bolge/dsi18/isparta.htm#Göletinsa, Erişim: 24 Eylül 2009.

¹⁹ www.dsi.gov.tr/bolge/dsi18/isparta.htm#Göletinsa, Erişim: 24 Eylül 2009.

2.4.2.5 Körküler Göleti

Yalvaç İlçe merkezinin kuzeydoğusunda Körküler Kasabası'nda 1993–1998 arasında DSİ tarafından sulama amacıyla inşa edilmiştir. Ayı  ld ren Deresi'nin sularını toplar. Gövde dolgu tipi homojen toprak dolgudur. 452 ha. alanı sulamaktadır. Yaz aylarında su seviyesi oldukça alçalmaktadır.

2.4.2.6.  etin e Göleti

Yalvaç İlçe merkezinin güneyinde  etin e Kasabası sınırları içerinde yer almaktadır. DSİ tarafından 2005 yılında tamamlanmış olup sulama amacıyla inşa edilmiştir. Homojen toprak dolgu şeklinde yapılan gölet, Akçaşar Deresi'nin sularını toplamaktadır. Sulama alanı 230 ha.'dır.²⁰

2.4.3. Yeraltı Suları ve Kaynaklar

Yeryüzüne d  en yağmur ve kar sularının yeraltı suyu olabilmesi için; toprak ana materyalinin geçirgen bir yapıda olması, akışa geçen suyun toprakta daha uzun süre kalarak yeraltına sızabilmesi için e imin az olması ve yüzeysel akışa geçecek suları engelleyecek bitki örtüsü olması gereklidir. Yer altı suyu oluşumuna büyük katkı sağlayan kar ya ı larının az olması, kar örtüsünün yerde fazla kalmaması, hakim ya ı ların yağmur şeklinde olması sayabilece imiz olumsuz faktörlerdir.

2.4.3.1. Yeraltı Suları

Yeraltı suyu potansiyeli açısından Yalvaç ilçesinin ba lı olduğu Isparta ili sınırları içerisinde 8 adet büyük ovada detaylı hidrojeolojik etüt yapılmıştır. Bu ovalardan Hoyran (Kumdanlı) ve Yalvaç Ovası  alı ma alanımızda bulunmaktadır. Burada tespit edilen yeraltı suyu ova kenarında, ova tabanındaki alüvyonlarda

²⁰ www.dsi.gov.tr/bolge/dsi18/isparta.htm#G letinsa, Erişim: 24 Eylül 2009.

yeryüzüne yakın bulunmaktadır. Genel olarak yeraltı suyu akiferleri serbest akiferlerdir. Su kalitesi C2S1 sulama suyu sınıfındadır (Tablo 13).²¹

Tablo 13: Yalvaç İlçesi Yer altı Sularının Yeri Ve Kapasitesi

Drenaj Havzası	İşletme Rezervi hm ³ /yıl	Tahsisli hm ³ /yıl	Fiili Çekim hm ³ /yıl	Kalan Rezerv hm ³ /yıl	Drenaj Alanı km ²	Suyun Sınıfı
Hoyran Ovası	8.5	1	0.5	8		C2S1
Yalvaç Ovası	6.5	3.2	1.6	4.9	1600	C2S1

Kaynak: DSİ XVIII. Bölge Müdürlüğü, Sulama Tesisleri, 2009.

2.4.3.1.1. İşletmeye Açılmış Yeraltı Suyu Tesisleri

Yeraltı sularından faydalanmak üzere Yalvaç sulama kooperatifi kurulmuştur. Tokmacık Kasabası ve Ayvalı köylerinde kuyular açılmış ve 365 ha. alanın sulanması sağlanmıştır. Ayrıca Yalvaç ve Hoyran sulaması ile Hoyran Gölü'nden ve yer altı sularından olmak üzere toplam 4890 ha. alanda suya kavuşmuştur.²²

2.4.3.2. Kaynaklar

Araştırma sahasında çok sayıda kaynak vardır. Bunların bazılarının debileri yaz aylarında düşerken bazıları seviyesini korumaktadır. Bu kaynaklardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz;

Kırkbaş Pınarı: Kırkbaş köyünün 2 km. kuzeydoğusunda bulunan kaynak yöre halkı tarafından Delikli Çeşme olarak isimlendirilir. Yarıkkaya Formasyona ait kireçtaşı ile kıltaşı dokanağından boşalan kaynağın debisi 15–20 l/s.'dir.

Bağkonak Harımtalı Pınarı: Bağkonak'ın 2 km. güneybatısında Bağkonak Formasyonu'nun alt seviyelerindeki çakıltaşı düzeylerinden boşalır. Yaz aylarında suyu çok azalan kaynağın debisi 25 l/s.'ye kadar yükselir.

Bağkonak Su Gözü Pınarı: Bağkonak'ın 2,5 km. kuzeydoğusunda, Sultandede Formasyonu'na ait metamorfik seri ve üzerindeki Hacıalabaz Formasyonu dokanağında üç ayrı noktadan boşalmaktadır. Bu üç göz birleşerek güneybatıya doğru akarlar. Suları

²¹ <http://www.dsi.gov.tr/bolge/dsi18/isparta.htm#İşletmesulama>, Erişim: 24 Eylül 2009.

²² İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, (2006): *Çevre Durum Raporu*, Isparta.

mevsimsel değişiklik göstermesine rağmen yaz kış sürekli akan kaynağın debisi 50–73 l/s'.dir.

Suçikan Pınarı: Yalvaç'ın 10 km. kuzeydoğusunda Sultandede Formasyonu'na ait metamorfik seriden çıkarak batıya doğru akan kaynağın debisi 70–85 l/s'.dir. Yalvaç ilçesinin yaklaşık 1 km. kuzeyinde ve Sultandağları'nın güney yamaçları boyunca uzanan arazide kurulmuş Pisidia antik kentinin su ihtiyacı, Suçikan Pınarı'ndan alınarak yaklaşık 10 km. uzunluktaki tarihi su yolu ile karşılanmıştır.²³

2.4.4. Taşkın Koruma Tesisleri

Çalışma alanımızda DSİ tarafından yerleşim birimlerini taşkınlardan ve sel sularından korumak amacıyla 21 adet taşkın koruma tesisi inşa edilmiş, bu uygulama ile 21 yerleşim yeri ve toplam 1294,5 ha. alan taşkınlardan korunmuştur²⁴ (Tablo 14).

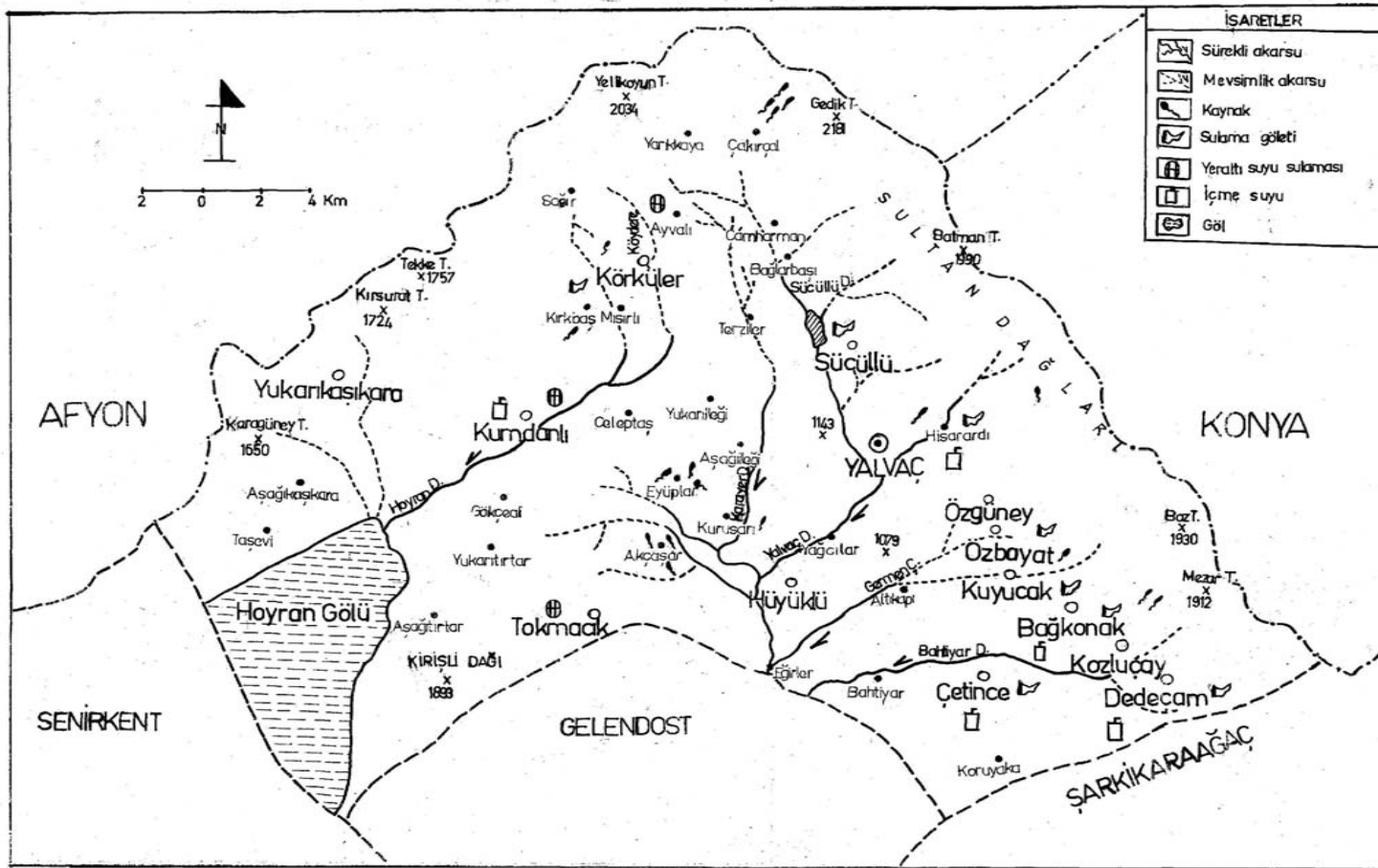
Tablo 14: Araştırma Sahasında Bulunan Taşkın Koruma Tesisleri

Sıra	Taşkın Tesisinin Adı	Taşkın Tesisinin Yeri	Koruma Alanı(ha)	Koruduğu Yerleşim Yeri ve Adedi
1	Bağlarbaşı (Söğütdibi) T.K	Yalvaç	108	
2	Hüyükli Kasabası T.K.	Yalvaç		1 Kasaba
3	Sücüllü Kasabası T.K	Yalvaç	120	1 Kasaba
4	Dedeçam Kasabası T.K	Yalvaç		1 Kasaba
5	Çetince Kasabası T.K	Yalvaç	300	1 Kasaba
6	Hisarardı Köyü T.K	Yalvaç	30	1 Köy
7	Yalvaç Deresi Islahı T.K	Yalvaç	50	1 İlçe
8	İlçe Merkezi T.K	Yalvaç		
9	Kumdanlı Çayı Islahı T.K	Yalvaç		1 Kasaba
10	Körküler Kasabası	Yalvaç		1 Kasaba
11	Kozluca Kasabası T.K	Yalvaç		1 Kasaba
12	Özbayat Gemen Çayı T.K	Yalvaç	148	1 Kasaba
13	Kuyucak Kasabası T.K	Yalvaç		1 Kasaba
14	Hisarardı Köyü Kuyucak Deresi	Yalvaç	46	1 Yerleşim Yeri
15	Çakırcal Köyü T.K	Yalvaç	7,5	1 Köy
16	Eyüpler Köyü T.K	Yalvaç		1 Köy
17	Bahtiyar Köyü T.K	Yalvaç		1 Köy
18	Söğütdibi Köyü T.K	Yalvaç		1 Köy
19	Korukaya Köyü T.K.	Yalvaç		1 Köy
20	Yalvaç Barj. Demirci Deresi T.R.K	Yalvaç		1 Baraj
21	Bağkonak Kasabası T.R.K	Yalvaç	19	1 Kasaba
Toplam			1294,5 ha.	21 Yerleşim Yeri

Kaynak: DSİ XVIII. Bölge Müdürlüğü, Taşkın Tesisleri, 2009.

²³ SOYASLAN, İ. (1994): "Eğirdir Gölü Doğusunun Hidrojeoloji İncelemesi ve Yeraltı Suyu Modellemesi", *Doktora Tezi, SDÜ, Jeoloji Müh. Ana Bilim Dalı*, Isparta.

²⁴ <http://www.dsi.gov.tr/bolge/dsi18/isparta.htm#taskininsa>, Erişim: 24 Eylül 2009.

Şekil 10: Araştırma Sahasının Hidroğrafya Haritası

2.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasında iklim, bitki örtüsü, jeoloji, topoğrafya, ana kaya özellikleri ve insan etkisinden kaynaklanan farklı toprak tipleri gelişmiştir. Sahanın toprak özellikleri araştırılırken, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün illere göre arazi varlığı çalışmasından, hazırlamış olduğu 1/1 000 000 ölçekli toprak haritasından, ve araştırma sahasında yapılan çalışmalardan faydalanılmıştır. İlçenin toprak varlığı 141.538 ha.'dır. Çalışma alanında toprak çeşitlerini zonal, intrazonal ve azonal olmak üzere üç gruba ayrılabilir.

2.5.1. Zonal Topraklar

Çalışma sahasının, 65 358 ha.'ı zonal topraklardan oluşmuştur. İyi gelişmiş profil özelliğine sahip olup, bu takımda bulunan topraklar, toprağı oluşturan aktif iklim ve vejetasyon şartlarına göre oluşmuş topraklardır. Bu topraklar ortalama iklim, ana madde ve röliyef şartları altında teşekkül etmiştir.²⁵ Araştırma sahasındaki zonal topraklar; kestane rengi topraklar, kireçsiz kahverengi topraklar ve kireçsiz kahverengi orman topraklarıdır.

2.5.1.1. Kestane Rengi Topraklar

30-50 cm. kalınlığında ve kırıntılı yapıdaki üst tabaka, orta derecede organik madde içerir. Organik madde minareleri ile iyice karışmış durumdadır. Alt toprağın rengi koyu kahve renklidir. Alt kesimlerde, sertleşmiş halde kireç birikintisi vardır. Kestane rengi toprakların bulunduğu yerler yazları çok az yağışlı ve kuraktır. Yıllık yağış tutarı 370–620 mm. arasında değişmektedir. Çalışma alanında 31 060 ha. alana sahip bu toprakların bulunduğu alanlar; Kumdanlı, Tokmacık ve Bağkonak kasabaları, Kırkbaş, Yukarı İleği, Aşağı İleği ve Mısırlı köyleridir²⁶ (Şekil 11).

²⁵ OAKES, H. (1958): Türkiye Toprakları, *Türk Ziraat Mühendisleri Birliği Yayınları*, Ankara.

²⁶ TEMURÇİN, K. (2004): Isparta İli Ekonomik Coğrafyası, *Doktora Tezi, A.Ü. Sos. Bil. Ens. Coğrafya Anabilim Dalı*, Ankara.

2.5.1.2. Kireçsiz Kahverengi Topraklar

Bu topraklar A, B, C profilli topraklardır. Ana materyalde killi, çakıllı, granit, silisli şist, andezit bulunan topraklardır. Besin maddeleri bakımından fakir olan bu topraklar yıkanmanın fazlalığından dolayı hafif asitli reaksiyon gösterirler. Çalışma alanında 33 633 ha. alana sahip olan bu topraklar Sultandağları ve eteklerinde geniş bir yayılma alanı bulmuştur. Özgüney, Özbayat, Bağkonak, Dedeçam, Kozluçay, Kuyucak ve Sücüllü kasabalarında görülmektedir (Şekil 11).

2.5.2. İntrazonal Topraklar

Bu toprakların oluşumunda topografya ana materyal faktörleri etkilidir. Bu nedenle de topraktaki bütün horizonlar gelişmemiş olup, genellikle AC horizonludur. Nitekim kireç bakımından zengin ana materyal üzerinde vertisol ve rendzina, suların biriktiği alanlarda hidromorfik, tuzlu alanlarda halomorfik topraklar yaygındır. Araştırma sahasındaki intrazonal topraklar 14 090 ha. alanı kaplamaktadır.

2.5.2.1. Kahverengi Orman Toprakları

Daha ziyade ılıman kuşakta, yaprağını döken orman örtüsü altında görülür. Bu topraklarda podzolleşmenin aksine organik madde üst topraktaki mineral maddeye karışmış durumdadır. Yağışın fazla olduğu yerlerde karbonatlar yıkanarak topraktan uzaklaşır. Bu topraklar asit reaksiyon gösterir. Yağışın az olduğu sahalarda karbonatlar B horizonunda birikir. Hafif alkalın reaksiyon gösteren bu topraklar kireçli orman toprakları olarak dikkate alınır. Diğer taraftan toprak yüzeyinde bitki artıklarının ayrışması, topraktan yıkanan bitki besin elementlerinin tekrar toprağa ulaşmasını sağlar.²⁷ Bu topraklar çalışma alanında 24 328 ha. alan kaplamaktadır. Hoyran Gölü kuzeybatısında orman örtüsü altında Yukarıkaşıkara, Aşağıkaşıkara ve Taşevi’nde görülür. Araştırma sahasının doğusunda Çetince kasabası, Bahtiyar ve Koruyaka köyleri çevresinde de bu topraklara rastlanır. İlçe merkezi sınırlarının kuzey kısmında, Ayvalı,

²⁷ ATALAY, İ (2006): *Toprak Oluşumu, Sınıflandırılması ve Coğrafyası*, Kişisel Yayınlar, İZMİR.

Çamharman ve Bağlarbaşı köylerinde belirli yerlerde bu topraklara rastlamak mümkündür (Şekil 11).

2.5.3. Azonal Topraklar

Bu topraklar sürekli taşınmaya ve erozyona tabi kalmak suretiyle oluşmuş olan topraklardır. Taşınma ve birikme sonucu horizonlar gelişmemiştir. Taşınmış topraklar olduğundan dolayı verimli tarım arazileridir. Özellikle alüvyal ovalar tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Azonal topraklar çalışma alanımızda 14 090 ha. bir alan kaplamaktadır. Burada görülen önemli azonal topraklar alüvyal topraklardır.

2.5.3.1. Alüvyal Topraklar

Bu topraklar akarsuların taşıdığı malzemelerden oluşur. Araştırma sahasında alüvyal topraklar 6550 ha.'lık bir alan kaplar. Hoyran Ovası ve Yalvaç Ovası'nda geniş yer kaplamaktadırlar (Şekil 11). Bu topraklar üzerinde meyve ve tahıl tarımı yapılmaktadır.

2.6. BİTKİ ÖRTÜSÜ

Araştırma sahası orman varlığı açısından çok zengin değildir. Toplam orman sahası 16 819 ha.'dır. Bu alanın 15 719 ha.'sı koru ormanı, 1100 ha.'sı baltalık ormandır.

Bitki türleri açısından yüksek yerlerde, sedir, ardıç, meşe ağaçları ve karışık orman örtüsü yer kaplar. Çalışma alanının doğal bitki örtüsü kurak iklimlere adapte olmuş otsu bitkiler, çalı orman karışımı doğal örtüler, yüksek alanlarda çam türleri, maki ve meralıklardır. Kurakçıl otsu bitkilerden *festuka*, *sulkata*, *geven*, *üzerlik* ve *fermer* en yaygın yetişenlerdir.²⁸

Araştırma sahasında orman bitki örtüsünün görüldüğü yerler; Yukarıkaşıkara, Çetince, Bağkonak, Kozluçay kasabaları ile Taşevi, Aşağıkaşıkara, Bahtiyar, Ayvalı, Çamharman ve Bağlarbaşı köyleridir. Erozyonla mücadele ve ağaçlandırma projeleri

²⁸ BAŞAYİĞİT, L. (2002): Eğridir Gölü Havzasında Erozyon Riskinin Saptanması Üzerine Araştırmalar, Ç.Ü. , Fen Bilimleri Enstitüsü, Toprak Anabilim Dalı, Doktora Tezi, s. 50, Adana.

 er evesinde Orman Bölge Müdürlüğü tarafından Yalvaç ve Akşehir ilçeleri arasındaki Sultanda ları'nın bir bölümünde ağaçlandırma çalışmaları yapılmış, dikilen  am ağaçları 15 yılını doldurmuştur (Foto 5).

3. BÖLÜM

BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasının beşeri coğrafya özellikleri incelenirken nüfus ve özellikleri, yerleşme ve konut tipleri konuları ele alınmıştır. Araştırma sahasında ticaret, hizmet ve tarım sektörlerinin hareketliliği yanında el sanatları ve turizm faaliyetleri de vardır. İlçe Isparta'nın en çok nüfuslu ilçesi konumunda olup canlılığını kaybetmemiş tarihi bir yerleşmedir. 13 belde ve 25 köy yerleşmesinin bulunduğu araştırma sahasında beşeri özellikler şunlardır:

3.1. NÜFUS MİKTARI VE ARTIŞI

Araştırma sahasının nüfus özellikleri incelenirken geçmişte yapılan çalışmalardan ve Türkiye İstatistik Kurumu 2009 yılı verilerinden faydalanılmıştır.

Araştırma alanında Cumhuriyet'in ilanından sonra ilk genel nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır. Bu sayımı 1935 yılında yapılan ikinci nüfus sayımı izlemiş ve daha sonra her 5 yılda bir nüfus sayımları düzenli olarak yapılmaya başlanmıştır. 1990'dan sonra 1997 ve 2000 yılında nüfus sayımları yapılmıştır. Son olarak da yeni bir uygulamaya geçilmiş ve sayım sonuçları adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ile kişilerin bulundukları yerde sayılması esasıyla tespit edilmiştir.

1935 yılında ilçe merkezinin nüfusu 8347 kişi iken 1950 yılında 8182'ye gerilemiştir. 1950'den sonra şehirdeki nüfus artışı hızlanmış ve 1935-1950 yılları arasında şehrin nüfusu 165 kişi azalırken, 1950-2000 yılları arasında şehir nüfusu % 431 oranında artmıştır. Savaşların sona ermesi, refah seviyesinin giderek artması bu artışta etkili olmuştur. 1950'de 8182 olan şehir nüfusu, 27 134 kişi artarak 2000 yılında 35 316 kişiye ulaşmıştır. 2000 yılında ilçenin köyleriyle birlikte toplam nüfusu 101 628 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu nüfusun 66 312'si (%65.2) kırsal kesimde, 35 316'sı (%34.8) ise şehirde yaşamaktadır. 2007 yılında toplam nüfus 57 004, 2008 yılında 56 563 kişi tespit edilmiştir. Bu nüfusun 36 741 kişisi (%65) kır nüfusunu, 19 822 kişisi (%35) şehir nüfusunu oluşturmaktadır. Nüfusun 2000 yılına göre belirgin düşüş

göstermesinin nedeni; sayımların adrese dayalı yapılması, önceki sayımlarda buraya gelen insanların, sayım esnasında araştırma sahasında bulunamaması olarak açıklanabilir. Bu nüfusun %65'i kır nüfusunu, %35'i kent nüfusunu oluşturmaktadır. Çalışma alanının 2008'deki toplam nüfusu, 2007 yılındaki sayıma göre 1031 kişi azalmıştır. Bunda en önemli faktör; göç ve ölümlerdir.

Yönetim bakımından ilçe merkezi olan Yalvaç, ekonomik fonksiyonları bakımından hizmet ve ticaret şehridir. İlçe merkezi nüfusunun artış oranının en fazla tespit edildiği miktar %70.2'lik artışla 1990 yılındaki sayımdır. İlçe merkezinde artış oranının en az olduğu oran %o-590 ile 2007 yılındaki sayımda elde edilmiştir (Tablo 15).

Tablo 15: Yalvaç Merkezi Sayım Yıllarına Göre Nüfus Sayısı Ve Artış Oranları

Sayım Yılı	Erkek Nüfus	Artış Oranı %o	Kadın Nüfusu	Artış Oranı %o	Toplam Nüfus	Artan Nüfus	Artış Oranı %o
1935	3935	-	4412	-	8347	-	-
1940	3896	-2	4601	8.4	8497	150	3.6
1945	3836	-3.1	4413	-8.3	8249	-248	-5.9
1950	3809	-1.4	4373	-1.8	8182	-67	-1.6
1955	4477	32.9	4806	19	9238	1101	25.6
1960	5184	29.8	5194	15.7	10378	1095	22.6
1965	5512	12.3	5400	7.8	10912	534	10
1970	7381	60.1	6164	26.8	13545	2633	44.2
1975	11668	96	6637	14.9	18305	4760	62.1
1980	11981	5.3	7769	32	19750	1145	15.3
1985	11437	-9.3	8531	18.9	19968	218	2.2
1990	15813	67	12215	74.4	28028	8060	70.2
1997	18909	25.9	14649	26.3	33758	5730	26.9
2000	19201	5.1	16115	32.3	35316	1558	15.2
2007	10168	-529	10685	-663	20853	-14463	-590
2008	9810	-13	10012	-26	19822	-1031	-30

Kaynak: TÜİK, Nüfus Sayımları, 2009.

1985'te 19 968 kişi olan Yalvaç'ın nüfusu, 1990 yılında 28 028'e ulaşmıştır. Bu dönemde yıllık ortalama nüfus artış oranı %70.2 olarak gerçekleşmiştir. Erkek nüfusun artış oranı %67 olurken, kadın nüfus %74.4 oranında artış göstermiştir. Önceki dönemlere göre nüfus artış oranının yüksek olması, büyük şehirlere göç eden nüfusun ekonomik kriz nedeniyle iş bulamaması ve Yalvaç'a geri dönmesidir. Yine 1960-1965 yıllarında yurt dışına işçi olarak göç eden birinci kuşak insanların emekli olarak aileleriyle birlikte memleketlerine yerleşmeleri de etkili olmuştur. Yalvaç şehrinde 1990-1997 döneminde nüfusun yıllık ortalama artış hızı %26.9 kişiye

ulaşmıştır. Erkek nüfus %25.9 oranında artmıştır. Bu arada 1992 yılında Süleyman Demirel Üniversitesine bağlı Meslek Yüksek Okulunun açılması ile gelen öğrenci ve memurlar nüfusun artmasında etkili olmuştur. 2000 yılında Yalvaç'ın ilçe merkezinin nüfusu 1558 kişi artarak 35 316 kişiye ulaşmıştır. Bu dönemde yıllık ortalama nüfus artış hızı %15.2 oranında gerçekleşmiştir.²⁹ 2007 yılındaki sayımda ilçe merkezinin nüfusu 14 463 kişi azalarak 20 853 kişiye düşmüştür. Bu dönemde yıllık ortalama nüfus artış oranı %0.590'dır. 2008 yılında ise nüfus 1031 kişi azalarak 19 822 kişiye düşmüştür. Sayım sisteminin değişmesi, göç ve ölümler bu değerlerin oluşmasında ana etkenlerdir.

3.1.1. Nüfus Hareketleri

Araştırma sahasının nüfus özelliklerini incelersek;

3.1.1.1. Doğumlar Ve Ölümler

Yalvaç Sağlık Ocağı istatistiklerine göre 2008 yılında Yalvaç şehrinde 1010 doğum gerçekleşmiştir. Bu tarihte yıllık doğum oranı %29.5 olup, ülke ortalamasının üzerindedir. Nitekim 2000 yılında Türkiye nüfusunun genel doğum oranı %22 olarak tespit edilmiştir. 2008 yılındaki verilere göre ise araştırma sahasında genel doğum oranı %25 olarak tespit edilmiştir.

2008 yılında Yalvaç'ta 68 ölüm olayı gerçekleşmiştir. Ölenlerin 35 tanesi erkek, 33 tanesi kadındır. Bu tarihte genel ölüm oranı %6.9 olup, Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Nitekim 1985-1990 döneminde Türkiye nüfusunun genel ölüm oranı %6'dır.

Araştırma sahasında, genel doğum oranı %12.75'tir. Genel ölüm oranı ise %2.67'dir. Bunlara göre doğal nüfus artış hızı %10.08 civarındadır.

²⁹ ÇETİN, T. (2003): Yalvaç Şehrinde Nüfus Hareketleri, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 23, Sayı 2*, Ankara.

3.1.1.2. Göçler

Ülkemizin sosyo-ekonomik yapısının özelliği gereği sürekli nüfus hareketleri olmaktadır. Bu nüfus hareketi ile genellikle kırsal kesimlerden şehirlere, şehirlerden daha uygun sosyo-ekonomik şartların bulunduğu büyük şehirlere ve bölgelerden bölgelere olmak üzere bir göç olayı görülür. Ülkemizin ekonomik şartları nüfus hareketini büyük ölçüde desteklemekte olup, kırsal kesimdeki geçim şartları zorlaşırken, şehirlerdeki imkânlar daha elverişli duruma gelmektedir. Böylece kırsal kesim nüfus açısından itici, şehirler ise çekici bir özelliğe sahiptir³⁰.

Nüfus üzerinde doğum ve ölüm olayları kadar, göç olayları da önemlidir. Göçler nüfusun yapısında etkili olan önemli bir yer değiştirme hareketidir. İç ve dış göçler olarak iki grupta incelenmektedir.

Nüfusun yer değiştirmesinde birçok faktör etkilidir. Bunların başında ekonomik sebepler gelmektedir. Savaşlar, tarım alanlarının miras yoluyla bölünmesi, doğal afetler, eğitim ve sağlık imkânlarının kısıtlı olması, daha iyi yaşam isteği, şehrin cazibesi, geçinmek için zaruri olan ihtiyaç maddelerinin sağlanmasındaki güçlükler gibi sebepler göç olaylarında etkili olan diğer faktörlerdir.

Yalvaç'ta meydana gelen dış göçler, yurtdışına işçi göçü şeklinde, iç göçler ise genellikle kırdan şehre ekonomik sebeplerle gerçekleşmiştir. Ayrıca şehre gelen memurlar, meslek yüksek okulu öğrencileri, özellikle yaz mevsiminde gelen mevsimlik tarım işçileri nüfus hareketlerini etkilemektedir.

3.1.1.3. Dış Göçler

Araştırma alanında yurt dışına yönelik göçler ekonomik şartların yetersiz oluşundan ve insanların daha iyi bir yaşam koşullarına kavuşma isteklerinden kaynaklanmaktadır. Yalvaç'ta özellikle 1960 yılında başlayan ve 1965 yılına kadar hızlı daha sonra azalarak devam eden Avrupa ülkelerine işgücü göçü meydana gelmiştir. 1960 yılında nüfus artış oranı %22.6 ve nüfus 10 378 kişi idi. 1965 yılında ise Yalvaç şehir merkezi nüfusu 10 912 kişiye ulaşmış ve nüfus artış hızı %10 oranında

³⁰ TAPUR, T. (2008): Sarıveliler İlçesi'nin (Karaman) Nüfus Coğrafyası, *Selçuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Dergisi Sayı: 20, s.228*, Konya.

gerçekleşmiştir. Bu iki dönem arasındaki %12.6'lık fark, yurt dışına göç eden yöre nüfusunun oranını yaklaşık olarak vermektedir. Bu nüfusun yaklaşık %60'ı Almanya, %15'i Hollanda, %11'i Fransa, %5,8'i Belçika, %5'i Avusturya, %2'si İsviçre ve geri kalanının da diğer Avrupa ülkelerine göç ettikleri tahmin edilmektedir. Bununla birlikte daha sonra 1980'li yıllarda Libya (21 kişi) ve Suudi Arabistan (40 kişi) gibi Arap ülkelerine de çalışmak üzere göç edenler olmuştur.³¹

3.1.1.4. İç Göçler

Araştırma alanında görülen göç olaylarının önemli boyutta olanı iç göçlerdir. İç göçlerle ilgili 1990 yılına kadar sağlıklı veriler bulunmamaktadır. Ancak Yalvaç Kaymakamlığı'nın kayıtlarına göre 1990-2003 yılları arasında, Yalvaç'tan diğer illere ve diğer illerden Yalvaç şehrine göç eden nüfus hakkında veriler bulunmaktadır. 1990-2003 yılları arasında Yalvaç'a toplam 67 kişi göç yoluyla yerleşmiştir. Buna göre Yalvaç'a en az göç veren iller; 1'er kişi ile Manisa, Bursa, Çanakkale, Gümüşhane, Ankara, Bolu, Kocaeli ve Kayseri, 2'şer kişi ile Yozgat, Burdur ve Eskişehir ve 3 kişi ile Van şeklinde sıralanmaktadır. En fazla göç veren iller ise; 28 kişi ile Konya, 15 kişi ile Isparta ve 11'er kişi ile İstanbul ve Afyon'dur. Yalvaç'a göç genellikle Konya ve Afyon gibi komşu iller ile İstanbul'dan meydana gelmiştir. Yine 1990-2003 yılları arasında Yalvaç'tan diğer illere 766 kişi göç etmiştir. Buna göre Yalvaç'tan en fazla göç alan iller; 220 kişi ile Isparta, 128 kişi ile İstanbul, 90 kişi ile İzmir, 70 kişi ile Afyon ve 52 kişi ile Ankara'dır. En az göç alan iller ise; 1'er kişi ile Samsun, Tekirdağ, Zonguldak, Ordu, Bolu ve Adıyaman, 2'şer kişi ile Amasya, Kütahya, Malatya ve İçel, 3'er kişi ile Adana ve Hatay ve 5'er kişi ile Balıkesir ve Denizli'dir. Yalvaç'ta 1990–2003 yılları arasında Net göç –699 kişidir. Yani bu dönemde Yalvaç'tan ayrılanlar, gelenlere göre 699 kişi fazladır. Bunda en fazla etkili olan faktör, bu dönemde tekstil ve deri sanayisinde yaşanan ekonomik krizler ve daha iyi iş ve eğitim için büyük şehirlere

³¹ ÇETİN, T. (2003): Yalvaç Şehrinde Nüfus Hareketleri, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 23, Sayı 2*, Ankara.

göç edilmesidir. Bunun yanında Yalvaç şehrinin nüfusunun artması Yalvaç ilçesinin kırsal kesiminden şehir merkezine göçün fazla olmasıyla ilgilidir.³²

3.1.2. Nüfusun Sosyal, Ekonomik Nitelikleri

Toplam nüfus içerisindeki kadın ve erkek sayısı ile bu nüfusun yaş gruplarına göre dağılışı, demografik yapının en önemli değişkenlerindendir. Nüfusun yaş ve cinsiyet özellikleri, orada yaşayan insanların ekonomik, kültürel ve sosyal durumları hakkında önemli bilgiler verir.

3.1.2.1. Cinsiyet ve Yaş Yapısı

Belirli bir nüfus kitlesi içerisinde nüfusun cinsiyet ve yaş yapısı önemli bir göstergedir. Cins oranları doğumlar, ölümler, göç, doğal afet ve savaş gibi olayların etkisiyle değişiklikler gösterir.

Araştırma alanının nüfus verileri incelendiğinde 1935-1955 yılları arasında kadın nüfusu erkek nüfusundan fazladır. Birinci Dünya savaşı, Kurtuluş Savaşı ve İkinci Dünya savaşının etkileri nedeniyle bu dönemde kadın nüfus oranında bir fazlalık ortaya çıkmıştır. Ancak 1960-2000 yılları arasında erkek nüfus kadın nüfustan fazla çıkmıştır. Erkek nüfusun oranında önceki sayımlara göre en önemli artış 1990 yılındaki sayımda elde edilmiştir. Artış oranı %67'yi geçmiştir. Savaşların sona ermiş olması, Türkiye'nin kalkınma evresine girerek iş olanaklarının artması ve yaşam şartlarının düzelmesi erkek nüfusunun artmasında etken olmuştur. Kadın nüfusunda en önemli artış ise yine 1990 yılındaki sayımda %74.4'lük bir oran ile gerçekleşmiştir. 2008 yılındaki sayımda ise erkek ve kadın nüfusunda önemli düşüşler yaşanmıştır. Bir önceki sayıma göre erkek nüfusu kadın nüfusundan daha fazla azalma eğilimi göstermiştir.

2008 yılı sayımındaki nüfus verilerine göre ilçe merkezi, beldeler ve köylerin cinsiyet yapısı şu şekildedir. İlçe merkezindeki 19 822 kişi olan nüfusun 9810 kişisi erkek (%49), 10 012 kişisi (%51) kadındır. Kadın nüfusun erkek nüfustan az bir oranda olsa fazla olduğu göze çarpmaktadır. Belediye nüfuslarında ise en fazla nüfus

³² ÇETİN, T. (2003): *a g e*, s: 16-17, Ankara.

Hüyükli'dedir. 2754 kişi olan nüfusun 1330 kişisi erkek (%48), 1424 kişisi (%52) kadındır. En az nüfusa sahip belde 1044 kişiyle Özgüney'dir. Nüfusun 487 kişisi erkek, 557 kişisi kadındır³³ (Tablo 16, Şekil 14).

Tablo 16: Araştırma Sahasındaki Belediye Nüfusları Ve Cinsiyet Oranları (2008)

BELEDİYE	Erkek	%	Kadın	%	Toplam
Yalvaç	9810	49	10 012	51	19 822
Hüyükli	1330	48	1424	52	2754
Körküler	999	49	1022	51	2021
Özbayat	951	51	943	49	894
Özgüney	487	49	557	51	1044
Sücutlü	1344	49	1395	51	2739
Tokmacık	862	51	861	49	1723
Bağkonak	935	49	968	51	1903
Çetince	945	49	968	51	1913
Dedeçam	947	49	957	51	1904
Kozluçay	1065	51	1035	49	2100
Kuyucak	561	51	549	49	1110
Kumdanlı	1011	48	1090	52	2101
Yukarı Kaşıkara	1079	49	1110	51	2189

Kaynak: TÜİK, ADNKS Nüfus Sayımı Sonuçları, 2009.

Araştırma alanında bulunan köylerin cinsiyet yapısına bakıldığında; en fazla nüfusa sahip olan Koruyaka Köyü'nde 1043 kişi olan toplam nüfusun 522 kişisi erkek, 521 kişisi kadındır. En az nüfusa sahip olan köy ise 116 kişi toplam nüfusa sahip Gökçeali Köyü'dür (Tablo 17, Şekil 14). Bu nüfusun 57 kişisi erkek, 59 kişisi kadın nüfustan oluşmaktadır. Köylerin genel olarak cinsiyet durumlarına baktığımızda kadın nüfusun erkek nüfusundan fazla olduğu görülmektedir. Bunun sebebi de erkek nüfusun, ailesini yanında götürmeden çalışmak ve iş aramak için şehirlere gitmesi olarak açıklanabilir. Beldelerde ve köylerde geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Sanayi ve hizmet sektörünün gelişmediği bu yerleşim birimlerinde şehre olan göç, nüfusun gün geçtikçe azalmasına sebep olmaktadır.

³³ <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, Erişim: 24 Eylül, 2009.

Tablo 17: Araştırma Sahasındaki Köy Nüfusları Ve Cinsiyet Oranları (2008)

KÖYÜN ADI	Erkek	%	Kadın	%	Toplam
Akçaşar	153	51	148	49	301
Altıkapı	129	49	138	51	267
Ayvalı	345	52	312	48	657
Bağlarbaşı	231	49	237	51	468
Çakırçal	126	51	129	50	255
Çamharman	285	49	303	51	588
Eğirler	234	49	236	51	470
Eyüpler	381	48	419	52	799
Hisarardı	197	49	212	51	409
İleği	98	51	97	49	195
Kurusarı	134	48	154	52	288
Sağırköy	151	51	139	49	290
Terziler	210	48	223	52	433
Yağcılar	394	48	404	52	798
Yarıkkaya	329	48	345	52	674
Bahtiyar	330	51	327	49	657
Koruyaka	522	51	521	49	1043
Aşağı Kaşıkara	256	49	259	51	515
Aşağı Tırtar	134	49	142	51	276
Celeptaş	204	51	198	49	402
Gökçeali	57	49	59	51	116
Kırkbaş	220	48	239	52	459
Mısırlı	226	48	248	52	474
Taşevi	149	51	146	49	295
Yukarı Tırtar	103	49	114	51	217

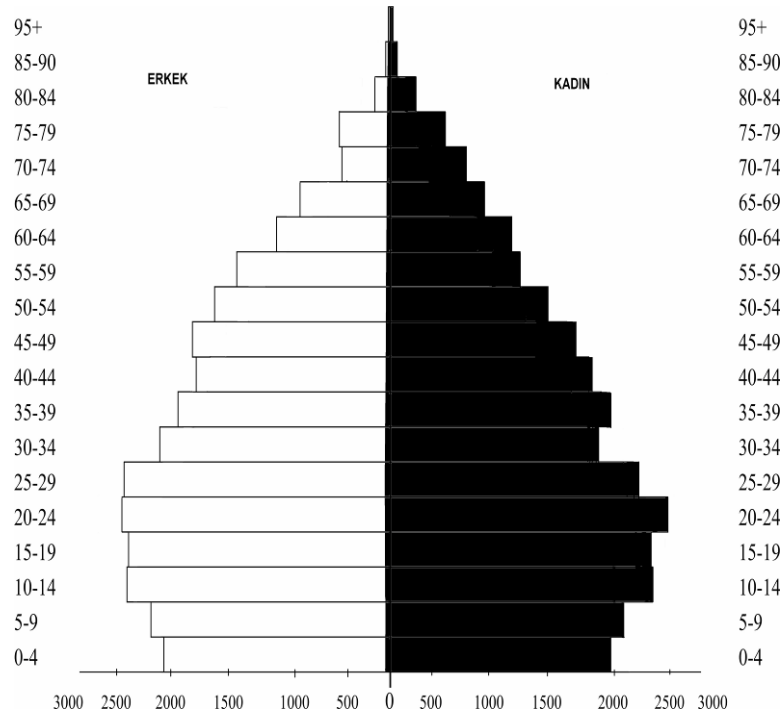
Kaynak: TÜİK, ADNKS Nüfus Sayımı Sonuçları 2009.

Araştırma sahasındaki nüfusunun yaş gruplarına göre cinsiyet durumu şöyledir; toplam nüfus içerisinde erkek nüfus oranının en fazla olduğu yaş grubu 10-14 yaş grubudur. 2487 kişi ile %8.9'luk bir paya sahiptir. Kadın oranının en fazla olduğu yaş grubu 20-24 yaş grubudur. Toplam kadın nüfusu içinde, 2474 kişi ile %8.68'lik bir paya sahiptir. Araştırma sahasında toplam nüfus içinde kadın nüfusu %50.63 ile erkek nüfusundan fazladır. Nüfusun 40-44 yaş grubundan sonra giderek azaldığı dikkat çekmektedir (Tablo 18, Şekil 12).

Tablo18: Araştırma Sahasındaki Nüfusun Dar Aralıklı Yaş Bileşimi (2008)

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	2034	1948	3982
5-9	2146	2082	4228
10-14	2487	2373	4860
15-19	2366	2315	4681
20-24	2468	2464	4932
25-29	2336	2188	4524
30-34	2049	1878	3927
35-39	931	1941	3872
40-44	1717	1815	3532
45-49	1744	1773	3517
50-54	1516	1656	3172
55-59	1298	1359	2657
60-64	1173	1340	2513
65-69	860	1016	1876
70-74	653	884	1537
75-79	735	910	1645
80-84	302	520	822
85-89	75	130	205
90+	34	47	81
Toplam	27 924	28 639	56 563

Kaynak: TÜİK, ADNKS Nüfus Sayımı Sonuçları, 2009.

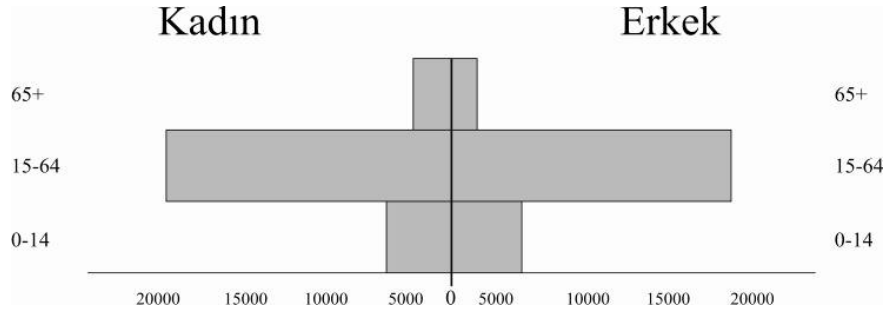
Şekil 12: Araştırma Sahasının Nüfus Piramidi (2008)

Nüfusun dar aralıklı gruplandırılmasının yanında, geniş aralıklı olarak da gruplandırılması, özellikle aktif ve bağımlı nüfusun belirlenmesinde rol oynar. 0-14 yaş grubu arasında kalan çocuk nüfus ile 65+ yaş grubundaki yaşlı nüfus bağımlı nüfusu; 15-64 yaş grubundaki yetişkin nüfus ise aktif veya çalışabilir nüfus olarak kabul edilmektedir.

Yapılan geniş aralıklı gruplandırmaya göre 0-14 yaş grubunda 13 070 kişi bulunmaktadır. Yani %23'ünü çocuk nüfus oluşturur. 15-64 yaş grubunda 37 327 kişi vardır. Nüfusun %66'sını kapsar. 65+ yaş grubundaysa 6166 kişi olup %11'lik bir orana sahiptir (Tablo 19, Şekil 13). 0-14 ve 65 yaş yukarısı nüfusun, 15-64 yaş arasındaki aktif nüfusa oranını ifade eden bağımlı nüfus oranı ise %51,2'dir.³⁴

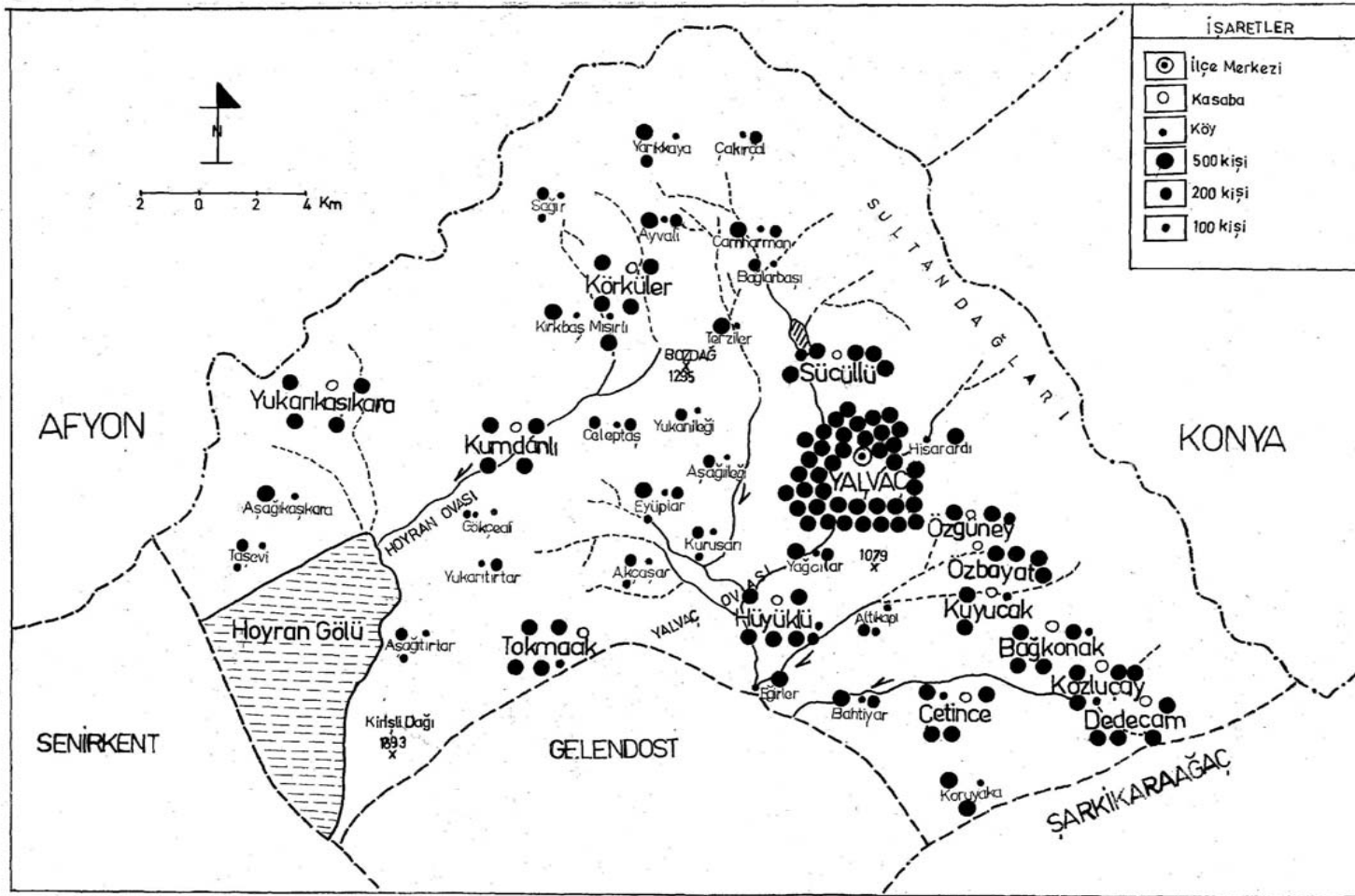
Tablo 19: Araştırma Sahasındaki Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Bileşimi (2008)

Yaş	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
0-14	6667	51	6403	49	13 070	23
15-64	18 598	49	18 729	51	37 327	66
65 +	2659	48	3507	52	6166	11
Toplam	27 924	49	28 639	51	56 563	100

Şekil 13: Araştırma Sahasındaki Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Grafiği (2008)

³⁴ <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, Erişim: 24 Eylül, 2009.

Şekil 14: Araştırma Sahasının Nüfus Dağılışı Haritası (2008)

3.1.2.2. Nüfusun Eğitim Ve Kültür Durumu

Araştırma sahasında bulunan nüfusun eğitim durumunu değerlendirmek için eğitim faaliyetlerinin tarihi geçmişinin de incelenmesi gereklidir.

Cumhuriyet'in ilanından önceki eğitim kurumlarıyla ilgili bilgiler kısıtlıdır. Yalvaç'ta ilk açılan okullar Alemdar ve Gazipaşa okullarıdır. Bu yıllarda Yalvaç'ta köyler dahil 13 ilkokul bulunmaktadır. Bu okullarda 24'ü erkek, 4'ü kadın olmak üzere 28 öğretmen çalışmaktadır. Öğrenci sayısı 1833'dür. Bu rakam okuma çağına gelenlerin %48'ini oluşturmaktadır. Bu dönemde il ortalamasında 64 öğrenciye 1 öğretmen düşerken, Yalvaç'ta 1 öğretmene 57 öğrenci düşmektedir. Okuyan nüfusun genel nüfusa oranı il bazında %12.1'dür. Yalvaç'ta ise bu oran %13'dür (Tablo 20).³⁵

Tablo 20: Yalvaç ile Komşu İlçelerin Nüfus ve Tahsil Durumu (1935)

İLÇELER	NÜFUS			OKUMA ÇAĞI			ORAN %
	E	K	TOPLAM	E	K	TOPLAM	
Isparta	24 717	26 306	51 023	3023	3463	6666	12.1
Yalvaç	15 312	17 901	33 213	1940	2130	4070	13
Eğridir.	11 596	10 839	22 435	1291	1391	2682	11.5
Sütçüler	4982	6121	11 103	592	727	1319	11.1
Ş.Karaağaç	14 148	16 282	30 430	1693	1968	3661	12
Uluborlu	8280	9957	18 237	1058	1242	2300	12.4

Bu dönemde Yalvaç merkez ve köy ilkokullarından mezun olan öğrenci sayısı şöyledir; Gazipaşa İlkokulu'ndan 33, Alemdar İlkokulu'ndan 49, Sütçüllü İlkokulu'ndan 8, Gemen ilkokulundan 18, Hüyükülü İlkokulu'ndan 7 öğrencidir (Tablo 21).

Cumhuriyet döneminde eğitim alanında yapılan hizmetlerden birisi de ilkokul bazında açılan yatılı okullardır. Bu dönemde Isparta ili sınırları içerisinde açılan ilk yatılı okul Gönen Öğretmen Okulu'dur. 1934-1935 yılında Yalvaç'a bağlı Gemen ve Hüyükülü'deki bu okullarda 238 gündüzlü öğrenci, 61 yatılı öğrenci, 5 öğretmen ve 2 hizmetli bulunmaktaydı.³⁶

³⁵ KARAMAN, D. (1991): Düünden Bugüne Yalvaç Tarihi, *Erciyes Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri.

³⁶ AYDIN, Ş. (1939): Isparta'da 1938-39 Yılı Kültür Durumu, *Ün. Mecmuası*, Isparta.

Tablo 21: Yalvaç Merkez Ve Köy İlkokullarından Mezun Durumu (1939-1940)

OKULLAR	MEVCUT	MEZUN SAY.		TOPLAM	SINIFTAKI KALAN		TOPLAM
		E	K		E	K	
Gazi Paşa	37	28	5	33	3	1	4
Alemdar	62	39	10	49	10	3	13
Sücutlü	17	8	--	8	9	--	9
Gemen	20	18	--	18	2	--	2
Hüyükli	10	5	2	7	3	--	3

Yalvaç halkı giderek eğitime önem vermeye başlamış İdadi'yi kendi imkânlarıyla açan Yalvaçlılar 16.3.1957 tarihinde Yalvaç Lise açma ve Yaşatma Derneğini kurarak faaliyete geçirmişlerdir. Aynı yıl MEB'den izin alınarak ortaokul binasında 30 Eylül 1957 tarihinde Özel Lise olarak eğitim ve öğretim hayatına başlamıştır. Bugünkü binasına taşındıktan sonra “Yalvaç Atatürk Lisesi” adını almıştır.

Yalvaç'ta günümüzde 41 ilköğretim okulu, 11 ortaöğretim kurumu ve Süleyman Demirel Üniversitesi'ne bağlı 1 meslek yüksek okulu bulunmaktadır. İlçe merkezinde bulunan ilköğretim okullarında 2967 öğrenci, 116 öğretmen bulunmaktadır. İlköğretimde öğrenci başına düşen öğretmen sayısı 25.57'dir. Öğrenci mevcudu en fazla olan ilköğretim okulu 670 öğrenci ile İ.M.K.B İlköğretim Okuludur (Tablo 22).

Tablo 22: Yalvaç İlçe Merkezindeki İlköğretim Okulları Öğretmen Ve Öğrenci Sayıları(2008)

OKUL ADI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI
1-Alamdar İlköğretim Okulu	12	318
2-Gazipaşa İlköğretim Okulu	18	430
3-Fatih İlköğretim Okulu	11	266
4-İ.M.K.B İlköğretim Ok. Pans.	27	670
5-M.Akif Ersoy İlköğretim Okulu	19	581
6-Türkoğlu Anaokulu	4	62
7-Kaymakam İlköğretim Okulu	25	640
TOPLAM	116	2967

Kaynak: Yalvaç İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

Yalvaç'ın beldelerinin hepsinde ilköğretim okulu bulunmaktadır. Buradaki okullarda toplam öğrenci sayısı 2251'dir. Öğretmen sayısı ise 111'dür. Okullarda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 18.6'dır. Öğrenci mevcudu en fazla olan ilköğretim okulu 261 öğrenci ile Sücutlü Kasabası'ndaki Sücutlü İlköğretim Okulu'dur (Tablo 23).

Tablo 23: Beldelerde Bulunan İlköğretim Okulları Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (2008)

OKUL ADI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI
1- Bağkonak İlköğretim Okulu	9	109
2- Çetince İlköğretim Okulu	12	244
3- Ş.Ramazan Karaca İlköğretim Okulu	8	121
4- Kozluca İlköğretim Okulu	8	152
5- Körküler İlköğretim Okulu	9	200
6- Kumdanlı İlköğretim Okulu	9	219
7- Kuyucak İlköğretim Okulu	7	102
8- Özbayat İlköğretim Okulu	10	124
9- Özgüney İlköğretim Okulu	8	100
10-Sücüllü İlköğretim Okulu	9	261
11-Tokmacık İlköğretim Okulu	7	148
12-Y.Kaşıkkara İlköğretim Okulu	7	241
13-Hüyükü İlköğretim Okulu	8	230
TOPLAM	111	2251

Kaynak: Yalvaç İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

Araştırma sahasında bulunan 25 köy yerleşmesinin 21'inde ilköğretim okulu bulunmaktadır. Köy ilköğretim okullarındaki öğrenci sayısı 1316'dır. Öğretmen sayısı ise 69'dur. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 19.07'dir (Tablo 24).

Tablo 24: Köylerde Bulunan İlköğretim Okulları Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (2008)

OKUL ADI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI
1- A.Kaşıkkara İlköğretim Okulu	2	36
2- A.Tırtar İlköğretim Okulu	1	22
3- Akçaşar İlköğretim Okulu	1	22
4- Altıkapı İlköğretim Okulu	1	31
5- Ayvalı İlköğretim Okulu	3	109
6- Bahtiyar İlköğretim Okulu	8	108
7- Celeptaş İlköğretim Okulu	1	34
8- Çakırçal İlköğretim Okulu	1	20
9- Çamharman İlköğretim Okulu	6	127
10-Eyuplar İlköğretim Okulu	5	143
11-Kırkbaş İlköğretim Okulu	2	34
12-Koruyaka İlköğretim Okulu	7	109
13-Mısırlı İlköğretim Okulu	2	41
14-Sağır İlköğretim Okulu	1	17
15-Salur İlköğretim Okulu	5	57
16-Taşevi İlköğretim Okulu	1	18
17-Terziler İlköğretim Okulu	3	48
18-Yağcılar İlköğretim Okulu	7	132
19-Yarıkkaya İlköğretim Okulu	7	143
20-Y.Tırtar İlköğretim Okulu	1	11
21-Ş.Halil Yavuz İlköğretim Ok	4	54
TOPLAM	69	1316

Kaynak: Yalvaç İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

Yalvaç'ta bulunan orta öğretim kurumları; 5 tane meslek lisesi, 5 tane lise ve 1 tane de mesleki eğitim merkezidir. Toplam 11 tane ortaöğretim kurumunda 151 öğretmen ve 2742 öğrenci bulunmaktadır (Tablo 25). Orta öğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 18.1'dir. Atatürk Lisesi ilçede en köklü ortaöğretim kurumu olup 500 öğrencisi bulunmaktadır. En fazla öğrenciye sahip olan okul Mesleki Eğitim Merkezi'dir. Okulun 2008 itibarıyla 518 öğrencisi bulunmaktadır. Kasabalarda bulunan liselerden Bağkonak Lisesi 2006 yılında öğrenci yetersizliğinden dolayı kapanmıştır. Binası, Halk Kütüphanesi olarak kullanılmaktadır. Kasabalarda bulunan diğer liseler de kapanma noktasına gelmişlerdir. Ortalama 30 öğrenciyle eğitimlerini sürdürmektedirler. Ortaöğretim kurumlarına devam etmek isteyenler, Yalvaç merkezinin yakın olması ve ulaşım imkânlarının gelişmiş olması sebebiyle Yalvaç'taki okulları tercih etmektedirler.

Tablo 25: Araştırma Sahasında Bulunan Ortaöğretim Kurumları Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

OKUL ADI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI
1-Anadolu Lisesi	24	317
2- Atatürk Lisesi	20	500
3- Ana. Otelcilik ve Turizm M.L.	9	155
4- Ş.L.Keçeci Anad. Öğretmen L.	20	208
5- Teknik Lise ve Endüstri M.L.	29	422
6- Anad. İ.H.L ve İHL	12	113
7- Anad. Meslek ve Mes. Lisesi	20	368
8- Körküler Lisesi	1	36
9- Kumdanlı Lisesi	2	35
10-Sağlık Meslek Lisesi	8	71
11-Mesleki Eğitim Merkezi	6	518
TOPLAM	151	2742

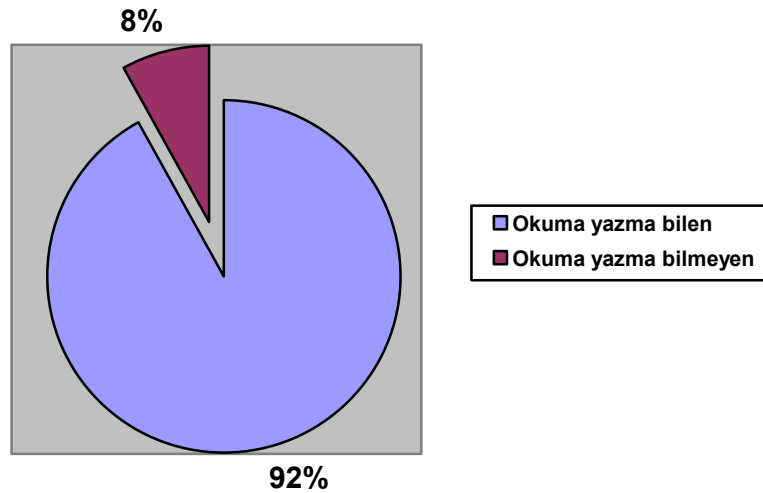
Kaynak: Yalvaç İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

İlçede Süleyman Demirel Üniversitesi'ne bağlı 1 adet meslek yüksek okulu bulunmaktadır. Ekim 1992 tarihinde Akdeniz Üniversitesine bağlı olarak açılan Yalvaç Meslek Yüksekokulu, Isparta'da kurulan Süleyman Demirel Üniversitesi'ne 23 Aralık 1992' de yapılan bir protokol ile bağlanmıştır.

1995 yılında yapımına başlanan yeni binaya 1997 yılında taşınılmıştır. Yalvaç Meslek Yüksekokulu ilçe merkezine 2 km. mesafede kurulmuş olup, 165 000 m². arazi üzerinde 11 200 m². kapalı alanlı eğitim bloklarında ve idari binalarında hizmet vermektedir. Yüksekokulda, İktisadi ve İdari Programlarda 7, Teknik Programlarda 7

program olmak üzere toplam 14 program bulunmaktadır. İki yıl süreli ön lisans düzeyinde eğitim - öğretim yapan yüksekokuldan mezun olan öğrenciler, meslek elemanı ve tekniker unvanları almaktadır. Eğitim gören öğrenci sayısı 2163'dür. Üniversite de bulunan bölümlerden bazıları şunlardır; Bilgisayar Donanımı, Bilgisayarlı Muhasebe ve Vergi Uygulama, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, Dericilik, Hazır Giyim, İnşaat, Satış Yönetimi, Turizm ve Otelcilik ve Turizm Rehberliği'dir.³⁷

2008 yılında yapılan nüfus sayımına göre okul çağına gelmiş 6 yaş ve üstü okuma yazma bilen kişi sayısı 44 712 kişidir. Bunların 23 026'sı erkek, 21 686'sı kadındır. Okuma yazma bilmeyen sayısı 3835'tir. Bunun 666'sı erkek, 3169'u kadındır. Bu sonuçları oranlarsak; nüfusun %92'si okuma yazma bilmektedir (Şekil 15). Geriye kalan %8'si ise okuma yazma bilmeyen nüfustur. Cinsiyet bazında ise erkeklerin %96.5'i okuma yazma bilmektedir. Kadınların ise %90.07'si okuma yazma bilmektedir. Erkeklerin okuma yazma oranının kadınlardan fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 15: Nüfusun okur- yazar durumu (2008)

3.1.2.3. Nüfusun Ekonomik Faaliyetlerine Göre Dağılımı

Çalışan nüfusun ekonomik faaliyetlere göre dağılımı, bir yerin aynı zamanda gelişmişlik derecesinin göstergesidir. Özellikle tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde çalışanların oranları bu tespiti yapmada yardımcı olmaktadır. Tarım sektöründe

³⁷ <http://yalvacmyo.sdu.edu.tr>, Erişim: 24 Eylül 2009.

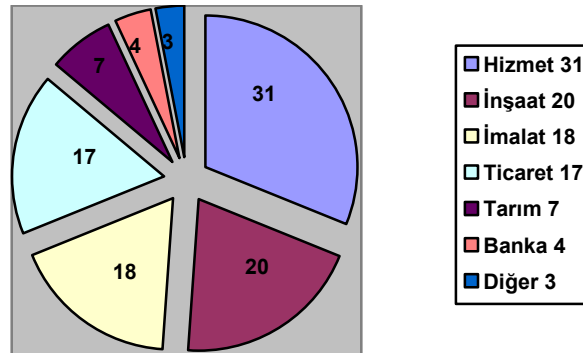
Çalışanların oranının diğerk sektörlere göre fazla olduğu yerlerin gelişmişlik düzeyinin, sanayi ve hizmet sektöründe çalışanların oranının fazla olduğu alanlara göre daha düşük olduğunu görürüz.

Yalvaç ilçe merkezinde çalışanların sektörlere göre dağılışı incelendiğinde 2547 kişi ile (%31) hizmet sektörü birinci sırada, 1616 kişi ile (%20) inşaat sektörünün ikinci sırada, 1439 kişi ile (%18) imalat sektörünün üçüncü sırada yer aldığı görülür. Bunu ticaret sektörü takip eder. Tarım sektörünün çalışanlar içersisindeki payı %7'dir.³⁸ (Tablo26, Şekil 16). Buna göre ilçe merkezinde en fazla kişiyi istihdam eden sektör hizmet sektörüdür. Hizmet sektörünün hemen arkasından gelen sektör ise 1990 nüfus sayımında sonra hızla artış gösteren dördüncü sıradan ikinci sıraya tırmanan inşaat sektörüdür. Yalvaç'ta artan konut ihtiyacının karşılanması için 10 yıllık dönemde önemli bir işgücü sağlanmışır. Araştırma sahasında büyük çaplı sanayi tesisleri olmamasına karşın sanayinin payının ilk üç sıranın içinde olmasının nedeni deri ve hazır giyim atölyeleridir.

Tablo 26: Yalvaç İlçe Merkezinde Çalışanların Sektörlere Dağılımı (2000)

Ekonomik Faaliyet	Toplam	Yüzde%
Hizmet	2547	31
İnşaat	1616	20
İmalat	1439	18
Ticaret	1353	17
Tarım	530	7
Banka	315	4
Diğerk	250	3
TOPLAM	7800	100

Kaynak: TUIK, Genel Nüfus Sayımları, 2000.

Şekil 16: Yalvaç İlçe Merkezinde Çalışanların Sektörlere Dağılımı (2000).

³⁸<http://tuikapp.tuik.gov.tr/nufusapp/idari.zul>, Erişim: 24 Eylül 2009.

3.1.3. Aile Büyüklüğü

Yalvaç İlçe Merkezinde TÜİK verilerine göre hane sayısı 6269, yerleşik nüfus ise 31 492'dir (Tablo 27). Buna göre ortalama aile büyüklüğü 5.2'dir.

Tablo 27: Yalvaç İlçe Merkezi Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Hanehalkı Sayısı

Yıl	Topl.Hane Halkı Say.	Topl.Yerl. Nüfus	Hane Halkı Büyüklüğü									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+
2000	6 269	31 492	345	644	647	1085	969	832	1303	153	81	210

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları, 2000.

1303 kişi ile 7 kişilik hanelerdeki nüfustan oluşmaktadır. En az nüfus ise 81 kişi ile 9 kişilik hanelerdeki nüfustur.

3.1.4. Nüfusun Beslenme Ve Sağlık Durumu

Araştırma sahasında, beslenme ve sağlık durumunu etkileyen en önemli faktörler, başta doğal çevre şartları olmak üzere, nüfusun gelir düzeyi ve eğitim seviyesidir.

İlçede 2008 yılı itibariyle 1 devlet hastanesi, 1 doğum ve çocuk bakımevi hastanesi, 1 verem savaş dispanseri, 1 toplum sağlığı merkezi, 8 aile sağlığı merkezi bulunmaktadır.

Yalvaç Devlet Hastanesi 1958 yılında 15 yataklı sağlık merkezi olarak hizmete açılmıştır. 1968 yılında 100 yataklı devlet hastanesi olarak hizmet vermeye başlamıştır. 2000 yılında 150 yatak kapasitesi ile halkın hizmetine devam etmektedir. Hemodiyaliz ünitesinde 10 adet makine mevcut olup 2 vardiya sistemi ile 27 hastaya hizmet vermektedir. İlçe Devlet Hastanesi'nde 5 uzman hekim, 4 pratisyen hekim, 2 diş hekimi, 24 hemşire, 9 ebe, 15 sağlık memuru, , 5 anestezi teknisyeni, 1 sosyal çalışmacı ve diğer gruplardaki personeller dahil olmak üzere toplam 133 personel çalışmaktadır. Bazı hizmetler dışarıdan satın alınmaktadır (Tablo 28).

Yalvaç Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesi 1998 yılında hizmete açılmıştır. 3054 m². alana sahip olan hastane 50 yataklıdır. Bir ameliyathane bulunan hastanede 3 uzman doktor, 4 pratisyen doktor, 14 ebe, 9 hemşire, 10 sağlık memuru, 4 laboratuvar

teknisyeni, 4 anestezi teknisyeni, 9 memur, 5 şoför, 10 hizmetli ve 2 teknisyen görev yapmaktadır (Tablo 28).

Devlet Hastanesinde 2006 yılında 141 502 kişi muayene olmuştur. 2241 hasta yatış yapmış, ortalama yatış gün sayısı 5.34 olarak tespit edilmiştir. Bu yılda yatak doluluk oranı %43.7 olarak tespit edilmiştir. 424 adet ameliyat gerçekleştirilmiştir (Tablo 29).

Tablo 28: İlçe Merkezinde Bulunan Hastanelerin Personel Durumu (2008)

PERSONEL	DEVLET HASTANESİ	DOĞ. VE ÇOC. HAST.
Uzman Doktor	5	3
Prt. Doktor	4	4
Diş Hekimi	2	
Sosyal Çalışmacı	1	
Hemşire	24	9
Ebe	9	14
Sağlık Memuru	15	10
Lab. Teknisyeni	6	4
Anestezi Tekn.	5	4
Röntgen Tekn.	7	2
Hastane Md.	1	
Hastane Müd.Yard.	2	
Memur	13	9
Şoför	12	5
Hizmetli	16	10
Teknisyen	3	2
Diğer	8	

Kaynak: Yalvaç Devlet Hastanesi Kayıtları, 2008.

Tablo 29: Bazı Yıllara Göre Yalvaç Devlet Hastanesi İstatistikleri

PARAMETRELER	2003	2005	2008
Muayene sayısı	69 312	109 715	141 502
Yatan Hasta	1985	1584	2241
Ortalama Yat. Gün	4.8	4.8	5.34
Ameliyat sayısı	635	302	424

Kaynak: Yalvaç Devlet Hastanesi Kayıtları, 2008.

Araştırma sahasında birinci basamak sağlık kuruluşlarının dağılışı incelendiğinde; aile hekimliği uygulaması kapsamında ilçe merkezinde bir tane toplum sağlığı merkezi (TSM), buna bağlı olarak çalışan üç tane aile sağlığı merkezi (ASM) bulunmaktadır. Beldelerde ise Kumdanlı, Çetince, Kozluçay, Sücüllü ve Korküler’de aile sağlığı merkezi bulunmaktadır (Tablo 30). Ayrıca 1 verem savaş dispanseri, 1 tane SSK Dispanseri mevcuttur. Birinci basamak sağlık hizmetlerini yürüten sağlık

kurumlarında bir hekim başına 3662 hasta düşmektedir. Sağlık kurumları tarafından sağlık ve aşı taramaları, anne sütünü özendirme konusunda eğitimler, aile planlaması hizmetleri ile muayene hizmetleri verilmektedir.³⁹

Tablo 30: Araştırma Sahasında Bulunan Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları

Sağlık Kurumu Adı
1-Yalvaç TSM
2-Merkez 1 Nolu ASM
3-Merkez 2 Nolu ASM
4-Merkez 3 Nolu ASM
5-Sücüllü ASM
6-Çetince ASM
7-Kozluca ASM
8-Kumdanlı ASM
9-Körküler ASM

Kaynak: Isparta İl Sağlık Müdürlüğü, 2009.

3.1.5. Nüfusun Dağılışı ve Yoğunluğu

Nüfusun dağılışına yaklaşım, değişik yönlerden olabilir. Bu dağılışıta iklim, bitki örtüsü, yer şekilleri, toprak ve madenler gibi doğal faktörlerin etkisi büyüktür.

Araştırma sahasında nüfusun dağılışını etkileyen faktörler; iş imkânları, yüzey şekilleri, tarım arazilerinin dağılışı, ulaşım ve su kaynaklarıdır. Özellikle nüfus yoğunluğunun fazla olduğu alanlar ilçe merkezi, Hoyran ve Yalvaç Ovası'nın bulunduğu yerlerdir. Yükseltinin ve eğimin az olması, iş alanları, tarım yapılabilecek alanların fazlalığı, sıcaklık ortalamalarındaki artış gibi faktörler nüfusun burada yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Araştırma sahasının yüzölçümü 1415 km²'dir. Aritmetik nüfus yoğunluğu 1940'da 24 kişi, 1960'da 33 kişi, 1980'de 47 kişi, 1985'de 49 kişi, 1990'da 60 kişi, 2000'de 72 kişi tespit edilmiştir. 2008 yılında yapılan sayım sonucu sahanın aritmetik nüfus yoğunluğu 40 kişi tespit edilmiştir. Bu yıldaki sonucun önceki yıllara göre düşüş göstermesinin nedeni, nüfus sayım sisteminin değişmesi sonucu tespit edilen nüfus sayısının azalma göstermesidir. Bu azalmanın ana sebebi de, adrese dayalı olarak yapılan nüfus sayımında araştırma sahası dışında yaşayan halkın sayım esnasında burada bulunamadığından kaynaklanmıştır. Aritmetik yoğunluğun fazla olduğu yerlerin başında Yalvaç merkezi gelmektedir. Daha sonra yoğunluğu fazla olan diğer yerler

³⁹ <http://www.ispartasm.gov.tr/sag-oc/default.asp>, Erişim: 24 Eylül, 2009.

Özgüney, Özbayat, Bağkonak, Hüyükü, Eyüpler ve Körküler olarak sıralanabilir (Tablo 31).

Tablo 31: Araştırma Sahasının Belirli Yıllara Ait Aritmetik Nüfus Yoğunluğu

YIL	Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Top. (kişi)	Aritmetik Nüfus Yoğ. (Kişi/km ²)
1940	1415	33 828	24
1960	1415	46 263	33
1980	1415	66 112	47
1985	1415	69 632	49
1990	1415	85 053	60
2000	1415	101 628	72
2007	1415	57 004	40
2008	1415	56 563	40

Kaynak: TUİK, 2009.

Tarımsal nüfus yoğunluğu; belirli bir alanda yaşayan insan sayısının, o alandaki ekili-dikili alanlara oranını ifade eder. Bu yoğunlukta, nüfusun tamamının tarımsal faaliyette bulunuyor gibi görünmesi, en önemli sakıncasıdır. Zira araştırma sahasında tarım dışında nüfusun yoğunluğu, hizmet ve sanayidedir.

Tarımsal nüfus yoğunluğu 1940'da 58, 1960'da 80, 1980'de 114, 1985'de 120, 1990'da 147, 2000'de 175, 2007 ve 2008'de 98 kişi olarak tespit edilmiştir. 2007 ve 2008'deki tarımsal nüfus yoğunluğunun diğer yıllara oranla düşüş göstermesinin sebebi toplam nüfusun, yeni sayım sistemiyle düşük çıkmasıdır (Tablo 32).

Tablo 32: Araştırma Sahasının Belirli Yıllara Ait Tarımsal Nüfus Yoğunluğu

YILLAR	Ekili-Dikili Arazi (km ²)	Nüfus Top. (kişi)	Tarımsal Nüfus. Yoğ. (Kişi/km ²)
1940	580.14	33 828	58
1960	580.14	46 263	80
1980	580.14	66 112	114
1985	580.14	69 632	120
1990	580.14	85 053	147
2000	580.14	101 628	175
2007	580.14	57 004	98
2008	580.14	56 563	98

Kaynak: TUİK, 2009.

Köy yerleşmelerinin nüfuslarına baktığımızda nüfusu 500'ün altında olan köyler şöyle sıralanabilir: Akçaşar, Altıkapı, Bağlarbaşı, Çakırçal, Eğirler, Hisarardı,

İleği, Kurusarı, Sağırköy, A.Tırtar, Celeptaş, Gökçeali, Taşevi, Yukarı Tırtar, Terziler, Kırkbaş ve Mısırlı'dır. Nüfusu 500-800 arasında olan köy yerleşmeleri; Ayvalı, Çamharman, Yağcılar, Yarıkkaya, Bahtiyar, A.Kaşıkkara ve Eyüpler'dir. Nüfusu 800-1000 arasında olan köy Koruyaka'dır. 17 köyün nüfusu 500'ün altındadır. Nüfusu 500-800 arasında olan köy sayısı 7'dir. 1000 ve üzeri nüfusa sahip köy sayısı ise 1'dir. En fazla nüfusa sahip köy 1043 kişi ile Koruyaka, en az nüfusa sahip köy 116 kişi ile Gökçeali köyüdür. Köy yerleşmelerinin arasında nüfus dağılışını oranlarsak; toplam 27 köyün içerisinde nüfusu 500'den küçük yerler %67'lik, nüfusu 500-800 arası yerler %25'lik, 800-1000 arası nüfusa sahip yerler %8'lik bir yere sahiptir (Tablo 33).

Tablo 33: Köy Yerleşmelerinin Nüfus Büyüklüklerine Göre Sayısı ve Oranı (2008)

NÜFUS SAYISI	SAYISI	ORANI %
500'den Az	17	68
500-800	7	28
800-1000	1	4

Kaynak: TÜİK, ADNKS Nüfus Sayım Sonuçları, 2009.

Beldelerdeki nüfusun dağılışına bakıldığında; nüfusu 2000 ve altında olan 7 belde bulunmaktadır. Bunlar; Özbayat, Özgüney, Kuyucak, Tokmacık, Bağkonak, Dedeçam ve Çetince'dir. Nüfusu 2000 ve üstünde olan 6 belde vardır. Bunlar Hüyükülü, Körküler, Sücüllü, Yukarıkaşıkkara, Kozluçay ve Kumdanlı beldeleridir. 2754 kişi nüfusuyla Hüyükülü Beldesi araştırma sahasındaki en çok nüfusa sahip beldedir. 1044 kişi nüfusa sahip Özgüney ise en az nüfuslu beldedir.

3.2. YERLEŞME ve BAŞLICA ÖZELLİKLERİ

3.2.1. Yerleşmenin Tarihçesi

Tarih öncesi devirlerden başlayarak Yalvaç ve çevresinin önemli bir yerleşim merkezi olduğu görülür. Yalvaç'ta yapılan tarih öncesi araştırmalar sonucunda birçok yerleşme yeri tespit edilmiştir. Bununla beraber Geç Neolitikten daha eskiye inen bir yerleşme merkezi henüz bulunmamıştı. Teknepinar ve Kuyucak Höyüklerinden elde edilen keramikler, obsidyen ve çakmak taşından yapılmış muhtelif aletler buralarda oldukça yoğun bir Geç Neolitik Çağ yerleşmesinin varlığına tanıklık eder. Yalvaç'ın Kalkolitik çağda iskân gördüğünü Yarıkkaya ve Kayadibi höyüklerinde göze çarpan

pişmiş toprak buluntular kanıtlanmaktadır. Dr. Mehmet Taşlıalan'ın “Yalvaç'ın Tarihçesi” adlı araştırmasında verilen bilgiler Yalvaç'ın Tunç çağında da önemli bir yerleşim merkezi olduğunu göstermektedir. Anadolu'da M.Ö. 3200-1200 yılları arasında tarihlenen Tunç Çağında, Anadolu'nun birçok yerinde ve göller bölgesinin hemen her kesiminde olduğu gibi, Yalvaç yöresinde de çok sayıda yerleşme yeri olduğu yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Elde edilen malzemelerin değerlendirilmesi sonucunda kırka yakın Tunç Çağı yerleşim merkezi tespit edilmiştir. Yalvaç yöresinde ilk ve orta Tunç Çağlarında yerleşme yerlerinin yoğun olmasına karşılık son Tunç Çağında yerleşmenin oldukça azalması dikkat çekmektedir.⁴⁰

Hristiyanlık döneminde M.S. 46 yılında St.Paul ve St.Barnabas'ın Antiocheia'ya gelerek dini yaymak istemeleridir. St. Paul'un Anadolu'ya yaptığı üç seyahatinde Antiocheia'ya uğraması kentin Hristiyanlık alemi için oldukça önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bu dönemde Hristiyan Bizans'ın düşmanı Müslüman Araplar olmuştur. Araplar Anadolu'ya sayısız akın yapmışlardır. Antiocheia'ya yapılan akınların en şiddetlisi, Halife Velid devrinde oğlu Abbas tarafından 713 yılında yapılandır. Yakılan ve yıkılan şehirden binlerce esir alınarak geri dönmüştür.⁴¹

1071 Malazgirt Zaferi ile Anadolu Akınlarına başlayan Selçuklu Türkleri zaman zaman bazı toprakları ele geçirmiş daha sonra bırakmak zorunda kalmışlardır. Antiocheia savunmaya elverişli bir merkez olduğundan, I. Haçlı orduları Selçuklu saldırılarına karşı buraya sığınmışlardır. 1101 yılında Bizans'a aittir. Yalvaç (Antiocheia) ve çevresinde devam eden Türk-Bizans mücadelesine rağmen 1176 yılına kadar taraflar birbirlerine kesin üstünlük kuramamışlardır. Önemli bir olayda II. Haçlı seferleri sırasında olmuş, Fransız Kralı Louis ile Türkler arasında Antiocheia'da yapılan savaşta (1148) Bizanslılar geri çekilmek zorunda kalmışlardır. 1176 yılında Sultan II. Kılıçarslan ile Bizans İmparatoru Manuel Komnenos arasında Kumdanlı boğazından yapılan Miryekefalon Savaşı ile Yalvaç, kesin olarak Türk egemenliğine girmiştir.⁴²

⁴⁰ TAŞLIALAN, M. (1999): “Pisidia Antiocheia'nın Tarihçesi, *I.Uluslararası Pisidia Antiocheia Sempozyumu*, 2-4 Temmuz, 1997 s. 5-20, Yalvaç.

⁴¹ <http://www.yalvac.net/TR/Icerik.ASP?ID=466>, Erişim: 24 Eylül 2009.

⁴² <http://www.yalvac.net/TR/Icerik.ASP?ID=466>, Erişim: 24 Eylül 2009.

Yalvaç bir Türk beyinin adıdır. Malazgirt Savaşından sonra Türklerin Batı Anadolu'ya yayılmaları sırasında, Oğuz boylarından Emir Boyu Yalvaç Bey önderliğinde, Antiocheia'ya yerleşmişler ve kent bundan sonra Yalvaç adını almıştır. 1243 Köseadağı savaşından sonra İlhanlıların kontrolüne giren Yalvaç, 1280 yıllarında kurulan Hamitoğulları Beyliği sınırları içinde kalmıştır. 1380'de I. Sultan Murat zamanında Osmanlı Devleti egemenliğine girmiştir.

19. yüzyıla geldiğimizde Yalvaç hakkında daha net bilgiler ortaya çıkmıştır. Antik Kentin bulunması ve araştırmaların yoğunlaşması daha net bilgileri ortaya çıkarmıştır. Yalvaç 1840 yılında kaza olarak Konya'ya bağlanmış, Osmanlı döneminde 1877 vilayet salnamesine göre Yalvaç hane sayısına göre Isparta ve Eğridir'den sonra üçüncü büyüklüktedir. O zamanki kayıtlara göre Yalvaç'ın 3674 hanesi bulunmaktadır.⁴³

1864 yılında Belediye teşkilatı kurulmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra Isparta'ya bağlanmış ve her geçen gün gelişen bir ilçe durumuna gelmiştir.

Yalvaç günümüzde bir hizmet ve ticaret şehridir. Gün geçtikçe gelişimini sürdürmüş ve Isparta'nın nüfus bakımından en büyük ilçesi konumuna gelmiştir. 13 kasabası ve 25 köyü bulunmaktadır.

3.2.2. Yerleşme Şekilleri

Araştırma alanımızda 1 ilçe merkezi, 13 belde, 25 köy bulunmaktadır. Yerleşmeler şehir ve kırsal yerleşmeleri olarak iki gruba ayrılır.

3.2.2.1. Şehir Yerleşmeleri

Tarım dışı fonksiyonlar; ekonomik fonksiyonlar, genel hizmet fonksiyonları bütünü ile kent yerleşmelerinin iş-güç kaynaklarıdır.⁴⁴

Yerleşmelerin fonksiyonel açıdan sınıflandırılmasında, çalışan nüfusun, tarım dışı fonksiyonel alanlarda faaliyet gösteren miktar ve yüzdeleri esas alınabilir. Herhangi bir yerleşmede 12–64 yaş dilimleri toplamının %50'den fazlası tarım dışı sektörlerde çalışıyorsa, bu yerleşmeleri kent saymak gerekir. Kuşkusuz kent yerleşmesinin

⁴³ KARAMAN, D. (1991): "Dünden Bugüne Yalvaç Tarihi", *Erciyes Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri.

⁴⁴ DOĞANAY, H. (1997): *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, MEB Yay., s. 23, İstanbul.

büyüklüğü ya da barındırdığı nüfusun giderek artması, tarım dışı fonksiyonlarda çalışan nüfusun artmasına zemin hazırlar. Başka bir ifade ile kent yerleşmesinin nüfusu, geniş ölçüde topraktan kopmuş olmalıdır.⁴⁵ Araştırma sahasında şehir sayılabilecek tek yerleşme Yalvaç ilçe merkezidir. Çünkü ilçe merkezinde nüfusun sadece %7'si tarım sektöründe çalışmaktadır. %93'lük bir kısım ise sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerindedir.

Darkot, 3000'den az nüfusu bulunan yerleşmelerin köy, 8000–10000 arasında nüfusu bulunan yerleşmelerin kasaba ve 10 000'den fazla nüfuslu yerleşmelerin kent kabul edilmesinin uygun olduğunu belirtir.⁴⁶ Yalvaç, ilçe merkezinin nüfusu 2008 yılında 19 822 kişi tespit edilmiştir. Nüfusuna göre, çalışanların sektörlere dağılımına göre baktığımızda Yalvaç ilçe merkezi şehir yerleşmesi özellikleri gösterir (Foto 6).

3.2.2.2. Kır Yerleşmeleri

Araştırma sahası doğudan ve kuzeyden Sultan Dağları, güneyden Anamas Dağları, güneybatıdan Kirişli Dağı ile çevrilmiştir. Kır yerleşmeleri yoğun olarak, çöküntü alanı özelliği gösteren ova tabanında ve yamaçta yer almaktadır. Yerleşmelerin yoğun olarak buralarda yer almasının nedeni, su kaynaklarının fazla olması ve toprakların verimli olmasıdır. Kır yerleşmelerini; belde yerleşmeleri, köy yerleşmeleri ve köy altı yerleşmeleri olarak sınıflandırabiliriz.

3.2.2.2.1. Belde Yerleşmeleri

Araştırma sahasında bulunan devamlı kır yerleşmelerinden olan beldelerde belediye teşkilatı kurulmuş olmasına karşın nüfus ve çalışanların sektörel dağılımı bakımından şehir özelliği göstermezler. Çalışma alanında 13 tane belde bulunmaktadır. Belde yerleşmesinden bazılarının özellikleri şunlardır:

Bağkonak: Yalvaç'ın 17 km güneydoğusunda yer almaktadır. Sultandağları'nın eteklerine kurulmuş olan beldeden Yalvaç - Akşehir karayolu geçmektedir (Foto 8). Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. En önemli tarım

⁴⁵ DOĞANAY, H. (1997): *a g e*, s. 424, İstanbul.

⁴⁶ DARKOT, B. (1972): *Türkiye Beşeri ve İktisadi Coğrafyası*, İ.Ü. Yay. No 51, s. 60, İstanbul.

faaliyeti bağcılıktır. Beldenin nüfusunun büyük kısmı yurtdışıdır. Yazın önemli bir nüfus hareketi görülür. Bağkonak 1958 yılında belediye olmuş köyün adı Örkenez'den Bağkonak'a değiştirilmiştir. Fakat Örkenez adı yerel halk arasında hâlâ sıkça kullanılmaktadır. Kelime'nin anlam ve kökeni tam olarak bilinmemekle beraber şu anda Türkmenistan sınırları içerisinde ülke'nin kuzeydoğusunda yer alan Köhne Ürgenç (Eski Ürgenç; Özbekistan'daki Ürgenç'le karıştırılmamalıdır) kentinden geldiği; halkın atalarının da yine zamanında Harzemşahlar Devleti içerisinde yer alan, Moğol istilas ve Cengiz Han'ın şehri yakıp yıkmasının etkisiyle Ürgenç şehrini terkedip Anadolu'ya göç etmiş Kanglı-Kıpçak Türkleri olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca Bağkonak, Yalvaç ilçesinin en eski kasabasıdır.⁴⁷

Kozluçay (Geligermi): Yalvaç'ın 20 km. güneydoğusunda yer alan beldenin nüfusunun bir kısmı yurt dışındadır. Tarım ve hayvancılık etkin faaliyet koludur. KHGM tarafından belde de sulama ve taşkın önleme amacıyla bir göletin yapımı devam etmektedir. Eski adı Geligermi olan yerleşme daha sonra Kozluçay adını almıştır.

Tokmacık: Akdeniz Bölgesinde, Hoyran Gölü'nün ve yöresel Bozdağ 'ın doğu tarafından, İlçe merkezine 18 km. Isparta İline 100 km. uzaklıkta asfalt kaplama yol ile bağlı bir kasabadır. Doğusunda Akçaşar Köyü, Hüyükli Kasabası, batısında Hoyran Gölü, kuzeyinde Aşağı ve Yukarı Tırtar Köyleri, güneyinde Gelendost İlçesine bağlı Çaltı ve Akdağ Köyleri ile huduttur. Kasabanın 8000 hektar alanı ekilir. 100 hektar da sulama suyu ile sulanan arazisi vardır. 100 hektar ormanlık, 15.000 hektar ormansız alan, 100 hektar kayalık alan mevcuttur.

Dedeçam: Yalvaç'ın 24 km. güneydoğusundadır. İlçenin en uzak yerleşmesidir.

Kumdanlı: Hoyran Gölü'nün kuzeydoğusunda yer almaktadır. Yalvaç'a uzaklığı 17 km.'dir. Yaklaşık iki yüz yıllık bir süreden itibaren çevredeki küçük Türkmen oymakları zaman içerisinde burada toplanmışlardır. Miryakefalon Savaşı'nın Kumdanlı Ovası'nda yapılmıştır. Çevredeki köy ve yöre adları bunu doğrular niteliktedir. Kırkbaş Köyü'nün adının bu yörede bir zamanlar yapılan savaşlarda 40

⁴⁷ Bağkonak Belediyesi, 2009.

yiğidin başının kesildiğinden geldiği söylenmektedir. Kumdanlı arazisi içindeki Araplar ve Mısırlı mevkilerinin adları muhtemelen Miryakefalon Savaşında burada şehit edilen Mısırlı ve Arap beylerinin adından gelmektedir. Ovada kurulmuş olan Kumdanlı'da hayvancılık ve tarım etkin faaliyet koludur.⁴⁸

Özbayat: Yalvaç'ın doğusunda yer almaktadır. İlçeye uzaklığı 8 km.'dir. Tarihi bir yerleşim birimidir. Eski adı Gemen'dir. 5 mahallesi bulunan belde ana yola 2 km. uzaklığındadır. Gemen adı antik şehirde bulunan "Men" tapınağından gelmektedir. 1992 yılında belediye olan Gemen, Özbayat adını almıştır.

Körküler: Yalvaç'ın kuzeybatısında bulunan belde, ilçeye 20 km. uzaklıktadır. Yükseltisi 1120m. Civarındadır. Türk Kültürünün özelliklerini taşıyan beldede küçükbaş hayvancılık, tarım faaliyetleri yaygın olarak yapılmaktadır. Körküler göleti kasaba sınırları içerisinde. 1972 yılında belediyelik olmuştur.

Beldelerin kuruluş yerine göre özelliklerine bakarsak;

Yamaçta kurulan beldeler; Bağkonak, Dedeçam, Kozluçay, Özbayat, Özgüney, Körküler'dir. Ova ve ova kenarında kurulmuş olan beldeler; Çetince, Kumdanlı, Hüyük, Sücüllü, Tokmacık'tır. Dağda kurulan yerleşmeye Yukarıkaşıkara beldesi örnektir. Akarsu kenarında kurulan yerleşmeler ise; Çetince, Sücüllü, Kumdanlı ve Hüyük beldeleridir. Yol kenarındaki belde yerleşmeleri; Kumdanlı, Bağkonak, Hüyük ve Çetince'dir (Şekil 17).

3.2.2.2. Köy Yerleşmeleri

Araştırma sahasında 25 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Bu yerleşmeler genel olarak isimlerini bulundukları yerin coğrafya şartlarından, arazinin durumundan, ekonomik etkinliklerden ve Türk oymaklarının isimlerinden almışlardır. Köy yerleşmelerinin çoğu yamaçta kurulmuştur. Yerleşmelerin 8 tanesi ovada 10 tanesi orman kenarında 5 tanesi dağda 25 tanesi yamaçta 12 tanesi vadide 8 tanesi şehirlerarası yol kenarında kurulmuştur. Bu verilerin içerisinde birden fazla kuruluş yeri özelliği gösteren yerleşmeler de hesaba katılmıştır. Yerleşme dokularına göre ise toplu yerleşme özelliği gösterirler⁴⁹

⁴⁸ http://www.kumdanli.com/Sayfa_Modul.asp?nedir=sayfa&id=1, Erişim: 24 Eylül 2009.

⁴⁹ TÜİK. , (1997): *Köy Envanteri(Isparta)*, Yay. No: 2629, Ankara.

Arazide yaptığımız gözlemler sonucu; Çakırçal, Yarikkaya, Sağır, Aşağı Tırtar dağda; Koruyaka, Ayvalı, Çamharman, Bağlarbaşı, Terziler, Kırkbaş, Mısırlı, Yukarı İleği, Celeptaş, Hisarardı köyleri yamaçta, Kurusarı, Akçaşar, Aşağı İleği, Bahtiyar, Eğirler, Yağcılar, Altıkapı, Eyüpler, Kurusarı köyleri ova ve ova kenarında kurulmuştur. Yol kenarında bulunan köyler ise; Akçaşar, Yağcılar, Eğirler, Kurusarı, Yukarı İleği, Celeptaş, Bahtiyar köyleridir. Akarsu kenarına kurulmuş olan köyler, Eğirler, Yağcılar, Bağlarbaşı, Çamharman, Terziler, Aşağı İleği, Kurusarı, Akçaşar, Bahtiyar, Mısırlı, Altıkapı köyleridir (Şekil 17).

3.2.2.2.3. Köyaltı Yerleşmeleri

Araştırma alanında köyaltı yerleşmelerine baktığımız zaman; özellikle geçici yayla yerleşmelerini Yarikkaya, Çakırçal, Yukarıkaşıkara, Çamharman, Körküler, Sağır, Mısırlı, Bağlarbaşı, Bağkonak ve Kozluca'da görmekteyiz. Hayvancılıkla geçimini sağlayan bu köylerde yaylacılık yapılmaktadır. Ayrıca bu köylerde ağıl yerleşmesine de rastlanır.

3.2.2.2.3.1 Yayla Yerleşmeleri

Yayla, çevreye göre daha yüksek yer anlamına gelir. Fazla engebeli olmayıp düz ve otlaklarla kaplı, suyu bol olan yaylalar, hayvancılıkla geçimlerini sağlayan ailelerin yaşadıkları geçici yerleşmelerdir. Anadolu'da yaylacılık faaliyetleri çok eskilere ve hatta Orta Asya göçebe aşiretlerinin yaşam tarzlarına dayanmaktadır. Ancak hayvancılığa dayalı konar göçer yaylacılık faaliyeti eski önemini kaybetmiş ve yaylacıların büyük bir kısmı yerleşik hayata geçmiştir. Hatta birçok yayla fonksiyon değiştirerek hayvancılık faaliyeti yerine, rekreasyonel turizm merkezi ve daimi yerleşim yeri haline gelmiştir. Geleneksel kültürümüzün önemli bir ögesi olan yaylacılık faaliyetleri, Akdeniz, Ege, Karadeniz, İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerimizde günümüzde de devam etmektedir⁵⁰.

⁵⁰ TAPUR, T. (2008): Barcın Yaylası (Karaman/Sarıveliler), *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı 51, s. 35, İstanbul.

Çalışma alanındaki yaylalar; Yarıkkaya Köyü'nün kullandığı Sultan Dağları eteklerinde Mercanoğlu, Arap, Yellibel, Hatırlı, Eşme, Gelincikana tepe yaylalarıdır. Körküler Beldesi'ne bağlı Sultandağı, Gökoluk, Etem, Yağlıpınar, Elmalı, Kıрма yaylaları bulunmaktadır. Yine Sultandağlarının eteklerinde Bağkonak Kasabasının kullandığı Sivri yaylası, Mekteptaş yaylası, Kızıl yaylası bulunmaktadır (Şekil 17).

3.2.3 Yerleşmelerin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı

Araştırma sahasında bulunan yerleşim birimlerinin yükselti basamaklarına göre dağılışına baktığımızda; 1000-1100m. arasında 9, 1100-1300m. arasında 22, 1300-1500m. arasında 5, 1500m. ve üstünde ise 2 yerleşim biriminin olduğunu görmekteyiz (Tablo 34, Şekil 18).

Tablo 34: Araştırma Sahasındaki Yerleşimlerin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı

Yükselti Değeri	Yerleşim Sayısı
1000-1100m	9
1100-1300m	22
1300-1500m	5
1500m ve üstü	2
TOPLAM	38

3.3. KONUT TİPLERİ

Herhangi bir sahadaki konutların inşasında, yer şekilleri, iklim, gibi faktörlerin yanında, çevredeki mevcut malzeme ile halkın sosyal ve kültürel yapısı ve yürüttüğü ekonomik faaliyetin büyük payı vardır.

3.3.1. Yalvaç'ın Genel Yerleşim İlkeleri

Araştırma sahasının merkezi durumundaki Yalvaç, Sultan Dağı'nın güney eteklerinde eğimli bir arazi üzerinde kurulmuştur. Kızılca Mahallesi, Kaş Mahallesi, Görgü Cami Mahalleleri hafif yüksek tepelerin üzerinde konumlanmış durumdadır. Saray, Abacılar, Leblebiciler Mahalleleri eski dönemin ovaları üzerine kurulmuş tarihi niteliği olan mahallelerdir. Evler güneye doğru yönlendirilmiş ama yazın kuzey ve batıdan esen rüzgârlara açık tutulmuşlardır. Bütün eski Türk yerleşmelerinde olduğu gibi evlerin sınırladığı sokaklar vasıta ile giderek, mahalle camilerinin belirlediği küçük merkezlere buradan da ana merkezlere açılır. Her mahallenin bir camisi, bazen kaş

Mahallesinde olduğu gibi birden fazla camisi ve yanında mescidi bulunmaktadır. Bu doku bugün bile tüm nitelikleriyle varlığını sürdürmektedir. Çarşı, pazar ve diğer önemli kurumlarla ana merkezleri oluşturur. Böylece ortak bir akış şeması meydana getirmiş olurlar.⁵¹

3.3.2. Yalvaç Evleri'nin Mimari Özellikleri

Yalvaç'ın iklimi Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş özelliği taşımaktadır. Bu anlamda evler de, iklimsel özelliklerin etkisi ile şekillenmiştir. Genellikle dış sofalı ve orta sofalı olmak üzere iki ev planına rastlanmaktadır. Dış sofalı evlerde Sofa (hanay) kapalı alanla hemen hemen aynı büyüklüktedir. Evler çoğunlukla iki katlı, bazen de doğrudan üç katlı olarak inşa edilmişlerdir. Fakat kat sayısının artmış olması plan özelliklerini değiştirmemiştir. Evlerde mekân dengesi çok iyi kurulmuştur. Dış sofalı ev tipinde açık kısım sokağa belli bir miktar çıkmamıştır. Çıkma bazen konsol taşınırken bazen de ahşap payandalara taşınmıştır. Payandalar dekoratif bir amaca da hizmet eder. Yalvaç evlerindeki sofanın adı Hanay olarak kullanılmaktadır. Bu kısım Türk kültürünün geleneksel aile yapısına uygun olarak kendi içine dönük bir yaşam sürdürür. Her ev mümkün olduğunca kendi bahçesi ile bir bütündür. Hanayın baktığı bahçe sokaktan görünümü engellemek amacıyla yüksek bir duvarla sınırlandırılmıştır.

Hanay Yalvaç Evlerinin kavşak noktasıdır. Hanayın yola bakan kısmında belli bir miktar yükseltilerek oluşturulmuş özel bir bölüm vardır. Burası Köşk olarak nitelendirilir. Köşk bir nevi yazlık odadır. Sedirler ve minderlerle donatılmıştır. Misafir olmadığında bu bölüm aile büyüklerine ayrılmıştır.

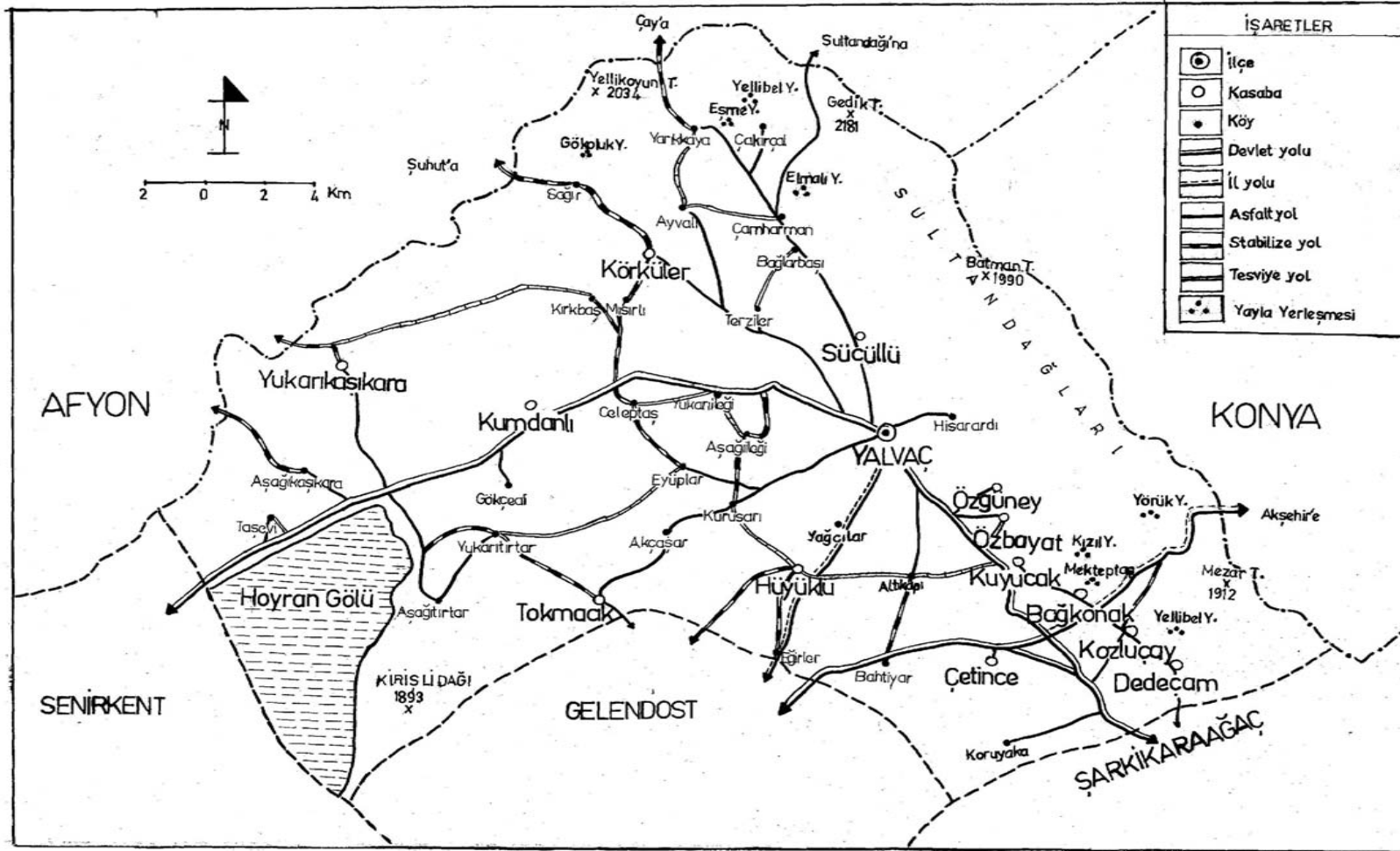
Yalvaç evlerinde odalar ev olarak isimlendirilir ve Sofa'ya açılır. Her ev başlı başına bir yaşam mekânıdır. Her odanın ocağı, yatakların depolandığı yüklüğü, yüklük duvarının bir bölümünde gasilhanesi, sedirleri, musandırası, tavan göbekleri, yüklük kapaklarının çiçekli ve aynalı bölümleri mevcuttur. Odalara genellikle çift kapılarla geçilir. Bu, ısı kaybını önleme ve mahremiyet açısından önemli bir özelliktir. Kapılarda görülmeye değer ahşap işçiliği vardır. Yalvaç evlerine sokaktan çift katlı ahşap bir kapıyla girilir. Kapı, ya bahçeye açılır buradan hayata geçerek üst katlara ulaşılır, ya da

⁵¹ Yalvaç Müze Müdürlüğü, (2005): *Brifing Dosyası*, s. 44, Yalvaç.

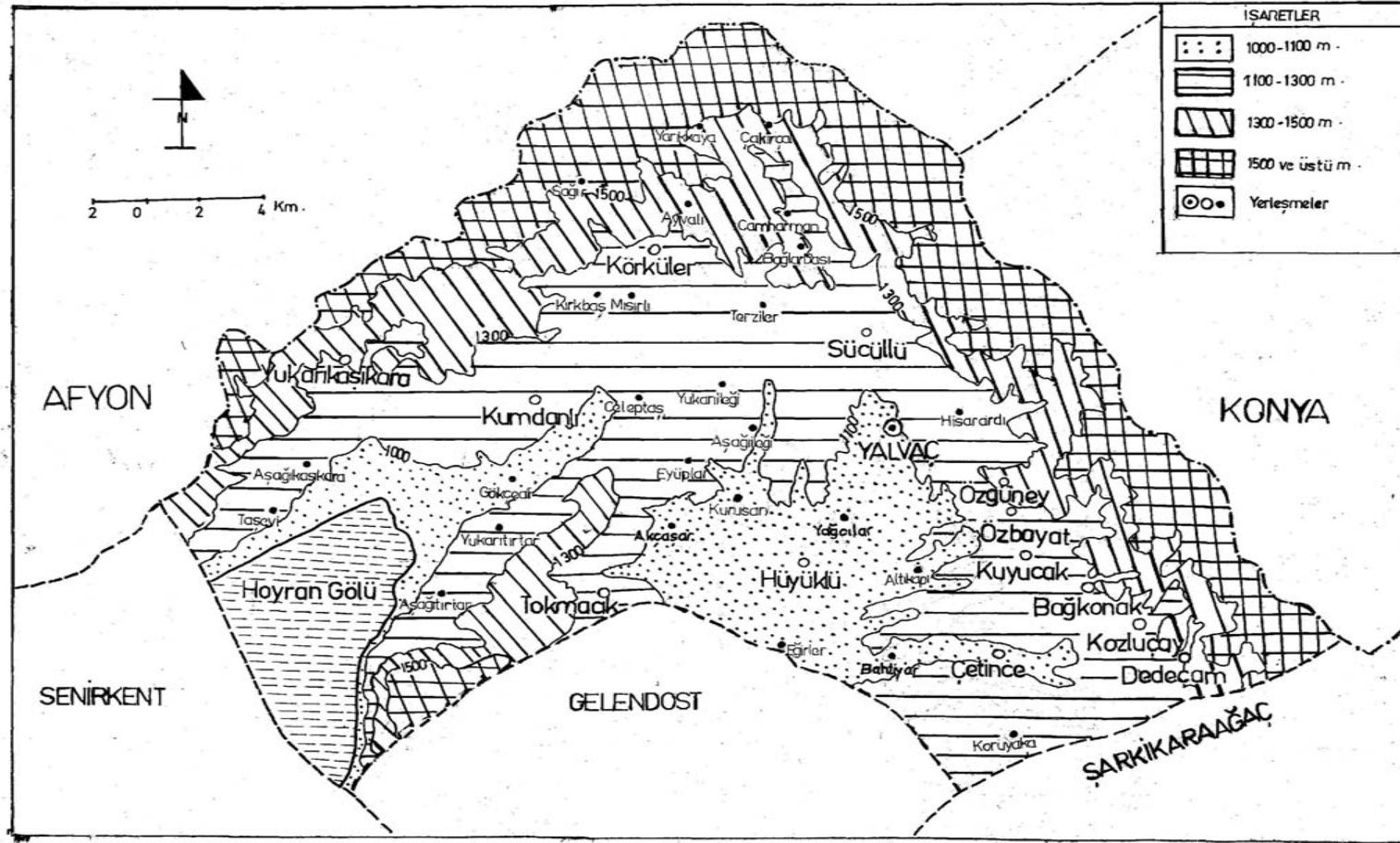
direkt hayata açılmaktadır. Zemin kattaki kapalı mekânlar bölümünde ahır, samanlık, kiler ve serpin bulunmaktadır. Ocak bazen hayatta bazen de bahçede yer almaktadır. Çoğunlukla taş kaplamayla kaplanmıştır. Üst katlara ulaşan merdiven hayatta yer alır. Merdiven, ahşap limon kirişlere oturan yine ahşap basamaklardan oluşmaktadır. Üst katta çoğunlukla yaşam mekânları yer almaktadır. Evlerde bugün mutfak olarak kullanılan ve odalara göre daha küçük hacimlerden oluşan mekânlar bulunmaktadır. Mutfak odaları birbirinden ayırmak için mi, yoksa bu iki ayrı yaşam mekânına eşit uzaklıkta olsun diye mi bilinmez ama odaların ortasında konumlandırılmıştır. Yalvaç evlerinin temel unsuru odalardır. Odalar yaşamla ilgili tüm işlevlerin karşılanabileceği esneklikteki mekânlardır. En önemli nitelikleri çok işlevli ve sürekli kullanıma uygun olmalarıdır. Bu amaçla odalarda sabit veya hareket özelliğine sahip donatılar kullanılır. Tuvalet genellikle hanayın yoldan uzak kısmında, abdestlikle birlikte düşünülmüştür. Bazen hanaya çıkan merdiven sahanlığında veya bahçede düzenlendiği de olur. Yörede dericilik yüzyıllardır süregelen bir sanat olduğu için dericilikle uğraşanların evlerinde bir oda, deri kurutmak için ayrılmıştır. Buraya Döğer adı verilir.⁵²

Yalvaç evleri araştırma sahasının tarihine de ışık tutmaktadır. Belediye tarafından düzenlemesi yapılan evler ziyaretçilere açıktır. Ahşap malzemenin ağırlıkta olduğu evlerde sade bir görüntü göze çarpar (Foto 17).

⁵² Yalvaç Müze Müdürlüğü, (2005): *Briefing Dosyası*, s. 45-46, Yalvaç.

Şekil 17: Araştırma Sahasının Yerleşim Birimleri Haritası

Şekil 18: Araştırma Sahasında Yerleşmelerin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı Haritası

4. BÖLÜM

EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

4. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasında; kırsal kesimde halkın temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. İlçe merkezinde tarımın payı az, hizmet, ticaret, inşaat ve sanayi sektörlerinin payı yüksektir.

4.1. TARIM

Tarım faaliyetleri Yalvaç ve Hoyran Ovası etrafında yaygındır. Özellikle Hoyran Gölü'ne komşu olan köy ve kasabalarda elma tarımı büyük gelişme göstermiştir. Gölün etkisinden uzak kalan köy ve kasabalarda sulama problemi yaşayan yerler tahıl ve bağcılık tarımı ile uğraşmaktadırlar.

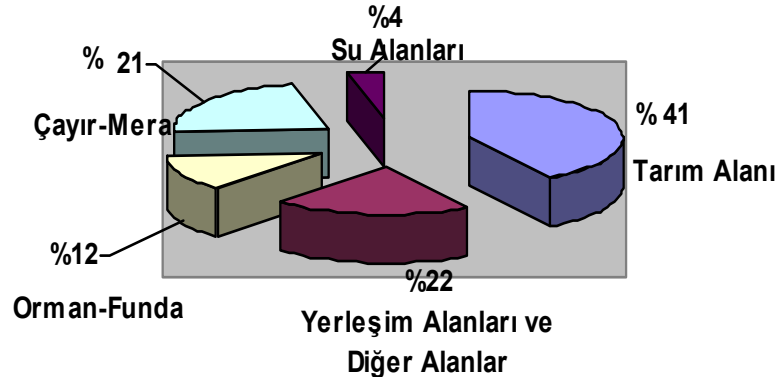
Araştırma sahasında toplam arazi varlığı 141 538 ha.'dır. 58 014 ha. tarım arazisi, 29 733 ha. çayır ve mera alanı, 16 238 ha. orman ve fundalık alanı, 6072 ha. su yüzeyleri, 761 ha. yerleşim alanları ve geriye kalan kısmı da diğer alanları oluşturmaktadır.⁵³ Araştırma sahasının yaklaşık %41'ini tarım alanları oluşturur. Bu da önemli bir alan oluşturmaktadır (Tablo 35, Şekil 19).

Tablo 35: Araştırma Sahasında Arazinin Kullanış Şekli

CİNSİ	MİKTARI (ha)	ORANI %
Tarım Alanı	58 014	40.98
Çayır ve Mera Alanı	29 733	21
Orman - Funda Alanı	16 238	11.47
Yerleşim Alanı ve Diğerleri	31 491	22.24
Su Alanları	6072	4.29
TOPLAM	141 538	100

Kaynak: KHGM, 1994.

⁵³ KHGM. , (1994): *Isparta İli Arazi Varlığı*, Ankara.

Şekil 19: Araştırma Sahasında Arazilerin Kullanılış Oranı

Yalvaç'ın arazisinin verimlilik durumunu incelediğimizde tarım alanlarının kullanım şeklini ve toprak durumunu daha iyi anlayabiliriz. Sahanın yaklaşık %63'ünü tarıma uygun olmayan VI, VII ve VIII. sınıf arazilerden oluştuğunu görüyoruz. Tarıma uygun olmayan toprakların büyük bir bölümünü çayır, mera, orman, fundalık ve diğer alanlar oluşturur⁵⁴ (Tablo 36).

Tablo 36: Araştırma Sahasında Arazinin Verimlilik Durumlarına Göre Dağılımı

Toprak Sınıfları	Yüzölçümü (ha)	%'si
I. Sınıf	7153	5.28
II. Sınıf	16 226	12
III. Sınıf	13 776	10.16
IV. Sınıf	13 175	9.72
V. Sınıf	303	0.34
VI. Sınıf	12 374	9.13
VII. Sınıf	41 072	30.31
VIII. Sınıf	31 387	23.16
TOPLAM	135 466	100

Kaynak: KGHM, 1994.

Araştırma sahasında tarım alanları genellikle orta kısımlarda ve Hoyran Gölü'ne yakın kısımlarda yapılmaktadır. Yalvaç Deresi, Sücüllü Deresi ve Hoyran Deresi'nin alüvyonlarıyla oluşan alanlar tarım için elverişli durumdadır.

⁵⁴ KHGM. , (1994): *Isparta İli Arazi Varlığı*, Ankara.

4.1.1. Arazi Büyüklüğü Ve Mülkiyet Durumu

Araştırma alanında 58 014 ha. olan tarım alanlarının parsel ve mülkiyet durumunu gözden geçirirsek; orta büyüklükteki araziler geniş yer kaplamaktadır. En fazla orana sahip olunan arazi %36.27 ile 51-100 da. arasındaki arazilerdir. 50-100 da. araziye sahip olan çiftçi sayısı 1883 kişidir, toplam çiftçilere oran ise %25.4'dür. Araştırma sahasında en küçük alana sahip arazi aralığı ise 5 da'dan küçük arazilerdir.⁵⁵ Bu arazilerin toplam araziye oranı %0,31'dir (Tablo 37).

Tablo 37: Araştırma Sahasında Büyüklüklerine ve Çiftçi Sayısına Göre Arazi Dağılımı

Arazi Büy.	Çiftçi Sayısı	Oran %	Alan (da)	Oran (%)
0-5da.	868	11.5	1593	0.40
6-10 da.	528	7.02	4739	1.20
11-20 da.	1111	14.77	18 840	4.77
21-50 da.	2344	31.17	87 480	22.16
51-100 da.	1883	25.04	143 201	36.27
101200 da.	618	8.21	85 636	21.69
201-500 da.	153	2.03	45 471	11.51
501-1000 da.	14	0.186	7779	1.97

Kaynak: TUIK, 1997, Köy Envanteri.

4.1.2. Tarım Arazilerinin Sulama Durumu

Araştırma alanında tarım alanları içerisinde 9900 ha. alanda sulu tarım yapılmaktadır. Sulamalar Hoyran Gölü'nden pompaj yardımıyla ve yeraltı sularından sondaj kuyusuyla yapılmaktadır.

Hoyran Pompaj Sulaması: Proje alanı Eğirdir Gölünün kuzey doğusunda, Yalvaç- Senirkent yolu üzerinde ve Yalvaç İlçe Merkezinin 25 km. batısında bulunmaktadır. Projede, Kumdanlı, Taşevi, Gökçeali, Yukarıtırtar, Aşağıtırtar, Aşağıkaşıkara, Yukarıkaşıkara, arazilerini kapsayan brüt 3269 ha. ve net 2800 ha. tarım arazisinin sulanmasının yanı sıra 449 ha. proje drenaj ile 50 ha. çiftlik drenaj sorununun çözümlenmesi amaçlanmıştır (Tablo 38). Proje alanının büyük bir kısmı I. Kademe kalan araziler ise II. Kademe pompaj tesisleri ile sulanmaktadır. 1989 yılında işletmeye açılan sulama projesinde, planlı su dağıtımının uygulandığı proje alanının tamamı 2

⁵⁵ TUIK. , (1997): *Köy Envanteri(Isparta)*, Yay. No: 2629, Ankara.

pompa istasyonu ve 5 üniteden oluşan iki kademeli sistem ile sulanmaktadır. Eğirdir-Hoyran rehabilitasyon projesi kapsamında pompaj kapasitesi 1.64 m³/s., terfi yüksekliği 51.50 m., cebri boru uzunluğu 125 m. ve sulama alanı 1372 ha. olan Aşağıtirtar pompajı planlanmıştır.⁵⁶

Tokmacık-Çaltı Pompaj Sulaması: Proje alanı, Yalvaç ilçesinin güneybatısında Tokmacık-Çaltı ovasında yer almaktadır. Bu proje ile Eğirdir Gölünden pompajla Tokmacık ve Hüyükli kasabaları ile Akçaşar, Kurusarı, Köke, Akdağ, Eğirler köylerine ait 4350 ha. tarım arazisinin sulanması amaçlanmıştır (Tablo 39). Sulama kapsamında 3 adet pompa istasyonu, 16 000 m. iletim kanalı, 1036 m. tünel, 62 km. ana kanal, 115 km. AÇB boru döşenmesi işleri yer almaktadır. PIII pompa istasyonu ve kanalı inşaatları halen devam etmektedir. PI ve PII pompa istasyonları ile PI iletim kanalı çalışmaları sürdürülmektedir.⁵⁷

Tablo 38: Hoyran Pompaj Sulamasına Ait Bilgiler

Sulama Projesinin Adı	Hoyran		
İnşaatın başlama yılı	1986		
İnşaatın bitiş yılı	1988		
İşletmeye açıldığı yıl	1089		
Su kaynağı	Eğirdir Gölü		
Kademe no	1	2	3
Ünite adedi	3	2	3
Ünite gücü (Kw.)	3X500	2X110	-----
Kurulu güç (Kw.)	1500	220	0.99
1991 Yılı elektrik tüketimi (Kw.)	2515691	130168	-----
Ünite debisi (m ³ /s.)	1,875	0,44	1,64
Basma yüksekliği (m.)	54	36,1	49,25
Ana kanal uzunluğu (km.)	36	359	12,8
Yedek ve tersiye uzunluğu (km)	77	280	0,125
Sulama alanı (ha.)	2400	400	1372
Sulanan alan (ha.)	832		336
Sulama oranı -	%30		----
Sulama randımanı -	%38		-----

Kaynak: DSİ XVIII. Bölge Müdürlüğü, İşletmedeki Sulama Tesisleri, 2009.

⁵⁶ <http://www.dsi.gov.tr/bolge/dsi18/isletme.htm#sulama>, Erişim: 24 Eylül, 2009.

⁵⁷ SOYASLAN, İ. (2004): Eğirdir Gölü Doğusunun Hidrojeoloji İncelemesi ve Yeraltı Suyu Modellemesi, *Doktora Tezi, SDÜ Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı, Isparta.*

Tablo 39: Tokmacık-Çaltı Pompaj Sulamasına Ait Teknik Bilgiler

Sulama Projesinin Adı	Tokmacık- Çaltı		
İnşaatın başlama yılı	1995		
Su kaynağı	Eğirdir Gölü		
Kademe no	1		
Ünite adedi	4		
Ünite gücü (Kw)	4000+50	2	3
Ünite Debisi m ³ /sn	4,24	4	3+2
Basma Yüksekliği(m.)	50	7500+30	630
Ana Kanal Uzunluğu	4440	4,24	0,835
Sulama alanı (ha.)	4350	102	34

Kaynak: DSİ, VIII. Bölge Müdürlüğü, İşletmedeki Sulama Tesisleri, 2009.

4.1.3. Başlıca Tarım Ürünleri ve Ekiliş Sahaları

Yalvaç İlçesi, Akdeniz iklimi ile Orta Anadolu iklimi arasındaki geçiş bölgesinde yer almaktadır. Kış aylarının sert geçmesi, don olaylarının görülmesi tarım faaliyetlerini de etkilemiştir. Araştırma sahasında dağlık bölgeler dışında tahıl tarımı yapılmakta ve yıllara göre tahıl üretim miktarı artmaktadır. Ancak son zamanlarda sahada yer alan Hoyran Gölü'nün sulama imkânları buraya komşu olan köy ve kasaba çiftçilerini meyve tarımına, özellikle elma ve kiraz yetiştiriciliğine yöneltmiştir. Araştırma sahasında en yüksek alana sahip olan tarım ürünü tahıllardır. 29 310 ha. bir alanla (%50.2) birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırayı 13 000 ha. (%22.04) ile baklagiller alır. 58 014 ha. olan tarım arazilerinin %11.48'i kullanılmayan ve diğer alanlardır. Bağ, bahçe ve meyve tarımının alanı 4991 ha. ile (%8.6) 4. sıradadır. Daha sonra diğer tarım ürünleri sıralanmaktadır (Tablo 40).

Tablo 40: Araştırma Sahasında Ekili- Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılışı (2008)

Ürün adı	Alanı ha.	%
Tahıl Tarımı	29 310	50.52
Sanayi Bitkileri	521	0.89
Bağcılık ve Meyvecilik	4991	8.6
Sebze Tarımı	528	0.91
Yem Bitkileri	3023	5.2
Baklagiller	13 000	22.04
Yumrulu Bitkiler	223	0.38
Kullanılmayan ve Diğer	6418	11.48
TOPLAM	58 014	100

Kaynak: Yalvaç İlçe Tarım Müdürlüğü, 2009.

4.1.3.1. Tahıllar

Yalvaç'ta tahıl tarımına ayrılan arazinin, tarım arazi içindeki payı 29 310 ha'dır. Bu da %50.52'lik bir oran oluşturur. Alanda buğday, arpa ve mısır tahıl ürünlerini oluşturmaktadır. Tahıllar içinde ilk sırayı buğday (%65.5) alır. İkinci sırada arpa (%34.11), üçüncü sırada mısır (%0.37) bulunmaktadır (Tablo 41).

Araştırma sahasında 2008 yılı itibariyle buğday'ın ekim alanı 15 7850 da., üretimi 48 134 ton, arpanın ekim alanı 90 317 da., üretimi 32 685 ton, mısırın ekim alanı 21 da., üretimi 8 ton olarak gerçekleşmiştir. Tahılların toplam üretim miktarı 80 827 tondur⁵⁸ (Tablo 41).

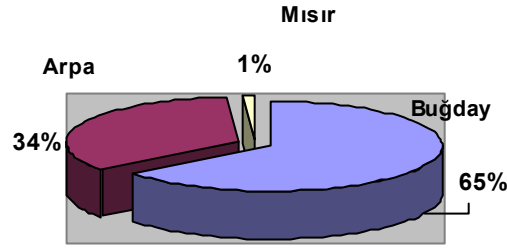
Yalvaç'ta tahıl üretiminin yoğun olarak yapıldığı yerler; Sücüllü, Yukarı Kaşıkara, Hüyük, Özbayat, Dedeçam, Kozluçay, Yalvaç Merkez, Kumdanlı, Terziler ve Eyüplerdir (Foto 9).

Tablo 41: Araştırma Sahasında Tahılların Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları (2008)

Ürün	Alan(da.)	Üretim ton
Buğday	157 850	48 134
Arpa	90 317	32 685
Mısır	21	8
TOPLAM	248 188	80 827

Kaynak: TUİK, Yalvaç İlçesi Bitkisel Üretim Değerleri, 2009.

⁵⁸ <http://www.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul> / Erişim; 24 Eylül 2009.

Şekil 20:Tahıl Ürünlerinin Ekiliş Oranları (2008)

4.1.3.2 Sanayi Bitkileri

Sanayi bitkilerinin ekili alanı Yalvaç'ta 521 ha.'dır dır. Toplam tarım arazisi içinde %1'den daha az bir yer kaplamaktadır. Ekilen sanayi bitkileri haşhaş ve şekerpancarıdır. Şekerpancarı 659 da. bir alanda ekilir. Üretim 2707 tondur. Aşağıkaşıkara, Kumdanlı ve Çetince'de ekim sahaları bulunmaktadır. Haşhaşın ekim alanı ise 866 da., üretim miktarı 50 tondur⁵⁹ (Tablo 42).

Tablo 42: Araştırma Sahasında Sanayi Ürünleri Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları (2008)

ÜRÜN	ALAN(da.)	ÜRETİM(ton)
Şekerpancarı	659	2707
Haşhaş	866	50
TOPLAM	1525	2757

Kaynak: TUIK, Yalvaç İlçesi Bitkisel Üretim Değerleri, 2009.

4.1.3.3. Bağcılık ve Meyvecilik

Üzüm tarımı ve meyvecilik, toplam tarım arazisi içinde 4991 ha. ile %8,6'lık bir oranı teşkil etmektedir. Yalvaç'ın karasal özellikler gösteren iklimi, özellikle soğuğa dayanabilen üzüm bitkisi için yetişme ortamı oluşturmuştur.

Araştırma sahasında en fazla ekimi yapılan meyve üzümdür. Üzüm (*Vitis*) yeryüzünde kültürü yapılan en eski meyve türlerinden birisidir. Anavatanı Anadolu ve Kafkasya'yı kapsayan bölgedir. Türkiye, dünyada üzüm üretimi bakımından 6. sıradadır. Üzüm, yaş

⁵⁹ <http://www.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul> / Erişim; 24 Eylül 2009.

ve kurutulmuş olarak tüketilebilen bir meyvedir. Ege ve Marmara başta olmak üzere ülkemizin hemen hemen her tarafında bağcılık yapılmaktadır⁶⁰.

Araştırma sahasında 22770 da. alanda üretimi yapılır. Bağkonak, Kuyucak, Özbayat, Özgüney, Dedeçam, Kozluçay kasabasında önemli bağ alanları bulunmaktadır (Foto 10). Burada yetişen üzümler çevrede aranılan üzümlerdir. Yaş ve kuru olarak tüketilen üzümden ayrıca pekmez yapılmaktadır. 2008 yılı üzüm üretimi 11060 tondur. Yalvaç'ta üzümü işleyecek herhangi bir sanayi tesisi bulunmamakta, çiftçiler ürünlerini bölgeye gelen alıcılara vermektedirler. Özellikle bazı çiftçiler, ürünlerini Akşehir, Kadınhanı, Ilgın, Gelendost gibi komşu ilçelere satmak için götürmektedir.

Elma tarımı son dönemlerde Yalvaç'ta gelişme göstermiştir. Elmanın ekim alanı 1200 da.'dır. 5390 ton üretim gerçekleşmiştir. Özellikle Hoyran Gölü'nün sulama imkânları ve sulama tesisleri sayesinde elma üretimi artış göstermiştir (Foto 11). Armut bahçelerinin alanı 750 da.'dır. Yıllık üretimi ise 1484 tondur. Kayısı tarımı 7400 da. bir alanda yapılmaktadır. 2008 yılı kayısı üretimi 6850 tondur. Kiraz napolyon cinsi olarak dikilmekte ve üretimi yapılmaktadır. 1400 da. alanda ekilen kirazın üretimi 1055 tondur. Vişne bahçeleri ise 1400 da. alan teşkil eder. Yıllık üretim 1244 ton olarak gerçekleşmiştir. 30 da. alanda diğer çeşitli meyvelerin tarımı yapılır, bunların üretim miktarı 1450 tondur⁶¹ (Tablo 43, Şekil 21). Yalvaç'ta organik meyve tarımına ilgi duyan üreticiler olmaktadır. Organik meyve üretimi yapmak isteyen 10 üretici tarım ilçe müdürlüğüne başvurmuştur. Taşevi, Aşağıkaşıkara, Tırtar köylerinde organik tarım sahaları gittikçe artmaktadır. Organik meyve tarımı alanı 252,9 da.'dır.

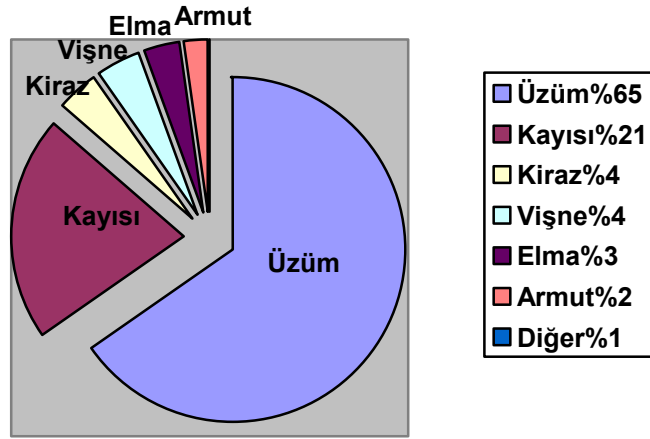
Tablo 43: Araştırma Sahasında Meyvelerin Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları (2008)

ÜRÜN	ALANI (da.)	ÜRETİM (ton)
Üzüm	22770	11060
Kayısı	7400	6850
Kiraz	1400	1055
Vişne	1400	1244
Elma	1200	5390
Armut	750	1484
Diğer Meyveler	30	1450
TOPLAM	34 950	28 533

Kaynak: TUİK, Yalvaç İlçesi Bitkisel Üretim Değerleri, 2009.

⁶⁰ TAPUR, T.& BOZYİĞİT, R. (2009): Ereğli (Konya) İlçesinde Meyvecilik, *Marmara Coğrafya Dergisi* Sayı: 20, s. 140, İstanbul.

⁶¹ <http://www.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul> / Erişim; 24 Eylül 2009.

Şekil 21: Araştırma Sahasında Meyvelerin Ekiliş Oranları (2008)

4.1.3.4. Baklagiller

Araştırma sahasında baklagil grubu ürünlerden nohut, fasulye(kuru) ve yeşil mercimek tarımı yapılmaktadır. Baklagillerin tarım alanı içerisindeki ekim alanı 13 000 ha., oranı ise %22.4'dür. 13 000 ha. alandan elde edilen toplam üretim 18 160 tondur.

En fazla ekimi yapılan baklagil nohuttur. 12 000 ha. bir alanda ekimi yapılan nohutun üretim miktarı 16 800 tondur. Baklagiller içerisinde en yüksek paya sahiptir. Ekiminin yoğun yapıldığı yerler Sücüllü, Hüyük, Dedeçam, Kozluçay, ve Bağlarbaşı'dır.

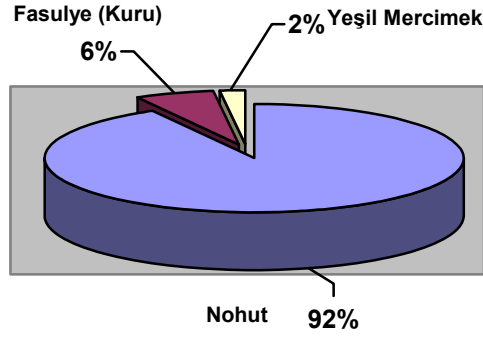
Fasülye (kuru) 700 ha. alanda ekilir. Üretimi 1120 tondur. Özellikle sulama problemi yaşamayan göle yakın kısımlar ekime elverişlidir. Baklagiller içerisinde %6'lık bir oran kaplar.

Yeşil mercimeğin Yalvaç'ta ekim alanı 300 ha.'dır. Üretim miktarı 240 tondur. Baklagiller içerisinde %2'lik bir oranla en son sıradadır (Tablo 44, Şekil 22).

Tablo 44: Araştırma Sahasında Baklagillerin Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları (2008)

ÜRÜN	ALAN(ha.)	ÜRETİM(ton)
Nohut	12 000	16 800
Fasülye kuru	700	1 120
Yeş.Mercim.	300	240
TOPLAM	13 000	18 160

Kaynak: Yalvaç İlçe Tarım Müdürlüğü, 2009

Şekil 22: Araştırma Sahasında Baklagillerin Ekiliş Oranları (2008)

4.1.3.5. Sebze Tarımı

Araştırma sahasının tamamına yakın kısmında sebze tarımı yapılmaktadır. Üretim küçük çaplı bahçe tarımı şeklinde olmaktadır. Sebze tarımının yapıldığı toplam tarım arazisi 528 ha.'dır. Tarım arazileri içerisinde %0.91'lik bir oran teşkil etmektedir.

Sebze tarımı ürünlerinden en çok üretileni 4800 tonla domatestir. 1431 ton üretimle hıyar ikinci sırayı almaktadır. Yeşil fasulye 1350 tonla üçüncüdür. Araştırma alanında tarımı yapılan diğer sebzeler; lahana, marul, ıspanak, pırasa, biber, patlıcan, tere, nane ve diğerleridir. Üretilen sebze iç piyasada tüketilerek yemeklik ve turşuluk olarak değerlendirilir. Toplam üretim 8000 tonu geçmektedir⁶² (Tablo 45).

Tablo 45: Araştırma Sahasında Sebzelerin Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları (2008).

ÜRÜN	ALANI(da)	ÜRETİM(ton)
Domates	1620	4800
Hıyar	45	1431
Yeşil Fas.	100	1350
Lahana	10	220
Marul	14	228
Ispanak	50	630
Pırasa	32	300
Biber	20	260
Patlıcan	15	210
Maydanoz	5	18
Tere	2	9
Nane	1	6

Kaynak: TÜİK, Yalvaç İlçesi Bitkisel Üretim Değerleri, 2009.

⁶² <http://www.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul> / Erişim; 24 Eylül 2009.

4.1.3.6. Yem Bitkileri Tarımı

Araştırma sahasında ekilen yem bitkilerinin ekimi hayvancılık yapan çiftçilerin ihtiyacını karşılamak içindir. Büyük çaplı bir hayvancılık işletmesi yoktur. Çalışma alanında yem bitkisi olarak fiğ, yonca ve korunga ekimi yapılmaktadır. Ekim alanı en geniş olan bitki 15 000 da. alanla fiğ'dir. Bundan sonra sırasıyla yonca ve korunga gelmektedir (Tablo 46).

Tablo 46: Araştırma Sahasında Yem Bitkilerinin Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları (2008)

ÜRÜN	ALANI(da.)	ÜRETİM(ton)
Fiğ	15 000	8400
Yonca	6500	6000
Korunga	2000	800
TOPLAM	23 500	15 200

Kaynak: TUIK, Yalvaç İlçesi Bitkisel Üretim Değerleri, 2009.

4.1.3.7. Yumrulu Bitkiler

Çalışma alanında ekimi yapılan yumrulu bitkiler; patates, soğan, hayvan pancarı ve sarımsaktır. 1650 da. alanda ekilen patatesin üretim miktarı 5775 tondur. 220 da. alanda ekilen soğandan 550 ton ürün elde edilmiştir. Hayvan pancarının ekim alanı 60 da'dır. Üretimi ise 300 tondur. Sarımsak 100 da. alanda ekilir. Üretimi 80 ton olarak gerçekleşmiştir ⁶³(Tablo 47).

Tablo 47: Araştırma Sahasında Yumrulu Bitkilerin Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları (2008)

ÜRÜN	ALANI(da.)	ÜRETİM(ton)
Patates	1650	5775
Soğan	220	550
Hayvan Pancarı	60	300
Sarımsak	100	80
TOPLAM	223	6649

Kaynak: TUIK, Yalvaç İlçesi Bitkisel Üretim Değerleri 2009.

4.1.4. Tarımda Karşılaşılan Sorunlar

Tarımsal üretimde ülkemiz genelinde olduğu gibi araştırma sahasında da en önemli sorun çiftçi eğitimidir. Tarımsal üretimde verim ve karlılığı etkileyen zirai mücadele, sulama, gübreleme, toprak işleme ve diğer bakım işlerinin bilinçsizce

⁶³ <http://www.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul> / Erişim; 24 Eylül 2009

yapılması sonucunda maliyetler yükselmekte, kalite düşmekte, verimlilik azalmakta, bilinçsiz geleneksel metotlarla yapılan sulama nedeniyle toprak tuzlulaşmaktadır.

Ayrıca Isparta için master tarım planı hazırlanmış, burada tarımın sorunlarına değinilmiştir. Buna göre örgütlenme yetersizliği ve isteksizliği, tarım arazilerinin çok parçalı ve dağınık olması, sulama alanı içerisinde net sulanan alan oranının düşük olması, nadas oranının yüksek olması, özellikle nohutta hasat maliyetlerinin yüksek olması, sertifikalı tohum kullanımının yetersiz olması, bilinçsiz girdi kullanımı, kırsal alandan ilçe merkezine göçün olması, ürünlerin pazarlama problemleri gibi önemli tarım sorunları belirlenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

İlçede tarımsal faaliyetlerde kullanılan araç ve gereçler incelendiğinde, modern araç ve gereçlerin kullanıldığı görülmektedir. Bazı alanlarda modern olmayan araç-gereçlere rastlanmaktadır. Arazilerin eğimli, parçalı olduğu alanlarda bu araçlar kullanılmaktadır. Bazı tarımsal alet ve makinelerin sayısı şöyledir (Tablo 48):

Tablo 48: Araştırma Sahasında Bazı Tarımsal Alet ve Makinelerin Sayısı (2008)

TARIMSAL ALET VE MAKİNALAR	ADET
Toplam Traktör	1840
Biçerdöver	5
Kulaklı traktör Pulluğu	1855
Ark Pulluğu	10
Dişli Tırmık	350
Traktörle Çekilen Hububat Ekim Makinası	325
Kimyevi Gübre Dağıtım Makinesi	515
Orak Makinesi	395
Sap Döver Harman Makinesi	950
Döven	30
Pancar Sökme Makinası	6
Ot Sılam Makinesi	2
Sırt Pülverizatörü	2245
Kuyruk Milinden Hareketli Pülverizatör	735
Santrifuj Pompa	195
Elektro Pomp	300
Motopomp(Termik)	500
Tarım Arabası(Römork)	1860
Su Tankeri	120
Diskli Anız Pulluğu	210
Krema Makinesi	300

Kaynak: Yalvaç İlçe Tarım Müdürlüğü, 2009.

4.2. HAYVANCILIK

Anadolu’da tarımla uğraşan ve kırsal kesimlerde yaşayan insanlarımızın en önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. Hatta dağlık yörelerde, ürün vermeyen alanlarda, hayvancılık tarım hayatının önüne geçerek geçim kaynağı olmuştur⁶⁴.

Hayvancılık, Yalvaç’ta önemli bir ekonomik faaliyettir. Son zamanlarda hayvancılıkla uğraşan çiftçiler modern metotları benimsemişlerdir.

4.2.1. Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılık

Yalvaç’ta büyükbaş hayvancılık genel olarak süt hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. Ahır hayvancılığının yaygın olduğu alanda, kırsal alanlarda mera hayvancılığı da görülmektedir. 2008 yılı itibariyle 15 558 büyükbaş hayvan mevcuduna sahip olan Yalvaç’ta büyükbaş hayvanların 100 tanesi yerli sığır, 2278 tanesi melez sığır, 13 100 tanesi kültür ırkıdır. 80 tane de manda bulunmaktadır⁶⁵ (Tablo 49). Büyükbaş hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı yerler; Hüyükli, Kumdanlı ve Sücüllü’dür.

Tablo 49: Araştırma Sahasında Büyükbaş Hayvan Varlığı (2008)

HAYVAN CİNSİ	ADET
Yerli Sığır	100
Melez Sığır	2278
Kültür İrki	13 100
Manda	80
TOPLAM	15 558

Kaynak: TUİK, Yalvaç İlçesi Hayvancılık İstatistikleri, 2009.

Hayvancılık faaliyetlerinde en yaygın olan küçükbaş hayvancılıktır. İlçe genelinde en fazla hayvanı koyun oluşturur. 59 400 baş koyun, 7900 baş keçi bulunmaktadır (Tablo 50). Küçükbaş hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı yerler Sücüllü, Kumdanlı, Kırkbaş ve Körküler’dir. Belde ve köylerin hemen hemen hepsinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır (Foto 12).

⁶⁴ TAPUR, T. (2008): Kâzımkarabekir İlçesinde Tarım ve Hayvancılık, *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 20, s. 613*, Konya.

⁶⁵ <http://www.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul> / Erişim; 24 Eylül 2009.

Tablo 50: Araştırma Sahasında Küçükbaş Hayvan Varlığı (2008)

HAYVAN CİNSİ	ADET
Koyun	56 890
Keçi	7190
TOPLAM	64 080

Kaynak: TUİK, Yalvaç İlçesi Hayvancılık İstatistikleri, 2009.

İlçe tarım müdürlüğü tarafından büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar kontrol edilmekte ve hastalıkla mücadele kapsamında aşılanmaktadır. 2008 yılı itibariyle yapılan aşilar ve hayvan sayıları gösterilmiştir (Tablo 51).

Tablo 51: Araştırma Sahasında Aşı Yapılan Hayvan Sayıları (2008)

AŞININ ADI	BÜYÜKBAŞ(Adet)	KÜÇÜKBAŞ (Adet)
Şap	29 396	19 933
PPR (Koyun Vebası)	-	15 000
Brucella S-19	799	-
Brucella Rew-1	-	10 400
Brucella Ergin	-	4 100
Koyun Çiçek	-	35 264
Enteretoksemi	-	73 461
Agalaksi	-	1000

Kaynak: Yalvaç İlçe Tarım Müdürlüğü, 2009.

İlçedeki hayvan varlığından; 2008 yılında 329 ton et, 11 230 ton süt, 89 ton tereyağı, 1353 ton beyaz peynir, 65 ton yapağı elde edilmiştir.

Tek tırnaklı hayvanların varlığına bakarsak; tarım faaliyetlerinde geleneksel yöntemlerin terk edilmesi bu hayvanların sayısını azaltmıştır. Ancak Yalvaç'ın kırsal kesimlerinde bu hayvanlar beslenmekte, yük ve çeki hayvanı olarak kullanılmaktadır. İlçe merkezinde sayısı gün geçtikçe azalsa da at arabası taşıyıcılığı yapılmaktadır. Özellikle pazarın kurulduğu günlerde alışveriş yapanların evlerine bu arabalarla eşya götürmesi devam etmektedir. 2008 yılı verilerine göre ilçede 803 eşek, 350 at, 95 katır olmak üzere toplam 1248 tane yük ve çeki hayvanı bulunmaktadır (Tablo 52).

Tablo: 52 Araştırma Sahasında Tek Tırnaklı Hayvan Varlığı (2008)

HAYVAN CİNSİ	ADET
At	350
Eşek	803
Katır	95
TOPLAM	1248

Kaynak: TUİK, Yalvaç İlçesi Hayvancılık İstatistikleri, 2009

4.2.2. Kümes Hayvancılığı

Kümes hayvancılığı ile uğraşan entegre bir tesis yoktur. Isparta yolu üzerinde devekuşu yetiştiriciliği üzerine bir işletme mevcut olup et ve yumurta üretimi yapmaktadır. Kırsal yerleşmelerde, kümes hayvancılığı insanların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde bir uğraş halindedir. 2008 yılı itibariyle etlik tavuk sayısı 4500 adettir. Yumurtalık tavuk adedi 44 563, ördek 130, kaz 110, hindi 350 adettir. Kümes hayvanlarından 2008 yılında 2 800 000 adet yumurta elde edilmiřtir⁶⁶ (Tablo 53).

Tablo 53: Araştırma Sahasında Kümes Hayvanlarının Cinsi ve Sayısı (2008)

HAYVAN CİNSİ	ADET
Yumurtalık Tavuk	44563
Etlik Tavuk	4500
�rdek	130
Kaz	110
Hindi	350
TOPLAM	49 653

Kaynak: TUİK, Yalvaç İlçesi Hayvancılık İstatistikleri 2009.

4.2.3. Arıcılık

Yalvaç'ta arıcılık faaliyetleri kırsal bölgelerde yapılmaktadır. İlçeye bahar ve yaz aylarında Muğla İli'nden arıcılar gelmekte ve yaz sonuna kadar kalmaktadırlar. Özellikle Sultan Dağları eteklerine arılarını konuşlandırıran arıcılar buradan kekik, geven gibi bitkilerden  i ek balı elde etmektedirler. 2008 yılı itibariyle göre ilçedeki arı kovanı sayısı 3315 adettir. Arıcılık faaliyetlerinden 2008 yılında 51 ton bal elde edilmiştir (Tablo 54).

Tablo 54: Araştırma Sahasında Arı Varlığı ve Sayısı (2008)

ARIKOVANI TÜRÜ	SAYISI(ADET)
Yerli	15
Modern	3300
TOPLAM	3315

Kaynak: TUİK, Yalvaç İlçesi Hayvancılık İstatistikleri, 2009.

⁶⁶ <http://www.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul> / Erişim; 24 Eylül 2009.

4.2.4. Balıkçılık

Araştırma sahasında bulunan Hoyran Gölü'nde balıkçılık yapılmaktadır. Göle komşu olan Aşağıtirtar, Aşağıkaşıkara ve Taşevi balıkçılıkla uğraşan köylerdir.

Hoyran Gölü; Aşağıtirtar, Taşevi ve Aşağıkaşıkara köylerinin yüzde yirmisine geçim kaynağı olmaktadır. Buradan yıllık ortalama 75 820 kg levrek ve 19 960 kg'la en çok çim sazani olmak üzere sazan balığı avlanmıştır. Bölgede üç adet su ürünleri kooperatifi bulunmaktadır. Avlanan balıklar bu kooperatifler aracılığıyla pazarlanmaktadır. Ayrıca su ürünleri işleyen özel bir işletme de mevcuttur. Balıkçılıkla uğraşan köylerden ilçe tarım müdürlüğüne 54 kişi gemi ruhsatı tezkeresi almak için başvurmuştur. Gerçek kişi avlanma belgesi alan kişi sayısı 11'dir. Gölde yaşama alanı bulan balıkların türü çoğunlukla sazan, sudak, levrek ve kerevittir.

4.2.5. Hayvancılığın Özellikleri ve Temel Sorunları

Araştırma sahasında tarımda olduğu gibi hayvancılıkta da bir takım sorunlar vardır. Bu sorunlar Isparta tarım master planında masaya yatırılmış ve çözüm önerleri sunulmuştur. Sahada bulunana mera ve otlak alanların aşırı otlatılması nedeniyle otlak alanların kalitesi bozulmaktadır. Mera ve otlakların ıslahı için ilçe tarım müdürlüğü çalışmalarını sürdürmektedir. Kumdanlı ve Hüyükü Kasabaları ile Akçaşar köyünde 2006 yılında ıslah çalışmaları başlatılmıştır.

Koyun ve keçi varlığının giderek azalması ve çoban sorunu diğer bir konudur. Mera ve otlak alanların daralması çobanlık yapacak kişi bulma zorluğu ve elde edilen ürünlerin istenilen getiriye sağlamaması bu alanda sıkıntı yaratmaktadır.

Araştırma sahasında hayvan ve hayvansal ürünleri değerlendirecek tesislerin yetersizliği hayvancılığı etkilemektedir. Mandıraların çoğalması, entegre et ve et ürünleri işleyecek fabrikaların olması üretimi arttıracak ve pazar probleminin aşılmasına fayda sağlayacaktır.

Hayvancılıkta son zamanlarda önemli hale gelen, hayvan ırkının kalitesini arttırmaya yönelik yapılan suni tohumlama işlemleri yetersizdir. Büyükbaş hayvan ırklarının soylarının iyileştirilmesi et ve süt verimini arttıracaktır.

Kontrolsüz hayvan hareketleri sonucu salgın hastalıkla baş göstermesi önemli bir sorundur. Bundan dolayı hayvanların kimliklerinin olması, ilçeye giriş ve

ıkışlarının kontrolüne devam edilmesi salgın hastalık riskini azaltacaktır. Bu konuda da gerekli kuruluşlar önlemlerini almaktadır.

Hayvanların beslenmesinde önemli yer tutan yem fiyatlarının yüksek olması da maliyeti arttırmakta ve üreticileri zor durumda bırakmaktadır.

4.3. SANAYİ

4.3.1. Yalvaç'ta Sanayinin Tarihi ve Bugünkü Durumu

Yalvaç'ta sanayileşme çok eskilere dayanmaktadır. İlçede ilk sanayi yatırımı olarak 1866 yıllarında Almanlarla ortak kurulan deri işleme fabrikasıdır. 1940'lı yıllarda bez ve muhtelif kumaş dokuma imalathaneleri, 1970'li yıllarda sayıları 6'ya varan tuğla fabrikaları ve halı imalatçılığı aktif bir dönem geçirmiştir. Bu yatırımlar günün ekonomik ve teknik şartları ile şahsi hatalar gibi birçok ortak sebeplerden dolayı ayakta kalmayı başaramamışlardır.

Sanayisi çok gelişmemiş olan ilçede tekstil sanayi, kereste ve ağaç işlemleri sanayi, soğuk demir sanayi ve deri sanayi ön plana çıkmış olup orta ölçekli işletmelerdir. İlçede daha önce yapımı tamamlanan 3 Küçük Sanayi Sitesi, terziler sitesi, eski sanayi sitesi ve tabakhanedeki muhtelif büyüklüklerde toplam 600'e yakın iş yeri faaliyet göstermektedir. Sadece bu işletmelerde toplam 1000 kişinin istihdamı sağlanmaktadır⁶⁷ (Foto 14).

Organize sanayi bölgesi inşası çalışmaları devam etmektedir. 1990'lı yıllarda yer seçimi yapılarak devlet yatırım planına alınan fakat Ç.E.D raporu alınamayan Yalvaç Deri Organize Sanayi Bölgesi yatırımdan kakmıştır. 2001 yılında sanayi Bakanlığı ile Yalvaç Organize Sanayi Bölgesi kuruluş protokolü imzalanmış, kurucular arasında müteşebbis teşekkül oluşturulmuştur. Yer seçimi tamamlanmıştır. 2005 yılı devlet yatırım planına alınan sanayi bölgesi proje çalışmaları Yalvaç Belediyesi tarafından yürütülmektedir. Sanayi Bakanlığı'ndan onay alınmış ve 113 ha alan kamulaştırılmıştır. Organize Sanayi Bölgesi'nin en kısa sürede bitirilmesi ilçenin sanayileşme hamlesinde çok önemli bir yer tutacaktır.

4.3.2. Sanayi Kuruluşları

4.3.2.1. Deri Sanayi

Yalvaç'ta eskiden beri bir uğraş halinde olan dericilik günümüzde gelişme göstermiştir. Yalvaç deresi boyunca Antiocha'lıların dericilikle uğraştığı tarihi

⁶⁷ Yalvaç Sanayi ve Ticaret Odası, (2008): Brifing Raporu, Yalvaç.

kayıtlardan anlaşılmaktadır. Dericilikle uğraşan 63 kişi mevcuttur. Bu işyerlerinde 500-600 kişilik istihdam sağlanmaktadır. Yılda 4100 ton sığır derisi işlenen işletmelerde kösele imalatı yapılmaktadır (Foto 13).

Deri sanayi işletmeleri ilçe merkezinde tabakhane caddesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Deri işleme sonucu ortaya çıkan koku ve atıklar çevreyi rahatsız etmektedir. Bu konu araştırma sahası içinde önemli bir sorundur. 2000 yılında 60 işyerlik deri küçük sanayi sitesi için yer seçimi yapılmış, bölgenin kamulaştırmasını belediye yapmıştır. Yolları açılmış binalar yapılacak duruma gelmiştir. Ancak proje 2003 yatırım programına alınmamıştır. Şu anda bunun çalışması devam etmekte ve derici esnafı en kısa sürüde yeni yerine geçmeyi beklemektedir. Dericiliğin Yalvaç'a kazandırdığı katma değer 15 milyon TL'dir.⁶⁸

4.3.2.2. Tekstil ve Hazır Giyim Sanayi

İlçede Ekose ve Sarioğlu tekstil fabrikası bulunmaktadır. İlçe merkezi ve köylerden bayan işçi istihdam eden fabrikalar, ürettiği ürünleri ihraç etmekte, ihtiyaç dahilinde yurt içine vermektedir. 100–150 işçi istihdam eden fabrikalardan Ekose tekstil, Abacılar mahallesi Çıraklık Eğitim Merkezi yanında kurulmuştur.

4.3.2.3 Metal Sanayi

Metal işleri sanayisi küçük işletmeler şeklindedir. Sanayi sitesinde faaliyet gösteren işletmelerde kalorifer kazanı, bağ-bahçe araç gereçleri, posta ve elektrik kutusu, demir doğrama ve profil imalatı yapılmaktadır.

4.3.2.4. Un Sanayi

Üretilen buğdayın işlenebileceği tek tesis Uyaroğlu Un fabrikasıdır. Bu fabrika saatte 1300 kg. buğday işleyebilmektedir. Ayrıca ilçede mahalli değirmenler de bulunmaktadır.

⁶⁸ Yalvaç Sanayi ve Ticaret Odası Kayıtları, 2008.

4.3.2.5. Süt ve Mamülleri Sanayi

Hüyükli Kasabası'nda bir adet peynir mandırası bulunmaktadır. Günde 6 ton süt işleyip 450 kg. kaşar peyniri üretmektedir. Bugün itibariyle bu mandıra çalışmamaktadır. Ayrıca Eyüpler Köyü Kalkınma Kooperatifi'ne ait günde 2 ton süt işleme kapasiteli bir mandıra vardır. Bu mandıra yılda 4 ton peynir üretmektedir

İlçede Ticaret ve Sanayi Odası faaliyet göstermektedir. 1989 yılında kurulan odanın hizmet alanı Gelendost, Şarkikaraağaç, ve Yenişarbademli ilçelerini kapsamaktadır. Kuruluşta 100 olan üye sayısı bugün 777 faal üyeye ulaşmıştır.

4.4. MADENCİLİK

Araştırma sahası madenler yönünden çok zengin değildir. Tespit edilen maden kaynaklarına baktığımız zaman;

Sücutlü Kasabası'nda demir ve aliminyum yatakları bulunmaktadır. Tenör 12-38 Fe 203 olarak tespit edilmiştir. Bu yataklar Çarık Saray Kasabası'nın kuzeybatısından başlayıp Muratbağı ve Dedeçam'a kadar devam eder. Fe yatakları Jura yaşlı, Hacıalabaz Formasyonu ile dolerit daykının lateritleşmesi sonucu oluşmuştur. 15-20 km'lik bir uzanımına sahip olan dolerit daykı boyunca lateritleşme gelişmiştir. Göltaş Çimento fabrikası tarafından bu yataklar son birkaç yıldan beri işletilmektedir Yukarıkaşıkara Kasabası ve Yarıkkaya Köyleri'nde linyit yatakları bulunmaktadır.

Yukarıkaşıkara linyit yatakları Yalvaç İlçesi'nin 30 km. batısında, Hoyran Gölü'nün kuzey kesiminde bulunmaktadır (Foto 15). 30 881 667 ton rezerve sahip Yukarıkaşıkara formasyonun kömür düzeyleri Üst Miosen yaşlı, içerisinde gözlenen kömürün tabanında siyah, koyu mavimsi bir kil bulunurken üst dokunağında beyaz renkli marnlar bulunur. Üç seviye halinde gözlenen yataklar 14 m. kalınlığa ulaşır.⁶⁹ Burada özel işletme tarafından linyit üretimi gerçekleştirilmektedir.

Yarıkkaya linyit yatakları Yalvaç, Gelendost ve Şarkikaraağaç ilçeleri arasında geniş bir alanda yayılır. Kömür, bölgede Madenli ve Yarıkkaya Formasyonları olarak

⁶⁹ KUŞCU, M. (1998): "Isparta Endüstriyel Hammadde ve Metalik Maden Yatakları", 16-17 Mayıs 1998 Isparta'nın Dünü Bugünü Yarını Sempozyumu II., C. 2, s. 1-13, Süleyman Demirel Üniv. Yay. No:15, Isparta.

iki ayrı stratigrafik düzeyde incelenebilir. Yarıkkaya bölgesinde bulunan ekonomik nitelikteki linyit düzeyi Yarıkkaya Formasyonu içindeki kil taşı üyesinin en üst düzeylerinde bulunmaktadır. Kömürün üstünde marnlar yer almaktadır. Bu formasyonda kömür ortalama 150 cm. kalınlığındadır.⁷⁰

Kil ve kireçtaşı yatakları yaşlı Yukarıkaşıkara Formasyonunun içerisindeki kömür katmanlarının alt düzeyinde bulunur. İllit ve montmorillonitten oluşan kil katmanı içerisinde yer yer kaolinit, klorit, aragonit, kalsit mineralleri de bulunmaktadır. Kilin kalınlığı, yayılımı, yanal yayılımdaki değişimi, ekonomik olabilecek sahaların örtü kalınlığı ve rezervi konusunda hemen hiç bilgi yoktur. Bu nedenle sahanın ekonomikliği konusunda bir yargıya varmak güçtür. Kil, Isparta'da bulunan tuğla fabrikalarının ihtiyacını karşılamaktadır.

Koruyaka Köyü'nde yapı malzemesi olarak kullanılabilecek taşlar bulunmaktadır. Yakın çevrede inşaat yapımında bu taşlar tercih edilmektedir. Ayrıca pekmez yapımında kullanılan beyaz toprak da burada bolca bulunmaktadır.

4.5. TİCARET

Araştırma sahasının ekonomik yapısında, ticari faaliyetler önemli yer tutmaktadır. Yalvaç, nüfus olarak Isparta'nın en büyük ilçesidir. Kendi nüfusunun ihtiyaçları yanında, komşu ilçelerin de ihtiyaçlarını gidermektedir.

İlçede perakende ticaret yapan işyerleri; bakkal, manav, kasap, kuyumcu, dayanıklı tüketim malları ve buna benzer gruplardır. Meslek gruplarına bağlı işyerleri ise; terzi, muhasebeci, avukat, tamirhane ve kuaför gibi meslek gruplarıdır.

Araştırma sahası 10 yıllık dönemde hizmet ve ticaret sektörlerinin aktif olduğu bir dönem geçirmiştir. Son yıllarda inşaat sektörü hızla gelişim göstermiş, faaliyet kolu olarak üst sıralara tırmanmıştır. Yalvaç, ticaret sektöründe hala gelişimini sürdürmekte ve büyümektedir.

⁷⁰ KUŞCU, M. (1998):a.g.e., s. 1-13.

Esnaflık ve Sanatkarlar Odaları Birliğine bağlı 8 adet oda bulunmaktadır. Bu odalara kayıtlı 1263 esnaf ve sanatkar bulunmaktadır. Odaların isimleri ve üye sayıları gösterilmiştir (Tablo 55).

Tablo 55: Araştırma Sahasında Esnaf ve Sanatkar Sayıları (2008)

ODA ADI	ÜYE SAYISI
Kalaycılar ve Madenciler Odası	165
Kınduracılar Odası	381
İnşaatçılar-Marangozlar-Mobilyacılar Odası	139
Şoförler ve Otomobilciler Odası	126
Teziler ve Yorgancılar Odası	452
TOPLAM	1263

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Odası Brifingi, 2008.

İlçe merkezinde Pazartesi kurulan pazar, araştırma sahasında önemli bir etkidir. Her pazartesi ilçenin bütün kasabaları ve köylerinden alışveriş amaçlı günlük nüfus hareketi olmaktadır. 13 kasaba ve 25 köyden ilçeye otobüs seferleri mevcut olup büyük bir yoğunluk oluşturmaktadır. Ayrıca Sağlık Meslek Lisesi'nin arkasında sebze halinin bulunduğu yerde yoğurt pazarı kurulmakta ve burası da yoğunluk göstermektedir. Komşu kasaba ve köylerden gelen üreticiler süt ürünlerini burada satmaktadırlar.

İlçenin ticaretinde yaz aylarında önemli bir hareketlilik görülür. Yurtdışında yaşayan gurbetçilerin izin döneminde, Yalvaç'ta ticaret sektörü tavan yapmaktadır. Özellikle düğünler, yemekli davetler, döviz alım satımı, Yalvaç esnafının yoğun çalışmasına sebep olan faaliyetlerdir. Yalvaç'ın kasaba ve köylerinde, yurtdışında yaşayan kişi sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Özellikle Bağkonak, Kozluçay, Dedeçam ve Hüyükli kasabalarında gurbetçi sayısı fazladır.

İlçe merkezinde bulunan bankalar Ziraat, Halk, İş, Şekerbank, Garanti ve Yapı ve Kredi'dir. Esnaflar ve izin döneminde ilçeye gelen gurbetçiler bankaları yoğun olarak kullanmaktadır.

Yalvaç'ın ticaretinde meyve üreticiliği de önemli bir sektör durumuna gelmektedir. Elma ve kiraz meyveleri özellikle ihraç ürünleri içerisinde yer almaya adaydır. Dericilik sektörü ise şimdiki şartların daha da düzelmesiyle ticarete daha iyi bir yere gelecektir.

Yalvaç'ta ticaretin yoğun olduğu yerler rampalı çarşı, halk pazarı, yoğurt pazarı, hastane caddesi ve hükümet caddesi üzerindeki işyerleridir.

4.6. EL SANATLARI

Araştırma sahasında el sanatları bir dönem yöre halkının geçim kaynağı iken günümüzde makineleşmenin artmasıyla eski önemini yitirmiş küçük atölyelerde ve bazı evlerde hobi olarak varlığını sürdürmektedir. Bunlar; yün kilim ve halı dokumacılığı, kök boya üretimi, deri sanatları, gümüş işleme (telkari), tiftik battaniye dokumacılığı olarak sıralanabilir (Foto 16).

Yün kilim ve halı dokumacılığı, deri sanatlarıyla birlikte Yalvaç'ın geleneksel el sanatlarının başında gelmektedir. Halı ve kilimler özel yünden, kök boya ile boyanmakta ve üstün dokuma tekniği ile özel olarak üretilmektedir. Yalvaç kilimleri arka arkaya çift sıra halinde gerilmiş çözümlü ipliklerinin arasında çapraz olarak önden ve arkadan atkılı ipliklerinin geçirilmesiyle dokunmaktadır. Bir metrekaresinde 1500 gr iplik kullanılmaktadır. Kök boyalar Yalvaç'taki bitkilerden elde edilmektedir. Kilimler çift taraflı olarak kullanılmaktadır. Yünleri Yeni Zelanda yünüdür. Kök boyacılığı çevreden toplanan bitki kökü ve elde edilen doğal boya sayesinde solmayan çeşitli renklerde çok kaliteli boya üretimi işlemidir. Yalvaç'ta özellikle kilimlerin boyanmasında kullanılan bu boya kilimin canlı ve parlak kalmasını sağlar. Boya işleminde kullanılan bitkiler Sarı çalı, boyalık kökü, pınar otu, ceviz kabuğu, ağaç sakızı (reçine), palamut tozu vb. bitki ve köklerden doğal yollardan elde edilen boyalarla iplik boyama işi şu aşamalarda gerçekleşmektedir: Öncelikle ipler ip boyama kazanında şap içerisinde bir gün bekletilir, sonra istenen renge göre bitki kökleri atılarak gerekli sürede kaynatılır; kazandan çıkarılan boyalı ipler yıkama havuzunda yıkandıktan sonra sıkma makinesinde sıkılır; toz ve bitki artıklarından arındırılmak üzere kurutma ve toz alma makinesine atılan ipler buradan alındıktan sonra doğal yollardan kurutulmak üzere açık alanda asılır. Kuruyan ipler kullanıma hazır hale gelir. Bu ipler ilçe içerisinde değerlendirildiği gibi başka illere ve ülkelere gönderilmektedir.⁷¹

Deri sanatları ve dericilik; tabakhane adı verilen bölgedeki dükkânlarda işlenerek kullanıma hazır hale getirilen deri, genellikle dışarıya pazarlanmaktadır. Bir

⁷¹ <http://www.isparta.gov.tr/yerel%5CYalvac.php> / Erişim; 24 Eylül 2009.

kısım esnaf deri tablo, çanta, kemer, deri mask cüzdan, anahtarlık, kalemlik, deri kolye, deri işlemeli saatler yapmakta, bir kısım esnaf fabrikalarda pamuğu çekirdeğinden ayırmaya yarayan çırcır topu adı verilen malzemesi imal ederek Isparta dışına pazarlamaktadır. Çırcır topu derinin işe yaramayan kesilip atılan parçalarının değerlendirilmesiyle yapılmaktadır. Yalvaç'ta imal edilen deriyi değerlendirmeyi düşünen bazı esnaf ise otantik deri ürünleri imal işini yapmakta ve süslemelerde Selçuklu, Osmanlı motifleri ve kilim desenli duvar süslemeleri ile tezhip sanatındaki motifleri kullanmaktadır. Sıcak veya soğuk pres tekniği ile derinin üzerine baskı yapılarak süsleme işlemi de yapılmaktadır. Derinin tasarımı yapılarak kesim, baskı, boya, montaj ve dikimi yapılarak hazır hale getirilir. Yalvaç'ta çok eski bir uğraştır. Ham deri işlemciliğinin yanında deriden birçok eşya yapılmaktadır. Sümen, cüzdan, çanta, kemer gibi deri ürünleri özel siparişle alınmakta ve yapılmaktadır⁷²

Keçecilik; Anadolu'nun fethinden sonra Yalvaç'a yerleşen Türkler tarafından keçecilik mesleği babadan oğla geçen bir meslek halinde günümüze kadar değişmeden gelmiştir. Başka yörelerden etkilenmemiştir. Keçeler kuzu veya koyun yününden imal edilmektedir. Naaşlık (boya), model, kalıp hasır, çırpı, su, sabun, yün atma makinesi, hasır tepme makinesi, keçe pişirme makinesi gibi malzemeler ve siyah, mavi, kırmızı renkler kullanılır. Nadiren istek üzerine pembe, kahverengi, vişne çürüğü ve yeşil renkler kullanıldığı da görülür. Saz otunun özünden yapılan hasır kalıp kullanılır. Yalvaç ve çevresinin yayla ikliminden olması nedeniyle sıcak tuttuğu için ve Isparta çevresinde sadece Yalvaç'ta üretildiği için çok eskilerden beri gözde bir meslek olarak yöresel özelliğini devam ettirmektedir. Turistik amaçlarla minyatür keçe, kepenek, heybe, torba, fes ve keçe üzerine çeşitli amblemler yapılmaktadır. Antalya, Burdur, Isparta, Afyon, Denizli, Kütahya ve Uşak yöresine özellikle dağ köylerine satılmaktadır. Keçe yapımında baklava dilimi, zigzag, kırma, zincir, dörtleme gibi süsleme teknikleri kullanılmaktadır. Talebin gün geçtikçe azalması çırak bulunmaması ve bu işi yapanların yaşlarının ilerlemiş olması nedeniyle yakın bir zamanda bu meslek de kaybolan meslekler arasına girecektir.⁷³

⁷² www.yalvac.gov.tr, Erişim: 20 Eylül 2009.

⁷³ http://www.isparta.gov.tr/yerel%5CYalvac.php / Erişim: 24 Eylül 2009.

Semercilik mesleği Selçuklular'ın Yalvaç'a yerleşmesine kadar dayanmaktadır. Ara verilmeden bugünlere kadar gelmiştir. Bugün çok az sayıda meslek erbabı işe devam etmektedir. İlk üretimden bugüne kadar aynı ürünler üretilmektedir. Günümüzde talep azlığı nedeniyle turistik amaçlı minyatür semer üretimi de yapılmaktadır. Semer üretiminde pelit ve ceviz ağacı, ot(kova), keçi derisinden elde edilen sehtiyan, keçi, ip, sicim, teliz, kırkık makası, bıçkı bıçağı, keser, el bıçkısı, çuvaldız, matkap ve kerpeten kullanılmaktadır. Yük hayvanının cinsine büyüklüğüne göre farklı boyutlarda semer yapılmaktadır. Özel bir motif kullanılmaz, gül, boncuk adı verilen süsleme teknikleri uygulanır. Yörede bu tekniklere nahaş adı verilir. Isparta çevresinde fazla satılmamaktadır. Genellikle Konya, Afyon, Denizli, Uşak ve Kütahya illerine ve özellikle dağ köylerine satılmaktadır. Son yıllarda Ankara'dan da alıcılar gelmektedir. Alıcılar toplu olarak kendileri satmaktadırlar.⁷⁴

Demircilik; sıcak demircilik Selçuklular'ın Yalvaç'a gelişi ile başlamış günümüze kadar varlığını değişikliğe uğramadan devam ettirmiştir. Demir, fırınlama sistemi ile ısıtılarak çekiç ve diğer malzemeler yardımı şekillendirilir. Balta, keser, tahra, bel, kürek, çapa, tırmık, pulluk ve dirgen ve kazma gibi günlük hayatta kullanılan ürünler yapılmaktadır. Yapılan ürünlerde metalin kendine özgü rengi dışında belirli bir renk yoktur. Motif kullanılmaz ve süsleme yapılmaz. Yurdun birçok iline bu ürünler pazarlanır.

At arabası yapımı ve tamirâtı mesleğinin Yalvaç'ta ne zamandan beri icra edildiği hakkında kesin bir bilgi yoktur. Cumhuriyet'in kurulduğu yıllarda at arabası, fayton, kağnı, sal arabası ve tatar arabası yapıldığı bilinmektedir. Son zamanlarda fazla ilgi görmemekte ancak mevcut olanların tamirâtı yapılmaktadır. Esnaf günümüzde ayakta kalabilmek amacıyla minyatür, turistik amaçlı at arabası, fayton, kağnı, sal arabası ve tatar arabası yaparak pazarlamaktadır.

Nalbantlık; Yalvaç'ta Yalvaç'ın tarihi kadar eskidir. Ancak günümüzde değişen şartlarla taşıma ve seyahat araçlarının artık motorize olmasına bağlı olarak nalbantlık mesleği yok olma aşamasına gelmiştir.

⁷⁴ www.yalvac.gov.tr, Erişim: 20 Eylül 2009.

Saraciyeye; Yalvaç'ta Selçuklular zamanından beri Saraçlık mesleği hiçbir değişime uğramadan devam etmektedir. Herhangi bir yörenin etkisi altında kalmadan meslek sürdürülmüştür. Kullanılan malzemenin çoğu Yalvaç'tan temin edilir. Saraciyede deri, hamud ağacı, dökme tokalar, vakate(hamut ölçüsü), keçe, semer otu, çivi, ip, makas, kerpeten, pense, zimba, tığ, gön makinesi, dikiş makinesi, hadde ve sıyırgan, bıçak ve yanık yağ gibi malzemeler kullanılır. Üretimde tatar süsleme teknikleri uygulanır. Kalıbı her esnaf yapacağı işe göre kendisi hazırlar. Genellikle at ve eşek gibi hayvanlara yönelik ürünler imal edilir. Deriden yular, koşum, paldım, hamud, başlık, tasma, kulak kayışı, dizgi gibi ürünler bunlardan bazılarıdır. Yapılan ürünler Konya, Afyon, Isparta, Burdur, Antalya , Uşak ve Kütahya yörelerine pazarlanır. Yalvaç'ta Saraciyeye esnafının sayısı birkaç kişiyle sınırlı hale gelmiştir.⁷⁵

Gümüş işlemeciliği ahilik kültüründen gelen bir el sanatıdır. Ham olarak alınan gümüş ısıtılarak tel haline getirildikten sonra istenilen şekiller verilir. Gümüş takı malzemeleri ve aksesuarlar üretilir.

Tiftik battaniyesi ve şal dokumacılığı diğer bir el sanatıdır. Siirt yöresine has üstün nitelikteki tiftik battaniyeleri atölyelerde dokunmaktadır.

Geçmişte önemli bir uğraş alanı olan el sanatları günümüzde makineleşmenin etkisi ve pazar darlığı yüzünden kaybolmaya yüz tutmuştur. Bu sanatlar Kaymakamlık öncülüğünde açılan kurslarla atölyelerde yaşatılmaya çalışılmaktadır.

4.7. ULAŞIM

Araştırma sahasında ulaşım karayolu ile sağlanır. Demiryolu ve havayolu ulaşımı yoktur. Yalvaç'ın eskiden beri ana yollara uzak oluşu gelişimini olumsuz etkilemiştir.

Yalvaç'ı diğer il ve ilçelere bağlayan 3 devlet yolu vardır. Bunlar; Yalvaç-Isparta devlet karayolu, Yalvaç-Şarkikaraağaç devlet karayolu, Yalvaç-Senirkent devlet karayoludur. İlçe içinde 70 km. devlet yolu mevcuttur. Bu devlet karayolları içerisinde

⁷⁵ <http://www.isparta.gov.tr/yerel%5CYalvac.php> / Erişim: 24 Eylül 2009.

en önemlisi Yalvaç- Isparta karayoludur. D 330 karayolu olarak kullanılan bu yol Antalya ile de bağlantı sağlamaktadır.

Konya'ya ulaşım iki yoldan sağlanır. İlki Şarkikaraağaç ilçesinden geçerek Beyşehir'e oradan Konya'ya ulaşan D 695 devlet karayoludur. İkincisi ise Akşehir'e oradan Konya'ya ulaşmaktadır. Yalvaç-Akşehir arasındaki karayolu Sultandağları'nı geçtiği için virajlıdır. Kış aylarında ulaşımın güçlüğüyle yapıldığı bu yolda Yalvaç Belediye otogarından iki saatte bir minibüsler çalışmaktadır. Akşehir'den Antalya'ya günde bir sefer otobüs kalkmaktadır. Bu yol Ankara-Antalya arasındaki devlet karayolu inşaat planında yer aldığından bu yolda genişletme ve düzenleme çalışmaları devam etmektedir. Bittiğinde İç Anadolu bölgesini Akdeniz bölgesine bağlaması açısından önemli bir yol olacaktır (Şekil 23).

Yalvaç'ın Isparta İline uzaklığı 105 km.'dir. Ulaşım D330 karayolu ile sağlanır. Yollar asfalt ve ulaşımına uygundur. Bir otogar bulunan ilçede Yalvaç-Özen otobüs firması ve belediyeye ait otobüsler çalışmaktadır (Foto 18). Ayrıca Yalvaç-Akşehir arasında iki saat arayla Yalvaç Birlik firması adıyla minibüsler ulaşım sağlamaktadır. Yalvaç belediye otogarından her gün İstanbul, Ankara, Isparta ve Antalya'ya seferler vardır. Ana yollara uzak olan Yalvaç'ta genel itibariyle ulaşım problemi yoktur. Otogarın alt yapısı ve yerleşimi iyidir.

Araştırma sahasının komşu il ve ilçelere olan uzaklığına baktığımız zaman en yakın ilçe 26 km ile Gelendost'tur. En uzak ilçe ise 97 km ile Afyon'un Çay ilçesidir. Komşu illerden en uzak olanı 180 km ile Konya'dır. En yakın il ise Yalvaç'ın idari olarak bağlı olduğu Isparta'dır (Tablo 56).

Tablo 56: Komşu İl ve İlçelerin Yalvaç'a Olan Uzaklığı

Yerleşim Yeri	Km	Yerleşim Yeri	Km
Isparta	105	Şarkikaraağaç	33
Konya	180	Akşehir	52
Afyon	148	Sultandağı	75
Şuhut	75	Senirkent	68
Gelendost	26	Çay	97

Kaynak: Yalvaç Otogar Müdürlüğünden Alınan Bilgiler, 2009.

Beldelerle ulaşım açısından bir sorun yoktur. Belde otobüsleri her gün Yalvaç'a gelmektedir. Yalvaç'ın en uzak beldesi 33 km. ile Yukarıkaşıkara'dır. En yakın belde ise 7 km. ile Sücüllü'dür. Köylerde de ulaşım problemi yoktur. Özel

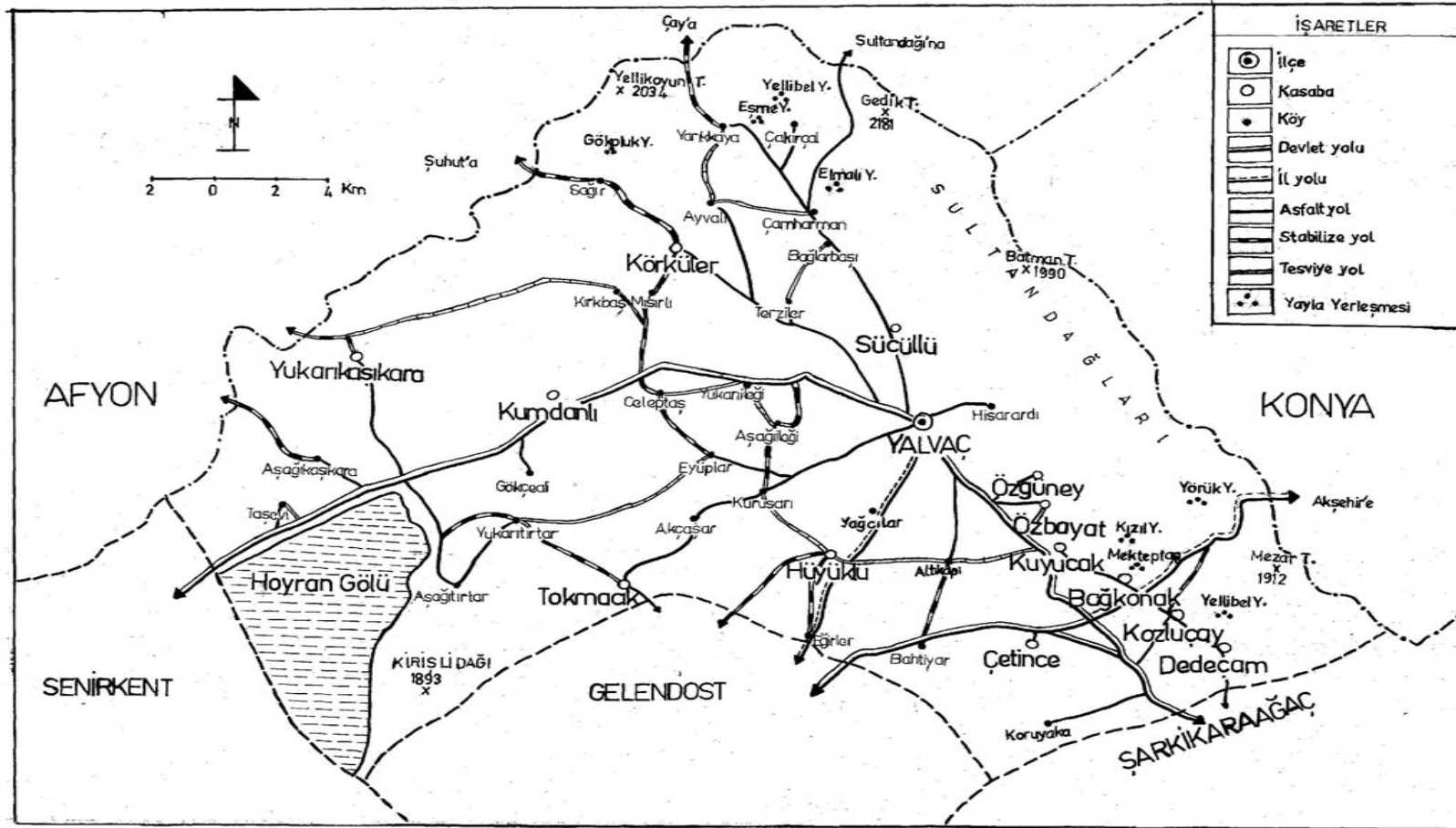
şahıslara ait minibüsler her gün ilçeye gelmektedir. Köyler içerisinde Yalvaç'a en uzak olanı 35 km. ile Taşevi'dir (Tablo 57).

Tablo 57: Araştırma Sahasında Belde Yerleşmelerinin Yalvaç'a Olan Uzaklığı

Yerleşim Yeri	Km	Yerleşim Yeri	Km
Hüyükli Kasabası	8	Çetince Kasabası	17
Körküler Kasabası	23	Dedeçam Kasabası	24
Özbayat Kasabası	8	Kozluçay Kasabası	20
Özgüney Kasabası	8	Kuyucak Kasabası	10
Sücüllü Kasabası	7	Kumdanlı Kasabası	22
Tokmacık Kasabası	17	Yukarı Kaşıkara Kasabası	33
Bağkonak Kasabası	17		

Kaynak: Yalvaç Otogar Müdürlüğünden Alınan Bilgiler, 2009.

İletişim hizmetlerinden ulaşım içerisinde bahsedebiliriz. İlçede Telekom Müdürlüğü ve PTT Müdürlükleri mevcuttur cep telefonu şebekelerinin hepsi faal durumdadır. Belde ve köylerde telefon problemi yoktur. Ayrıca TV vericileri çalışır durumda ve uydu yayınları rahat bir şekilde izlenebilmektedir.

4.8. TURİZM

Araştırma sahası doğal ve beşeri değerler açısından oldukça zengindir ve tarihsel açıdan önemli eserler sınırları içerisinde bulunmaktadır. Ancak turizm bakımından fazla gelişmemiştir. İlçe merkezinde konaklama amaçlı turizm bakanlığı onaylı birisi 4, diğeri 3 yıldızlı olmak üzere iki otel bulunmaktadır. Bu otellerden 4 yıldızlı olan Antiocheia Otel belediye tarafından inşa edilmiştir. İlçede bulunan diğer otel ise Oba oteldir ve 3 yıldız sahibidir. Araştırma sahasında turistik değeri olan unsurlar şunlardır:

4.8.1. Tarihi Eserler

4.8.1.1. Psidia Antiocheia Antik Kenti

Antiocheia; Isparta iline bağlı Yalvaç ilçesinin yaklaşık 1 km kuzeyinde ve Sultan dağlarının güney yamaçları boyunca uzanan verimli bir arazide kurulmuş, Psidia bölgesinin başkentidir. Antiocheia'da Apollonia gibi bir Seleukos kolonisidir. Seleukos soyundan Antiocheia tarafından (M.Ö. 281–261) yıllarında kurulmuştur. Kente kurucunun adına izafeten “Antiocheia” adı verilmiştir. M.Ö. 25 yılında Psidia bölgesinde ilk ve en büyük askeri koloninin İmparator Augustus tarafından kurulmasından sonra şehir imparator tarafından bir Roma askeri kolonisi olarak yeniden kurulmuştur. Augustus Antiocheia'ya Roma' dan 3 bin Roma'lıyı getirterek yerleştirmiş, Yedi mahalle ismini bu kente vermiş ve ayrıca yaptığı işlerle ilgili “res gestae” bir latince metinde bu kente ithaf edilmiştir. Bu nedenle antik Roma kenti ile Antiocheia kardeş bir şehir olarak tarihte önemli bir yere sahip olmuştur. Bizans döneminde özellikle M.S. 1. yüzyıl başlarında St. Paul ve St. Bernabas'ın yeni dini yaymak için Anadolu'ya yapmış oldukları üç önemli misyoner seferinin ilkinde Antiocheia'yi merkez seçmeleri oldukça dikkat çekici olup, bu dönemde de şehir önemini korumuştur. Şehre ana giriş Batı Kapısından yapılır. Cardo Maximus adı verilen cadde dar ve düz sokaklara açılır. Kent iki ana meydandan (Augustus ve Tiberius) oluşmaktadır. Bu meydanlar şehrin doğusunda ve odak merkezinde bulunmaktadır.⁷⁶

⁷⁶ TAŞLIALAN, M. (1993): *Yalvaç Psidia Antiocheia*, Cem Ofset Yay., İstanbul.

Antiocheia'yı oluşturan tarihi yapılardan surların tamamı 3000 metre civarındadır. Hellenistik Devirde inşa edilen ihtişamlı surlar, Roma ve Bizans Çağı'nda genişletilerek onarılmıştır. Kentin girişinin güvenliğini sağlayan Batı Kapısı zırh ve silah kabartmaları ile bezenmiştir. Bu kabartmalar antik kentin gücünü simgelemektedir. Kentin en yüksek kutsal alanına, İmparator Augustus'un adına yapılan ihtişamlı "Augustus Tapınağı", mimari tarzının inceliği ile tüm kutsal güçleri canlandırmaktadır. Propylon, Augustus Alanı ile Tiberius Alanı'nın kesiştiği yerde konumlandırılmıştır. Tiberius Alanı, sütunlu caddenin doğu bitiminde yer almaktadır. Galeride dükkânların yer aldığı bölümlerden bol miktarda cam, pişmiş toprak ve bronz malzeme ele geçirilmiştir. Kentin en önemli bölümlerinden olan Sütunlu Cadde, Tiberius Alanına kadar uzanmaktadır. Antik Tiyatro, kent merkezine yakın bir tepenin yamacına inşa edilmiştir. Tiyatro üç ana bölümden oluşmaktaydı. Tiyatro, diğer antik tiyatroların sahip olmadığı 56 m. uzunluğunda, 8 m. genişliğinde bir tünele sahiptir. Tahminen 5000 kişilik olan tiyatro kabartma desenlerle bezenmiştir. Kentin kuzey-batı köşesinde yer alan Roma Hamamı, diğer hamam mimarilerine uygun tarzda inşa edilmiştir. Hamamda, soğukluk, sıcak ve ılık kısımları, soyunma ve servis bölümleri, su testileri ve depolar yer alırlar. Sultan Dağları'nın eteklerinde ve Akropolün batısında yer alan Stadium, Helenistik Dönemde inşa edilmiştir. Atletizm, güreş ve boks gibi sportif aktivitelere sahne olan yapı fanatikler tarafından tahrip edilmiştir. Gladyatörlerin ve vahşi hayvan oyunlarının oynandığı Stadium, Roma Dönemi için oldukça önemli bir görünüme bürünmüştür.⁷⁷

İnanç Turizminin en önemli değerlerinden, Antiochia'nın ilk ve en büyük kilisesi olan St. Paul Kilisesi, Roma Hamamı'nın 200 m. güneyinde yer almaktadır. Yapı bazilikal planlıdır. Kilisede yapılan araştırmalar, daha önce inşa edilmiş küçük boyutlardaki bir Kilisenin varlığını ortaya çıkarmıştır. Kilisenin taban mozaikleri ile sütunlu bir duvarın görünümü oldukça etkileyicidir. Bu küçük Kilisenin altında da yer alan ve Kiliseden daha küçük boyutta bir Sinagog tespit edilmiştir. Kilisenin içinde çok sayıda mezar ve iskelet kalıntılarına rastlanmıştır. Kilisenin tabanı özel dizaynlı

⁷⁷ TAŞLIALAN, M. (1997): "Psidian Antioch: The Journeys of St. Paul to Antioch", *Göktas Kültür Serisi:2*, Ankara.

mozaiklerle bezelidir. Kilisede yer alan kitabelerde Optimus Ortodoks liderlerinin adı geçmektedir. Anılan kişi İ.S. 375–381 yılları arasında Antiochiea'da piskoposluk yapmıştır.⁷⁸

Antik kentin simgesi olan Su Kemerleri, Roma Çağı'nda inşa edilmiştir. Kentin kuzey yönü boyunca uzanan Su Kemerleri 10 km. uzunluktaki su yolu ile sağlanmıştır. Antik Kente şifalı suları taşıyan su kemerleri aradan geçen binlerce yılın yıkım ve harabiyetine meydan okurcasına dimdik ayaktaadır (Foto 19).

4.8.1.2. Men Kutsal Alanı

Tanrı Men M.Ö.3. binden itibaren ibadet edilen Eski Anadolu Ay Tanrısıdır ve zaman zaman değerli sikkeleri süslemiştir. Men Kültürü'nün en önemli merkezleri arasında yer alan Antiocheia Antik Kenti, Tanrı Men'e sunulmuş pek çok eserle donatılmıştır. Ay Tanrısı Men adına inşa edilen Men Kutsal Alanı, Yalvaç ilçesine 5 km. uzaklıkta inşa edilmiştir. Tapınak M.Ö. 4 yüzyıla tarihlenir. Tapınağın dışında 2 kilise, stadium ve evler yer almaktadır.⁷⁹

4.8.1.3. Limnea Adası ve Kaya Mezarları

Eğirdir Gölü'nün Hoyran Gölü olarak adlandırılan bölümünde, göldeki küçük ada Limnea Adası olarak adlandırılmaktadır. Adada uzun süren bir dönem boyunca yerleşim olduğu çeşitli kalıntılardan anlaşılmaktadır. Ayrıca tanrıça Artemis'e ait olduğu düşünülen bir tapınak ve çevresinde çeşitli ek yapılar da.dır. Çevresinin surlarla çevrili olduğu yüzeyde görülen kalıntılardan anlaşılan adada henüz kapsamlı araştırmalar yapılmamıştır.

Yalvaç ve çevresinde yapılan araştırmalarda, bölgede M.Ö. 8-7. yüzyıllarda Frig egemenliği hüküm sürmüş olmasına rağmen, bu döneme ait kalıntılar bulunamamıştır. Ancak Aşağıtirtar Köyü'nün, Hoyran Gölü kesiminde gölün doğu kısmında kalan arazide, Kırk İnler - Dutlubük Mevkii'nde, cephesi göle bakan üçgen

⁷⁸ TAŞLIALAN, M. (1997): "Psidian Antioch: The Journeys of St. Paul to Antioch", *Göltas Kültür Serisi*:2, Ankara.

⁷⁹ Yalvaç Müze Müdürlüğü, (2005): *Brifing Dosyası*, Yalvaç.

alınlıklı kaya mezarları bulunmaktadır. Cephe mimarisi bakımından, üçgen alınlığı bulan Frig'lerden etkilenmiş bir görünüm arz eden bu kaya mezarları, Frig ardından süren bir geleneğin kanıtı olarak görülebirlirler.⁸⁰

4.8.1.4. Kuyucak ve Tokmacık Fosil Alanı

1955 yılında Kuyucak Köyü'nün Yanıkgöğüşçay mevkii'nde geç Miosen (7-8 milyon yıl önce) safhada yaşamış bir zürafaya ait fosiller ile 1970 yılında Yalvaç'ın güneybatısındaki Tokmacık Kasabası yakınında Burçakkırı mevkii'nde sınırlı bir alanda yapılan kazıda değişik türde memeli hayvanlara ait, diş, çene, boynuz, ayak, kaburga ve omur kemikleri bulunmuştur. Bulunan kalıntılar gergedan, mamut, at, geyikgiller ve bazı yırtıcı etoburla ait fosilleşmiş kemiklerden oluşmaktadır. Bulunan fosiller Yalvaç Müzesi'nde sergilenmektedir.⁸¹

4.8.1.5. Devlethan Camii

Yalvaç'ın merkezinde dört yolun birleştiği yerde yer alır. II. Kılınçarslan'ın kardeşi Devlet Han adına yapılan camii daha sonraki yıllarda çeşitli onarımlar geçirmiştir. Cami beylikler dönemi cephe özelliklerine sahip olup enlemesine yerleştirilmiş 3 sütun dizisiyle 4 sahna ayrılmış, üzeri kurma çatıyla örtülmüştür. Caminin tek minaresi yapının kuzeydoğu köşesinde yer almaktadır. Ana kapı kuzey yöndedir. Doğu ve batı yönlerde birer tali kapı yer almaktadır. Yapı ilçenin en eski camisidir.

4.8.1.6. Leblebiciler Camii

Bu cami aynı adı taşıyan mahallede bulunmaktadır. Beylikler dönemine ait caminin mimarı bilinmemektedir. Yapı oldukça sade dış cephelere sahip olup tek harimlidir.

4.8.1.7. Eski Hamam

Yalvaç Kaş Mahallesi'nde bulunan ve onarılmayı bekleyen hamam, bölgesel Osmanlı geleneklerini ihtiva eden, soyunmalık, soğukluk, sıcaklık, su deposu ve külhan

⁸⁰ Yalvaç Müze Müdürlüğü, (2005): *Brifing Dosyası*, Yalvaç.

⁸¹ Yalvaç Müze Müdürlüğü, (2005): *Brifing Dosyası*, Yalvaç.

gibi bölümleriyle Türk Hamamı özelliklerini yansıtır. Yapının iki ayrı girişi vardır. Taş ve tuğla kullanılarak inşa edilmiş, içten su geçirmez sıvayla kaplanmıştır.

4.8.1.8. Kocaçınar

Devlethan Cami'nin doğusunda, Çınar altı kahvehanelerinin üzerini örten ve Kocaçınar olarak bilinen çınar ağacının yaklaşık 800 yaşında olduğu tahmin edilmekte olup, anıt ağaç olarak tescili yapılmıştır. Yüksekliği 20 metreye ulaşan ağacın çapı 3.25 m., çevresi 10.25 m.'dir. Yere paralel olarak uzanan dallarının uzunlukları 7-16 m. arasında değişmektedir (Foto 20).

4.8.2. Mesire Alanları

Araştırma sahasında çok sayıda mesire alanı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır;

4.8.2.1. Hıdırlık Tepesi

Yalvaç'ın geleneksel Hıdrellez kutlama yeridir. İlçe merkezine 1 km. uzaklıktadır. Çam ağaçlarıyla kaplı olan bölgede ihtiyaca cevap verecek tesisler bulunmaktadır.

4.8.2.2. Hisarardı Mesire Alanı

Yalvaç ilçe merkezinin 3 km. kuzeydoğusunda yer alan bölge gerek manzarası gerekse kaliteli içme suyu ile önemli bir dinlence ve piknik alanıdır.

4.8.2.3. Hoyran Gölü Plajı

İlçe merkezine 25 km uzaklıkta bulunan gölün bir kısmına 2007 yılında İlçe Kaymakamı Nevzat TAŞDAN'ın girişimleri ve çabası ile suni plaj yapılmış, etrafı halkın ihtiyaçlarını giderecek şekilde düzenlenmiştir. Plaj kumdur. Göl, su sporları için uygundur. Özellikle yaz aylarında çok talep görmekte ve bu düzenleme ile halkın yoğun ilgisine mazhar olmaktadır.

4.8.2.4. Gemen Korusu

İlçe merkezine 5 km uzaklıktadır. Tarih ile tabiatı birleştiren çekici bir güzelliğe sahiptir. Stabilize bir yolla koruluk alana ulaşılmaktadır. Bu alanın çevre düzenlenmesi yapılırsa daha iyi bir konuma gelecektir.

4.8.2.5 Çamlık

Isparta-Konya karayolu üzerinde yer alan Çetince Kasabası sınırları içerisinde bulunan bu alan doğal orman formasyonuna sahip ağaçlardan oluşmuştur. Çam ağaçlarının yoğun olduğu bölge orman tahribatından kurtulan bir alandır. Temiz havası ve suyuyla güzel bir mesire alanıdır.

4.8.2.6. Su Gözü Mesire Alanı

Bağkonak Kasabası sınırları içerisinde yer almaktadır. Kasaba'nın kuzeydoğusunda yer alır ve kasaba merkezine 6 km. uzaklıktadır. Sultandağları'ndan kaynağını alan, 5 adet gözden çıkan kaynak sularının bulunduğu alan tabiatla iç içedir. Tarihi çok eskilere dayanan ve kutsal bir özellik kazanmış olan alanda her sene Ağustos ayının ilk haftasının pazar günü festivaller düzenlenir, kurbanlar kesilir. Komşu il, ilçelerden gelen insanlar burayı ziyaret etmektedir. Burada zengin su kaynakları mevcuttur.

4.8.3. Mağaralar

Araştırma sahasında turizme açılmış bir mağara yoktur. Ancak irili ufaklı bir çok mağara bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır;

4.8.3.1. Akar - Donar Mağarası

Dedeçam Kasabası'nın 3 km. güneydoğusunda Koçyata Tepe'nin kuzey yamacındadır. Dikey ve kuru bir mağaradır.

4.8.3.2. Ay İni Mağarası

Sultan Dağları'nın güney eteklerinde, Yalvaç'ın kuzeydoğusunda, Nazilli Deresi'nin yukarı bölümündedir. Yatay ve kuru bir mağaradır. Büyük bir ihtimalle erken Bizans döneminde muhtelif amaçlarla kullanılmıştır. İçerisinde su sarnıçları bulunmaktadır.

4.8.3.3. Değirmen Önü Mağarası

Kozluçay Kasabası'nın 1 km. kuzeydoğusunda Sugeçiti Deresi'nin yakınındadır. Yatay ve kuru bir mağaradır.

BÖLÜM 5

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sahası, Akdeniz Bölgesi'nde bulunur ve Isparta iline bağlıdır. Isparta'nın en kuzeyinde yer alan Yalvaç 1415 km² yüzölçüme sahiptir. Deniz seviyesinden yüksekliği 1096 m.'dir. Kuzeyden ve doğudan Sultandağları, güneyden Anamas Dağları, güneybatıdan Kirişli Dağı ile çevrilidir.

Sahanın yaşı Paleozoik sonuna kadar inmekte ise de sahanın oluşumunda Tersiyer (3.zaman) etkileri hakim olmuştur. Paleozoik yaşlı kütle Sultandağları'dır. Kuzey ve doğudan, alanı çevrelemektedir. Yalvaç bu alanda, çevresi normal faylarla çevrelenmiş çöküntü havzası özelliği göstermektedir.

Akdeniz Bölgesi içinde yer alan sahada gerçek Akdeniz İklimi özellikleri görülmez. Bunun sebebi denizellikten uzaklaşma ve karasal şartlara doğru gidiştir. Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş özelliği gösteren alanda kışlar daha soğuk ve kar yağışlı, yazlar ise sıcaktır.

Toprak özelliklerinde ana kaya, iklim, rölyef, vejetasyon ve insan etkisi ile birbirinden farklı toprak tipleri görülmektedir. Araştırma sahasında görülen büyük toprak grupları kestane renkli topraklar, kireçsiz kahverengi orman toprakları ve kahverengi orman topraklarıdır.

Zengin bir akarsu ağına sahip olan alanda akarsuların su taşıma kapasiteleri düşüktür. Yaz aylarında kuruma noktasına gelen dere ve çaylar kaynağını Sultan dağları'ndan almaktadır. Hoyran Deresi, Sücüllü Deresi, Yalvaç Deresi bu akarsuların başlıcalarıdır. İlçenin kuzey ve doğusundan akışa geçen akarsular batıya doğru akarak Hoyran Gölü ve Eğirdir Gölü'ne dökülürler.

Araştırma sahasının 2008 yılında yapılan adrese dayalı nüfus sayım sistemi sonuçlarına göre toplam nüfusu 56 563 kişidir. Bu nüfusun 36 741 kişisi (%63.5) kır nüfusunu, 19 822 kişisi (%36.5) şehir nüfusunu oluşturmaktadır. Merkez nüfusu ise 19 822 kişidir. Bu nüfusun 9810 kişisi erkek, 10 012 kişisi kadın nüfustan oluşmaktadır.

Araştırma sahasındaki kır nüfusunun geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Özellikle bağcılık ve meyvecilik etkin tarımsal uğraşlardır. Özellikle yüksek yerlerde

küçükbaş hayvancılık yaygındır. Hoyran Gölü'ne komşu olan köy ve kasabalarda elma yetiştiriciliği önem kazanmıştır. Yalvaç'ın güneydoğu kesiminde yer alan kır yerleşmelerinde bağcılık önemli bir uğraştır. Göl kenarında bulunan yerleşmelerde balıkçılık yapılmaktadır.

Yalvaç merkezi ticaret, hizmet, sanayi ve inşaat sektörlerinin etkin olarak yapıldığı bir alandır. İnşaat sektörü 1990'dan bu yana hızlı gelişme göstermiş ve 4. sıradan 2. sıraya yükselmiştir. Sanayisi gün geçtikçe gelişen Yalvaç'ta, deri sanayisi hem çok eski hem de gelecek vaad eden bir koldur.

Çalışma sahasında beşeri ve ekonomik açıdan bir takım sorunlar mevcuttur. Bu sorunlara çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

Tarımsal faaliyetlerde üretilen elmanın ihracında sıkıntı yaşanması, sertifikalı fidan üretiminin yetersiz olması, bilinçsiz zirai ilaç kullanımının üretimde kaliteyi düşürmesi, girdilerin maliyeti arttırması bu konudaki olumsuz etkilerdir. Bu etkileri ortadan kaldırmak için devlet kuruluşları ve kurulan kooperatifler üreticiyi bilinçlendirme ve destekleme faaliyetlerine ağırlık vermelidirler. Ayrıca ihraç değeri olan çeşitlerin üzerinde çalışılması ile pazarlama faaliyetleri arttırılabilir. Üzüm yetiştiriciliğinde en büyük sorun bağların yaşlı olmasıdır. Üreticiler bağları gençleştirmeye yönelik bir çalışma yapmamaktadır. Miras yoluyla gelen bağların dikim yaşı 35 yılı geçmiştir. Ayrıca üretilen üzümlerin pazarlanamaması üreticileri olumsuz etkileyen bir konudur. Çalışma sahasında bulunan bağlar gençleştirilmeli, pazarlama olanakları oluşturulmalıdır. Bağların bulunduğu alanlarda toprak etüdü yapılmalı verim arttırma yoluna gidilmelidir. Üzümlerin değerlendirilebileceği şarap ve sirke fabrikalarının açılması, yörede kalitesiyle dikkat çeken pekmezin markalaşarak iç ve dış piyasada yer bulması, güçlü antioksidan özelliğiyle sağlık kaynağı olan üzümün suyunun çıkarılarak, üzüm suyu olarak pazarlanması, üreticiler olarak bir kooperatifin kurulması ve piyasada fiyatların fazla düşmesinin önlenmesi, çiftçiye umut olacak bazı fikirlerdir.

Zirai faaliyetlerden sonra sahada hayvancılığın da problemleri vardır. 2008 yılı verilerine göre ilçede 15 558 büyükbaş, 64 080 küçükbaş, 1248 yük ve çeki, 49 653 kümes hayvanı bulunmaktadır. İlçede hayvan ve hayvansal ürünleri değerlendirecek tesislerin yetersizliği hayvancılığı etkilemektedir. Sahada bulunana mera ve otlak

alanların aşırı otlatılması nedeniyle otlak alanların kalitesi bozulmaktadır. Mera ve otlakların ıslahı için ilçe tarım müdürlüğü çalışmalarını sürdürmektedir. Kumdanlı ve Hüyükli Kasabaları ile Akçaşar köyünde 2006 yılında ıslah çalışmaları başlatılmıştır. Koyun ve keçi varlığının giderek azalması ve çoban sorunu diğer bir konudur. Mera ve otlak alanların daralması çobanlık yapacak kişi bulma zorluğu ve elde edilen ürünlerin istenilen getiriye sağlamaması bu alanda sıkıntı yaratmaktadır. Mandıraların çoğalması, entegre et ve et ürünleri işleyecek fabrikaların olması üretimi arttıracak ve pazar probleminin aşılmasına fayda sağlayacaktır. Hayvancılıkta son zamanlarda önemli hale gelen, hayvan ırkının kalitesini arttırmaya yönelik yapılan suni tohumlama işlemleri yetersizdir. Büyükbaş hayvan ırklarının soylarının iyileştirilmesi et ve süt verimini arttıracaktır. Kontrolsüz hayvan hareketleri sonucu salgın hastalıklar önemli bir sorundur. Bundan dolayı hayvanların kimliklerinin olması, ilçeye giriş ve çıkışlarının kontrolüne devam edilmesi, salgın hastalık riskini azaltacaktır. Bu konuda da gerekli kuruluşlar önlemlerini almaktadır. Hayvanların beslenmesinde önemli yer tutan yem fiyatlarının yüksek olması da maliyeti arttırmakta ve üreticileri zor durumda bırakmaktadır.

Sanayi kuruluşlarından en önemlisi dericiliktir. Tarihi çok eskilere dayanan bu meslek modern tesislerle desteklenmelidir. İlçe merkezinin içerisinde tabakhane caddesinde faaliyetlerini sürdüren tesislerden kötü bir koku yayılmakta ve çevreyi rahatsız etmektedir. Acilen bu tesisler için yapılması planlanan deri sanayi sitesine taşınma işlemi gerçekleştirilmelidir. Ayrıca modern araçlar temin edilmeli üretim piyasa şartlarından etkilenmemelidir. Yapımı için uğraşılan organize sanayi bölgesi faaliyete geçirilmeli ve düzenleme sağlanmalıdır.

Yalvaç ilçe merkezi ticari açıdan çevresinde bulunan komşu ilçeler, belde ve köy yerleşmelerinin pazaryeri konumundadır. İlçe merkezinde pazartesi kurulan pazara gelen satıcılar araştırma sahasına ticari bir hareketlilik katmaktadır. Yaz aylarında ilçeye gelen gurbetçiler ticaret sektörüne hareketlilik kazandıran başka bir unsurdur.

İlçe merkezindeki nüfusun dağılışı günümüze kadar geçen süre içerisinde yapılan modern konutların önemi büyüktür. Nüfusun dağılışının 1300 m. üzerinde olan yerlerde seyrekleştiği görülmektedir. Bunda ana neden yükseltiye bağlı iklim şartları ve arazinin engebeli oluşudur.

Araştırma sahasında eğitim ve öğretim kurumu olarak 41 ilköğretim okulu, 11 ortaöğretim kurumu, 1 meslek yüksek okulu bulunmaktadır. Okulların fiziki şartlarının daha iyi hale getirilmesi, öğretmen sayısının arttırılması eğitimin sorunlarını büyük ölçüde çözecektir. Meslek yüksek okulunun ise ek binaya ihtiyacı vardır ve öğrencilerin sosyal faaliyetlerini değerlendirebileceği alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Sağlık hizmetlerinde yoğun olarak çalışan kurum devlet hastanesidir. 100 yataklı kurulan hastanede zaman zaman yatak sıkıntısı yaşanmaktadır. Araştırma sahasında fiziki şartları yıpranmış olan hastanenin yerine yeni bir hastane yapılması gereklidir. Hastanede boş bulunan uzman hekim, pratisyen hekim ve yardımcı sağlık personeli kadroları doldurularak personel ihtiyacı giderilmelidir. Doğum ve çocuk bakımevi hastanesi personel sıkıntısı yaşamaktadır. Bulunduğu alan itibariyle merkeze uzak kurulmuş olan hastaneden istenen verim alınamamaktadır.

Araştırma sahasının turizm potansiyeli yüksektir. Tarihi M.Ö.3. yüzyıla dayanan antik şehir önemli bir arkeolojik alandır. Henüz % 5'lik kısmı açığa çıkarılmış olan şehirde uzman personel tarafından kazı yapılması ve şehrin ortaya çıkarılması şarttır. Hristiyanlar için önemli bir alan olan şehir tamamen düzenlenir ve ziyarete açılırsa Yalvaç, turizm şehri olmaya aday olacaktır. Ayrıca ülkemizin en eski yerleşim birimlerinden birisi olan alanda ortaya çıkarılan fosiller daha iyi değerlendirilmeli ve bu alanda çalışmalar yapılmalıdır. Tarihi camiler, 800 yıllık Kocaçınar ve daha bir çok tarihi ve kültürel eserlerin tanıtımı yapılmalıdır. İlçenin batısında Eğirdir Gölü'nün bir parçası olan Hoyran Gölü turizm açısından elverişli konumdadır. Kaymakamlık tarafından çalışması ve düzenlemesi yapılmış olan halk plajı bu konudaki bir eksikliği gidermiş ve yoğun olarak turizmcilere hizmet vermeye başlamıştır. Plajın genişletilmesi ve sosyal aktivite alanlarıyla desteklenmesinin ilçeye olumlu bir katkı sağlayacağı açıktır. Tarihi eskilere dayanan el sanatları özellikle halı ve kilim dokumacılığı kaymakamlık tarafından desteklenerek yaşatılmaya çalışılmaktadır. Bu sanatların yaşatılması için daha çok destek sağlanmalı ve çalışmalar yapılmalıdır. Bunların turizm açısından değerlendirilmesi yoluna gidilmelidir. Yalvaç'ta turizm ve otelcilik alanında yetişmiş personele ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın giderilmesi gerekmektedir.

Hoyran Gölü'nden sulama sağlama amacıyla kurulan pompaj sistemleri bir plan dâhilinde çalıştırılmalıdır. Eskiden elde edilen göl ürünleri artık azalmıştır. Bunda

temel etkenler sulama sistemleri ve gölün kirlenmeye açık oluşudur. Gölün ekolojik dengesi gittikçe bozulmaktadır. Sulama dönemleri balık türlerinin gelişme dönemlerine rast gelmektedir. Su çekilirken balık larvaları ve stokları olumsuz yönde etkilenmektedir. Hoyran Gölü'ndeki sulama, turizm ve balıkçılık faaliyetleri bir plan dahilinde yapılmalı ve ekolojik sisteme zarar verilmemelidir. Gölün yanında yapılan tarımsal faaliyetlerde kullanılan zirai ilaçlar yağmur sularıyla göle akmaktadır. Bu konuda gerekli önlemler alınmalı ve zaman zaman göle su takviyesi yapılmalıdır. Eğirdir Gölü özellikle Eğirdir İlçesi tarafından yoğun kirliliğe maruz kalmakta ve bu da Hoyran'ı etkilemektedir. Hoyran Gölü'nün gerek balıkçılık açısından korunması gerekse kirlenmenin önlenmesi su bütçesinin dengelenmesine bağlıdır. Hoyran Gölü açısından hayati önem taşıyan Sücüllü, Yalvaç ve Hoyran Dereleri üzerine yapılan gölet ve barajlar gölün beslenmesini olumsuz etkilemektedir. Sulama yöntemlerinde eski sulama usullerinin bırakılarak damla sulama sistemine geçilmeli su daha etkin ve tasarruflu kullanılmalıdır.

FOTOĞRAFLAR

Foto 1: Yalvaç-Akşehir İlçeleri Arasında Sultandağları'ndan Bir Görünüm

Foto 2: Hoyran Ovası ve Elma Tarımı

Foto 3: Hoyran Gölü

Foto 4: Hisarardı Göleti

Foto 5: Sultandağları Üzerinde Çam Ormanı

Foto 6: Yalvaç İlçe Merkezi

Foto 7: Çetince Kasabası

Foto 8: Bağkonak Kasabası

Foto9: Kozluçay Kasabasında Buğday Tarlası

Foto 10: Bağkonak Kasabasında Üzüm Bağı

Foto 11: Yalvaç'ta Elma

Foto 12: Küçükbaş Hayvancılık (Koyun)

Foto 13: Yalvaç'ta Deri Sanayi

Foto 14: Yalvaç Sanayi Sitesinden Görünüm

Foto 15: Yukarıkaşıkara Kasabasında Kömür Madeni

Foto 16: Sergilenmekte Olan El Sanatları

Foto 17: Tarihi Yalvaç Evi

Foto 18: Yalvaç Otogarı

Foto 19: Antik Şehirde Su Kemerleri

Foto 20: Kocaçınar

KAYNAKLAR

- ABDÜSSELAMOĞLU, 1958: Sultandağı'nın Jeolojisi, *MTA. Dergisi*, 2665, ANKARA.
- ARDOS, M. (1985): *Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3321, Cilt; 2, Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3215, s. 90, İSTANBUL.
- ATALAY, İ. (2006): Toprak Oluşumu, Sınıflandırılması ve Coğrafyası, Kişisel Yayınlar, İZMİR.
- AYDIN, Ş. (1939): Isparta'da 1938-39 Yılı Kültür Durumu, *Ün. Mecmuası*, ISPARTA.
- BAŞAYIĞIT, L. (2002): Eğridir Gölü Havzasında Erozyon Riskinin Saptanması Üzerine Araştırmalar, *Ç.Ü. , Fen Bilimleri Enstitüsü, Toprak Anabilim Dalı, Doktora Tezi*, s. 50, ADANA.
- ÇETİN, T. (2003): Yalvaç Şehrinde Nüfus Hareketleri, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 23, Sayı 2, ANKARA.
- DARKOT, B. (1972): *Türkiye Beşeri ve İktisadi Coğrafyası*, İ.Ü. Yay. No 51, s. 60, İSTANBUL.
- DEMİRKOL, C. & YETİŞ, C. 1990: Hoyran Gölü Kuzeyinin Stratigrafisi, *MTA. Dergisi* 101-102, ANKARA.
- DOĞANAY, H. (1997): *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, MEB Yay. s. 23, İSTANBUL.
- .EREN, Y. 1990: Engilli (Akşehir) ve Bağkonak (Yalvaç) Arasında Sultandağları Masifinin Tektonik Özellikleri, *Türkiye Jeoloji Bülteni*, C. 33, 39-50, ANKARA.

GEYAŞA- BİR, (2008): “*Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Proje Tanıtım Dosyası, Yalvaç İlçesi, Isparta*”, ANKARA.

İL ÇEVRE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ, (2006): *Çevre Durum Raporu*, ISPARTA.

KARAMAN, D. (1991): Dünden Bugüne Yalvaç Tarihi, *Erciyes Üniversitesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, KAYSERİ.

KHGM. , (1994): *Isparta İli Arazi Varlığı*, ANKARA.

KUŞCU, M. (1998): “Isparta Endüstriyel Hammadde ve Metalik Maden Yatakları”, *16-17 Mayıs 1998 Isparta’nın Dünü Bugünü Yarını Sempozyumu II., C. 2, s. 1-13, Süleyman Demirel Üniv. Yay. No:15*, ISPARTA.

KUTER, N.& ERDOĞAN, E. (2002): *Yalvaç Antik Kenti ve Çevresinin Peyzaj Özellikleri ve Turizm Açısından Değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi Çankırı Orman Fakültesi Yayınları, ÇANKIRI.

OAKES, H. (1958): Türkiye Toprakları, *Türk Ziraat Mühendisleri Birliği Yayınları*, ANKARA.

SARAÇOĞLU, H. (1990): *Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller*, MEB Yayınevi, No:177, İSTANBUL.

SOYASLAN, İ. (2004): Eğirdir Gölü Doğusunun Hidrojeoloji İncelemesi ve Yeraltı Suyu Modellemesi, *Doktora Tezi, SDÜ Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı*, ISPARTA.

TAPUR, T. (2008): Sarıveliler İlçesi’nin (Karaman) Nüfus Coğrafyası, *Selçuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Dergisi Sayı: 20, s.228*, KONYA.

TAPUR, T. (2008): Barcın Yaylası (Karaman/Sarıveliler), *Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 51, s. 35*, İSTANBUL.

TAPUR, T. (2008): Kâzımkarabekir İlçesinde Tarım ve Hayvancılık, *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 20, s. 613*, KONYA

TAPUR, T.& BOZYİĞİT, R. (2009): Ereğli (Konya) İlçesinde Meyvecilik, *Marmara Coğrafya Dergisi Sayı: 20, s. 140*, İSTANBUL.

TAŞLIALAN, M. (1993): *Yalvaç Psidia Antiocheia*, Cem Ofset Yay., İSTANBUL

TAŞLIALAN, M. (1997): “Psidian Antioch:The Journeys of St. Paul to Antioch”, *Göktas Kültür Serisi:2*, ANKARA.

TAŞLIALAN, M. (1999): “Pisidia Antiocheia’nın Tarihçesi, *I.Uluslararası Pisidia Antiocheia Sempozyumu, 2–4 Temmuz, 1997 s. 5–20*, YALVAÇ.

TEMURÇİN, K. (2004): Isparta İli Ekonomik Coğrafyası, *Doktora Tezi, A.Ü. Sos. Bil. Ens. Coğrafya Anabilim Dalı*, ANKARA.

TUİK. , (1997): *Köy Envanteri (Isparta)*, Yay. No: 2629, ANKARA.

TUİK. , (2009): *ADNKS Nüfus Sayımı Sonuçları*, Isparta İli Yalvaç İlçesi, ANKARA

TUİK. , (2009): Yalvaç İlçesi Bitkisel Üretim İstatistikleri ve Hayvancılık İstatistikleri, ANKARA.

YAĞMURLU, F. (1991): Yalvaç-Yarıkkaya Neojen Havzasının Tektono-Sedimanter Özellikleri ve Yapısal Evrimi, *MTA. Dergisi 112, s. 2, 4, 5*, ANKARA.

YALVAÇ MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ, (2005): *Brifing Dosyası, s. 44*, YALVAÇ.

YALVAÇ SANAYİ TİCARET ODASI, (2008): *Brifing Raporu*, YALVAÇ.

YALVAÇ İLÇE TARIM MÜDÜRLÜĞÜ, (2008): *Yalvaç'ta Arazi Durumu*, YALVAÇ
YALVAÇ DEVLET HASTANESİ, 2008: Brifing Raporu, YALVAÇ

HARİTALAR

1/ 100 000 Ölçekli Harita Genel Komutanlığı Tarafından Hazırlanmış Topoğrafya Haritası.

1/ 500 000 Ölçekli Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü Tarafından Hazırlanmış Türkiye Jeoloji Haritası.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Tarafından Hazırlanmış Toprak Haritası.

Temurçin, K. (2004): Doktora Tezinde Kullanılan Haritalardan faydalanılmıştır.

.YARARLANILAN KURUM VE KURULUŞLAR

TUİK, Yalvaç Belediyesi, Bağkonak Belediyesi, Yalvaç Müze Müdürlüğü, Yalvaç Sanayi ve Ticaret Odası, Yalvaç İlçe Tarım Müdürlüğü, Yalvaç Devlet Hastanesi, Isparta İli Yalvaç İlçesi Meteoroloji İstasyonu, DMİGM, KHGM, DSİ XVIII. Bölge Müdürlüğü, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Yalvaç Kaymakamlığı, Yalvaç İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Isparta Valiliği, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

YARARLANILAN İNTERNET ADRESLERİ

[www. dsi. gov.tr/agibilgi/agibilgi.aspx](http://www.dsi.gov.tr/agibilgi/agibilgi.aspx), Erişim: 24 Eylül 2009.

www.dsi.gov.tr/bolge/dsi18/isparta.htm#Göletinsa, Erişim: 24 Eylül 2009.

<http://www.dsi.gov.tr/bolge/dsi18/isparta.htm#İşletmesulama>, Erişim: 24 Eylül 2009.

<http://www.dsi.gov.tr/bolge/dsi18/isparta.htm#taskininsa>, Erişim: 24 Eylül 2009.

<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, Erişim: 24 Eylül, 2009.

<http://yalvacmyo.sdu.edu.tr>, Erişim: 24 Eylül 2009.

<http://tuikapp.tuik.gov.tr/nufusapp/idari.zul>, Erişim: 24 Eylöl 2009.

<http://www.ispartasm.gov.tr/sag-oc/default.asp>, Erişim: 24 Eylöl, 2009.

<http://www.dsi.gov.tr/bolge/dsi18/isletme.htm#sulama>, Erişim: 24 Eylöl, 2009.

<http://www.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul> / Erişim; 24 Eylöl 2009.

<http://www.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul> / Erişim; 24 Eylöl 2009.

<http://www.isparta.gov.tr/yerel%5CYalvac.php> / Erişim; 24 Eylöl 2009.

www.yalvac.gov.tr, Erişim: 20 Eylöl 2009.

<http://www.yalvac.net/TR/Icerik.ASP?ID=466>, Erişim: 20 Eylöl 2009.

- 1: Özgeçmiş

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	GÜLTEKİN CEM GÜRSAL			
Doğum Yeri:	KEÇİBORLU			
Doğum Tarihi:	21.08.1976			
Medeni Durumu:	EVLİ			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	BAĞKONAK İLKOKULU		ISPARTA- YALVAÇ	1982-1987
Ortaöğretim	BAĞKONAK ORTAOKULU		ISPARTA- YALVAÇ	1987-1990
Lise	SAĞLIK MESLEK LİSESİ		ISPARTA- YALVAÇ	1990-1994
Lisans	SELÇUK ÜNV.	EĞİTİM FAKÜLTESİ- COĞRAFYA ÖĞ	KONYA- MERAM	1994-1998
Yüksek Lisans	SELÇUK ÜN.	COĞRAFYA	KONYA- MERAM	2009
Becerileri:	BAĞLAMA ÇALMAK,			
İlgi Alanları:	OKUMA, COĞRAFYA, HARİTA VE DÜNYA, YAKIN TARİH, MÜZİK			
İş Deneyimi:	SAĞLIK MEMURLUĞU ACİL(8 YIL), COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ(6 YIL)			
Aldığı Ödüller:	TEŞEKKÜR 2 ADET.			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	ALİME AKKANAT, MECNUN VATANSEVER			
Tel:	05068242613			
E-Posta:	cemgursal_76@hotmail.com			
Adres	Ürgüp Lisesi Ürgüp- NEVŞEHİR			